

Проект JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "Право е не онова, което някой ти дава, а онова, което никой не може да ти отнеме." по Програма ПРОГРЕС на ЕС

Република България
Министерство на труда и социалната политика

НАРЪЧНИК С ДОБРИ ПРАКТИКИ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА КОНВЕНЦИЯТА НА ООН ЗА ПРАВАТА НА ХОРАТА С УВРЕЖДЕНИЯ (ЧЛ. 1, 2, 19 и 27)

По проект: „Право е не онова, което някой ти дава,
а онова, което никой не може да ти отнеме”, JUST/2013/PROG/AG/4955/AD
на Министерство на труда и социалната политика, финансиран по програма
„Прогрес“ на ЕС

2015 г.

С подкрепата на Програмата за заетост и социална солидарност – ПРОГРЕС
(2007-2013 г.) на Европейския съюз

Република България
Министерство на труда и социалната политика

*Проект JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "Право е не онова,
което някой ти дава, а онова, което никой не може да ти
отнеме." по Програма ПРОГРЕС на ЕС*

Авторски колектив:

Миряна Маламин-Сирийски

Надя Шабани

Мариета Димитрова

Евелина Иванова-Варджийска

Редакторски екип:

Елена Пачеджиева

Лиляна Арсова

Петя Моева

С подкрепата на Програмата за заетост и социална солидарност – ПРОГРЕС
(2007-2013 г.) на Европейския съюз

Съдържание

I. Въведение	5
II. Добри практики към чл. 1 - Пълноценно и равноправно упражняване на правата	7
Практика 1. – Организация на достъпа до социална подкрепа чрез социални услуги в Кралство Нидерландия.....	9
Практика 2. – Организация а достъпа до социална подкрепа чрез социални услуги в кантон Женева, Конфедерация Швейцария	12
Практика 3. – Подкрепено вземане на решения.....	14
Практика 4. – Съвет на потребителите	17
Практика 5. – Решаваме заедно.....	19
Практика 6. - Участие на потребителите в организацията на храненето	21
Практика 7. – Календар за децата със Синдром на Даун	23
Практика 8. Етични принципи на психолозите и Кодекс за поведение на Американската психологична асоциация.....	25
III. Добри практики към чл. 2	27
Практика 9. - Методика за оценяване на степента на увреждане в социален контекст, чрез Международна класификация на функционирането, увреждането и здравето (МКФУЗ)	29
Практика 10. - „Подари ми история!“ – доброволческа кампания за записване на аудио книги за незрящи -	32
Практика 11. - Програмата “SpeechLab 2.0” – безплатен софтуер за преобразуване на печатен текст в синтезиран говор.....	34
Практика 12. – Внимание към нуждите на всеки потребител – закупуване на лифтер за	36
потребител на ДЦ „Светове“	36
Практика 13. - Социален асистент на деца със специални образователни потребности, които учат в общообразователни училища и детски градини	38
IV. Добри практики към чл. 19.....	40
Практика 14. - Подкрепата за живот като част от пакета за грижи в Кралство Нидерландия	42
Практика 15. – Визия за промяна на системата за грижа за децата в Република България	44
Практика 16. - Заместваща грижа за хора с увреждания	46

Практика 17. – Мобилни екипи за домашни грижи.....	48
Практика 18. - Телекеър – домашна грижа за възрастни хора	50
V. Добри практики към чл. 27.....	57
Практика 21. - Трудови дейности и заплащане за труда на лица с увреждания в кантон	59
Женева, Конфедерация Швейцария и Кралство Нидерландия	59
Практика 22. - Защитена заетост за хора с интелектуални затруднения в рамките на дневната услуга ЦСРИ	61
увреждания като елемент от дневна социална услуга	63
Практика 24. – Защитено кафене и подкрепена заетост за хора с интелектуални затруднения..	65
Практика 25. – Младежи с леки интелектуални затруднения полагат доброволчески труд.....	67
Практика 26. – Да работиш това, което обичаш.....	69
Практика 27. - Обществена пералня „Зелена“	71
Практика 28. - Публично-частно партньорство между община и корпорация за създаване на работни места за хора с увреждания в специализирано общинско предприятие	73
Практика 29. - Корпоративна политика за заетост на хора с трайни увреждания	75
Практика 30. - Електронно трудово посредничество за хора с увреждания	77
Практика 31. – Интегрирана заетост за лица с интелектуални затруднения.....	79
Практика 32. - Екип за включваща заетост.....	81
Практика 33. - Утвърждаване на професията „Експерт от опит – социално включване“	83

I. Въведение

Конвенцията за правата на хората с увреждания е ратифицирана в Република България през 2012 г., но още преди това тя беше водещ документ за организирането на голяма част от професионалните усилия в подкрепа на хората с увреждания със зададените в нея принципи и философия.

Пример за това са множеството добри практики, които са представени в настоящия наръчник, които представляват избрана част от много други практики и които се реализират в духа на Конвенцията.

Целта на *Наръчника за представяне на добри практики за прилагане на Конвенцията за правата на хората с увреждания* е да представи добри примери за действия както на системно, така и на професионално ниво, чрез които се прилагат принципите на Конвенцията.

Наред с това цел на Наръчника е да даде обзор на практиките, които могат да послужат за основа за регламентиране на нормативната база и политиките за хората с увреждания.

Събраните и поместени добри практики в Наръчника показват добро познаване на Конвенцията и на зададената в нея нова парадигма по отношение на хората с увреждания. Изследвани и подбрани са конкретни практики, както свързани с чл. 1 и 2, които задават общата рамка на по отношение защитата на правата на хората с увреждания, така и специфични мерки и дейности, свързани с чл. 19 и 27 и регламентираните в тях изисквания за социално включване към секторни политики.

Представените добри практики ще бъдат от полза на всички заинтересовани страни, свързани с политиката на социално включване за хората с увреждания.

Наръчникът с добри практики за прилагане на чл. 1,2,19,27 от Конвенцията за правата на хората с увреждания е изготвен по проект „Право е не онова, което някой ти дава, а онова, което никой не може да ти отнеме“, JUST/2013/PROG/AG/4955/AD на Министерство на труда и социалната политика, финансиран по програма ПРОГРЕС на ЕС.

Основните цели на проекта са:

- По-добро прилагане на националното антидискриминационно законодателство с фокус върху признак увреждане;
- Популяризиране на Конвенцията за правата на хората с увреждания на ООН;
- Повишаване на обществената информираност за европейските, международните и националните политики и законови инструменти в борбата с дискриминацията по признак увреждане, пол, възраст и др.;
- По-добра национална политика в областта на интеграцията на хората с увреждания.

Наръчникът с добри практики за прилагане на Конвенцията е изготвен в резултат на широко проучване на практиките на организациите на и за хора с увреждания. За неговото съставяне бе подготвен въпросник, който бе разпратен както до членовете на Националния съвет за интеграция на хората с увреждания, така и до множество неправителствени организации и общини в страната. В резултат на проучването бяха събрани повече от четиридесет предложения с добри

практики, които бяха селектирани и от тях подбрани включените в наръчника тридесет и три добри практики. Наред с проучването на българския опит, за съставянето на Наръчника бяха проучени и конкретни практики в различни европейски страни, като бяха подбрани такива, които дават в максимална степен изчерпателна информация за изследваните практики.

При подбора на практиките, които да бъдат включени в наръчника бяха приложени стриктни критерии, които гарантират обективност на преценката. Критериите са свързани с няколко изисквания, на които практиката, трябваше да отговаря:

1. Съотносимост на практиката с чл. 1, 2, 19 или 27 по начин, който изразява духа и принципите на разпоредбите на конкретния член.
2. Самата практика като представяне да дава изчерпателна информация за своето съдържание, принос, възможно приложение и изпълнител и постигнати резултати.
3. Практиката е успешна по отношение на прилагането на Конвенцията и това може да се види и представи ясно.
4. Практиката описва опит, който има новаторски характер. Практики, които вече са се наложили като подход на работа и са разпознати от повече организации или институции не са били включвани.

В Наръчника са включени две различни групи практики – такива, които описват политики и практики за прилагане на Конвенцията на системно ниво, както и такива, които са добри практики на професионално ниво – свързани са с подход и дейности, които пряко са насочени към хора с увреждания и ги подкрепят в духа на Конвенцията.

Представянето на добрите практики в наръчник е организирано съгласно всеки от изследваните членове на Конвенцията. Преди представянето на практиките за всеки член са описани неговото съдържание, както и е дадено обобщение на изведените добри практики.

Самото представяне на добрите практики е организирано около съдържателния аспект на съответния член на Конвенцията, който е представен през нея, наред с това всички практики са групирани и според това дали представян дейности на системно или професионално ниво.

Практиките в наръчника следват единна номерация, което улеснява боравенето с него.

Наръчникът е изготвен от Консорциум „БЦНП – Де Пасарел“ ЗЗД в изпълнение на договор РД 04-362/22.12.2014.

II. Добри практики към чл. 1 - Пълноценно и равноправно упражняване на правата

Член 1, Конвенция за правата на хората с увреждания

Цел

Целта на настоящата Конвенция е да насърчава, защитава и гарантира пълноценното и равноправно упражняване на всички човешки права и основни свободи от страна на всички хора с увреждания, и да способства за зачитане на вътрешно присъщото им човешко достойнство.

Хората с увреждания включват лица с трайна физическа, психическа, интелектуална и сетивна недостатъчност, която при взаимодействие с различни пречки би могла да възпрепятства тяхното пълноценно и ефективно участие в обществото, равноправно с останалите.

Конвенцията за правата на хората с увреждания не въвежда нови правила, а осигурява допълнителни гаранции за зачитане на фундаменталните човешки права на хората с увреждания.

Чрез Конвенцията се случва промяна в парадигмата по отношение на хората с увреждания – от обект на грижа те стават субект на права, като наред с това се дефинира и самото понятие за увреждане - не като състояние на човека, а като резултат от някаква специфична недостатъчност и взаимодействиращата среда, в която човека е поставен.

В чл. 1 се дава и дефиницията на увреждане, чрез която се регламентира социалния характер на увреждането, според който увреждането не е характеристика на човека сама по себе си, а се проявява, когато при дадено ограничение, причинено от медицински проблем, лицето среща в средата пречки за своето нормално функциониране и социален живот.

Изведените добри практики към чл. 1 правят видим начина, по който една правна норма се трансформира в политики и форми на професионално действие. Представени са практики, които правят възможно упражняването на правата от хора с увреждания в международен и български план.

Представените добри практики показват както подходи, насочени към зачитане на правата на хората с увреждания като пълноправни субекти във всяко едно отношение, така и дейности насочени към обществото и промяната на обществените нагласи, като един от елементите на средата.

Република България
Министерство на труда и социалната политика

**Проект JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "Право е не онова,
което някой ти дава, а онова, което никой не може да ти
отнеме." по Програма ПРОГРЕС на ЕС**

С подкрепата на Програмата за заетост и социална солидарност – ПРОГРЕС
(2007-2013 г.) на Европейския съюз

Добри практики към чл. 1

Практики на системно ниво: Социална подкрепа за пълноценна интеграция в обществото

Практика 1. – Организация на достъпа до социална подкрепа чрез социални услуги в Кралство Нидерландия

Изпълнител/организация

Министерството на народното здраве, благосъстоянието и спорта, Агенцията за оценка на потребностите (CIZ) на Кралство Нидерландия

Описание

Всеки гражданин на Кралство Нидерландия, който има определено здравословно състояние, медицински доказано чрез изследвания и диагноза от личен лекар и съответните специалисти, има право да подаде заявление за оценка на потребностите от социална подкрепа към Агенцията за оценка на потребностите. Дейността на Агенцията е организирана на национално ниво като независима агенция към министерството на здравето, като Комисията разполага със свои структури по райони, които събират и обработват заявленията за оценка. Процедурата е организирана без пряка среща между заявителя и комисията като се разглеждат само документи. При необходимост представител на Комисията се свързва с лицето, за да му поиска допълнителни документи или доказателства. Заявленията са в стандартизирана форма и преди всичко изразяват желанието и предпочитанията на лицето. Съдържателно заявлението представлява подробен въпросник със стандартизирани отговори, към който се прилагат документите, които доказват диагнозата и състоянието. Въпросникът включва: общи въпроси за диагнозата, въпроси за функционалните ограничения, които има лицето, въпроси за ограниченията в социалния и битовия живот, които среща, както и ограниченията в самообслужването. В отделни секции се посочват специфичните нужди от медицински манипулации или рехабилитация в ежедневието (не се имат предвид терапия и лечение), както и нуждата от подкрепа при проблемно поведение. Наред с тази информация лицето посочва конкретно какъв е неговият настоящ живот/какво е настоящото качество на живота му, като за критерий се взема/служи обичайния начин на живот за всеки гражданин в страната за съответната възраст//според възрастта му (деца, работещи пълнолетни лица, пенсионери). В края на заявлението лицето посочва вида на подкрепата, която иска да получава и интензивността, с която иска да я ползва (например подкрепа в ежедневието с 24 часово наблюдение или подкрепа в ежедневието с 4-6 часа наблюдение, подкрепа за осъществяване на медицински дейности или рехабилитация, дневна грижа и пр.). Заявлението и методиката за неговата оценка са изготвени въз основа на

обективна методика за оценка на потребностите от подкрепа за хората с увреждания. Тази методика се основава на био-психосоциалния модел, заложен в Конвенцията и доразвит обективно в Международната класификация на функционирането, уврежданията и здравето на Световната здравна организация. Документът, който издава Комисията в резултат от анализа на заявлението, се нарича „Оценка (Индикация) на потребностите от подкрепа“. Тази Оценка дава право на заявителя да получи подкрепа чрез социални услуги. Въз основа на този документ се издава административният документ, който определя конкретно вида, интензивността и формата на социална подкрепа чрез социални услуги, която ще ползва лицето. Заявената и предоставена от държавата социална подкрепа може да ползва от лицето по два начина по негов избор: 1. чрез отпускане на индивидуален бюджет, с който да се заплаща за получаваните социални услуги. Този бюджет подлежи на строга отчетност и администриране и разходването му не по предназначение се санкционира или 2. „в натура“ – чрез достъп до отделна дейност за подкрепа или пакет от услуги. При този начина на социална подкрепа лицето може да избира къде и при кой доставчик да ползва предоставената му социална услуга.

Среда и целева група

Практиката се отнася за всички граждани, които имат увреждания, независимо от вида или степента им.

Произход

Уврежданията са класифицирани в пет групи: физически, интелектуални, психически, сетивни и соматични.

Постигнати резултати и въздействие

Национално специфична форма на прилагане на био-психосоциалния модел на увреждане и Международната класификация на функционирането, уврежданията и здравето на Световната здравна организация

- Създадени предпоставки на системно ниво, всеки гражданин, който има нужда от подкрепа, да я получи „по мярка“ - при максимално съобразяване с конкретните му нужди.
- От гледна точка на държавата индивидуализираното предлагане на социална подкрепа е условие за качество и ефективност на социалната подкрепа, защото се предоставя точно това, което е нужно и точно толкова, колкото е нужно, за да се гарантира на гражданите с увреждания добро качество на живот.
- Достъпът до социална подкрепа чрез социални услуги в максимална степен се организира съобразно индивидуалната спецификата на потребностите от подкрепа.
- Процедурата и методиката за изготвяне на оценка са

Това е успешна практика, защото:

ориентирани към компенсиране на ограниченията, които са предизвикани от състоянието или увреждането, така че да се осигури равнопоставеност на останалите граждани живот.

- Избегнато е класифицирането на човека като увреден, а се оценяват потребностите от подкрепа, които състоянието му налага. Така се прилага Конвенцията, която отхвърля представата за увреждането като характеристика на личността, а го разбира като резултат от срещата на човека със социални бариери.
- Този модел за организация на достъпа до социална подкрепа гарантира равнопоставеността на заявителите чрез обективността на процедурите и методиката за оценка на потребностите. Правото на хората с увреждания да получат подкрепа е гарантирано независимо от мястото, където живеят.
- Гарантира се обществената справедливост, че всяко лице ще получава подкрепата, от която се нуждае, за да се компенсират ограниченията, свързани с увреждането или състоянието му, без да получава повече от колкото му е необходимо.
- Правото на избор на лицето е зачетено както по отношение на вида, интензивността и формата на подкрепа, която да ползва, така и по отношение на доставчика, който да я предоставя.

Приложимост

Тази практика може да се използва за оптимизиране на съществуващата процедура и методика за оценка на потребността от подкрепа съобразно принципите на Конвенцията за правата на хората с увреждания, за да се постигне по-пълно съответствие между системата за достъп до социалните услуги и потребностите на отделните потребители.

Контактна информация

CIZ, www.ciz.nl

Добри практики към чл. 1

Практики на системно ниво: Социална подкрепа за пълноценна интеграция в обществото

Практика 2. – Организация а достъпа до социална подкрепа чрез социални услуги в кантон Женева, Конфедерация Швейцария

Изпълнител/организация

„Обществени заведения за интеграция“ (EPI)

Описание

Лицата с интелектуални увреждания или психични увреждания имат право на подкрепа чрез социални услуги. Тези социални услуги могат да бъдат различни както като цел, така и като интензивност на подкрепата в зависимост от степента на автономност на лицето. За да получи достъп до социални услуги, лицето преминава през независима оценка на неговите способности и потребности. Тази преценка е достатъчно конкретна, за да определи характера и интензивността на подкрепата, от която се нуждае. След като получи оценка (индикация) за състоянието си, която му дава право на точно определен вид и интензивност на подкрепа чрез социални услуги, лицето може да се обърне към родителски или други обществени организации за съвет, кой доставчик да избере и къде конкретно може да ползва съответната социална услуга. Правото на ползване на услуга *не е обвързано* с конкретно място, напротив – лицето само избира къде да я ползва. След като потребителят на прави своя избор, ако доставчикът разполага със свободни места и го има възможност да го поеме, лицето преминава през допълнителна вътрешна оценка на способностите, за да може допълнително и специфично да се прецизира подкрепата, която да му бъде предоставена. Оценката за потребностите на лицата с увреждания (извън детската възраст) се актуализира ежегодно като се прилага стандартизирана методика.

Среда и целева група

Практиката се отнася за всички граждани, които имат увреждания, независимо от вида или степента им, но основно в „Обществени заведения за интеграция“ (EPI) се прилага за лица с интелектуални или психически увреждания.

Произход

Кантон Женева, Конфедерация Швейцария

Постигнати резултати и въздействие

- Създадени предпоставки на системно ниво всеки гражданин, който има нужда от подкрепа, да я получи „по мярка“ - при максимално съобразяване с конкретните му нужди.
- Създадени предпоставки на системно ниво всеки гражданин с увреждане сам да избира къде да ползва подкрепата чрез социални услуги, на която има право.
- Достъпът до социални услуги е съобразен с вида на подкрепата и интензивността, в която е необходима, за

Това е успешна практика, защото:

да даде точен отговор на потребностите на човека с увреждане. Водещи при оценката са степента на автономност и способността на лицето да се справя самостоятелно. От степента на автономност в живота се определя интензивността на помощта.

- Лицето с увреждане има право да избере къде да ползва определена услуга . Когато човекът с увреждане има нужда от подкрепа в избора си, тази подкрепа е организирана чрез независими от доставчиците и структурите на кантона родителски организации. Така е гарантирано правото на подкрепа, без да се ограничава правото на избор.

Приложимост

Тази практика може да се използва за оптимизиране на съществуващата процедура и методика за оценка на потребността от подкрепа съобразно принципите на Конвенцията за правата на хората с увреждания , за да се постигне по-пълно съответствие между системата за достъп до социалните услуги и потребностите на отделните потребители.

Контакти

„Обществени заведения за интеграция“ (EPI), www.epi.ge.ch

Добри практики към чл. 1

Практики на системно ниво: Подкрепа за упражняване на правата

Практика 3. – Подкрепено вземане на решения

Изпълнител/организация	Фондация „Български център за нестопанско право“, Фондация „Глобална инициатива в психиатрията“, Българска асоциация на хората с интелектуални затруднения (БАЛИЗ) в партньорство с Национална организация на потребителите на психично-здравни услуги.
Описание	<p>В рамките на три взаимосвързани проекта, реализирани с експертната помощ на канадската неправителствена организация Институт за изследване и развитие на включването и обществото (Institute for Research and Development on Inclusion and Society (IRIS) е изготвена и приложена в български контекст програма за подкрепено вземане на решения, насочена към подкрепа за минимум 40 лица с интелектуални затруднения и психично-здравни проблеми. В рамките на проектите около лицата е изградена подкрепяща мрежа, която ги подпомага в това лично да упражняват човешките си права в пет основополагащи за постигането на равнопоставеност и пълноценно включване в социалния живот сфери: къде и с кого да живеят, право на труд, управление на имущество и финанси, създаване на лични отношения, избор и ползване на здравна грижа.</p> <p>Пилотен проект „Смяна на парадигмите в контекста на чл.12 от КЗПХУ. Търсене на решения за хората с психично-здравни проблеми“: Целта на проекта бе да тества подходи за подкрепено вземане на решения при лица с психично-здравни проблеми. Реализира се в София и в Благоевград и обхвана близо 20 лица.</p> <p>Пилотен проект „Да овластим хората с интелектуални затруднения“: Проектът имаше за цел да тества подходи за подкрепено вземане на решения при лица с интелектуални затруднения. Реализира се в София и във Видин и обхвана около 20 лица.</p>
Среда и целева група	Лица с интелектуални затруднения или психично-здравен проблем, които са поставени под запрещение или в риск от поставяне под запрещение
Произход	Практиката е развита за първи път в България и е иновативна в световен мащаб.
Постигнати резултати и въздействие	Програмата бе развита в т. нар. групи на равни, включваща само хора, които имат конкретен (сходен) проблем в малки или по-големи групи, в които споделят своя опит, успехи и предизвикателства. В групата лицата биваха подкрепяни с информация, съвети и насърчение. В рамките на Програмата бяха обхванати над 40 лица (към 2015 над 80 лица) с интелектуални затруднения и психично-здравни проблеми,

Това е успешна практика,
защото:

които се намират под запрещение или са в голям риск да бъдат поставени под запрещение.

В резултат на практиката участниците в Програмата вече решават самостоятелно къде искат да живеят, самостоятелно управляват средствата си и без чужда подкрепа решават какво да правят през свободното си време.

- Резултатите от пилотните проекти показаха, че за участниците в пилотите *подкрепеното вземане на решения* действително допринесе за това, те да правят личен избор за начина по който да живеят собствения си живот в съответствие с индивидуалните си предпочитания и ценности, както и пълноценно и равноправно да упражняват човешките си права и основни свободи като се зачита тяхната воля и човешко достойнство (чл. 1).
 - В рамките на пилотните проекти бяха създадени редица разумни улеснения, които да благоприятстват комуникацията с лицата с интелектуални затруднения и психично-здравни проблеми (чл.2).
 - Различните форми на *подкрепено вземане на решения* показаха подобряване на междуличностните взаимоотношения и предоставиха на хората с увреждания възможността да участват активно в социалния живот като пълноправни граждани.
 - Механизмът на *подкрепено вземане на решения* доведе до социално включване на хората с увреждания в съответствие с чл. 19 на КПУ. Участниците в пилотните проекти бяха насърчени да развиват трудовите си умения, като им бе оказано съдействие за придобиване и развиване на трудов опит (чл. 27).
 - Осигуряването на адекватна подкрепа при упражняване на правата от хората с увреждания създава възможности да бъдат зачетени желанията, предпочитанията и емоциите на човека независимо от наличието на медицинска диагноза и/или трудностите в комуникацията.
- Приложимост
- Практиката с пилотното въвеждане на подкрепеното вземане на решения показа, че когато на хората с интелектуално затруднение и психично-здравни

Република България
Министерство на труда и социалната политика

*Проект JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "Право е не онова,
което някой ти дава, а онова, което никой не може да ти
отнеме." по Програма ПРОГРЕС на ЕС*

Контактна информация

проблеми бъде оказана необходимата подкрепа, те придобиват по-голяма увереност в собствените си способности, по-лесно изразяват личните си воля и предпочитания и по-лесно демонстрират желание за развиване на трудови умения.

- Изграденият модел може да бъде приложен и доразвиван като замени запрещението

Фондация „Български център за нестопанско право“, www.bcnl.org, e-mail: info@bcnl.org, Тел: (02) 988 81 66

Българска асоциация за лица с интелектуални затруднения, www.bapid.com, e-mail: bapid@bapid.com, Тел: (02) 4174419

Глобална инициатива в психиатрията - София (ГИП), www.gip-global.org, e-mail: sofia@gip-global.org, Тел: (02) 987 78 75

Добра практика към чл. 1

Професионални практики: Овластяване на хората с увреждания

Практика 4. – Съвет на потребителите

Изпълнител/
организация
Описание

Дневен център за хора с психични разстройства, София

В дневния център потребителите сами решават какво ще правят в заниманията по арт терапия. На обща среща всеки петък те определят програмата за терапевтичните занимания пред следващата седмица заедно с един от терапевтите, например какви етюди ще играят по време на театралната терапия, какво ще правят в часовете по керамика и пр. По време на тези срещи се обсъжда изминалата седмица и терапевтът подпомага потребителите да анализират дейностите в услугата, както и своето емоционално състояние и преживявания. По такъв начин потребителите могат да съвместно да контролират начина, по които получават подкрепа в социалната услуга.

Потребителите могат да контролират оказваната им подкрепа, когато професионалистите в услугите:

- организират дейности, съобразени с интересите на потребителите и/или предложени от самите потребители;
- определят съвместно с потребителите видовете дейности и времето за провеждането им в рамките на дневната организация на работата в услугата;
- създават възможности потребителите да избират конкретното съдържание на планираните дейности за терапия и арт занимания.

Среда и целева група

Общинска социална услуга – дневна грижа за хора с психични разстройства

Произход
Постигнати резултати и
въздействие

Иновативна практика на услугата

- По-ефективна социална подкрепа, поради съобразяването ѝ с желанията и решенията на потребителите
- Повишена мотивация за активно участие на потребителите в дейностите за подкрепа, предоставяни от услугата чрез участие в планирането им

Това е успешна практика,
защото:

В работата на Съвета на потребителите се реализират основни човешки права като:

- Свобода на мнение и изразяване
- Свобода на вземане на решения и контрол върху

Република България
Министерство на труда и социалната политика

*Проект JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "Право е не онова,
което някой ти дава, а онова, което никой не може да ти
отнеме." по Програма ПРОГРЕС на ЕС*

	оказваната подкрепа
	<ul style="list-style-type: none">• Право на участие в културния живот, почивка, свободно време и спорт• Самостоятелен живот и социално включване.
Приложимост	<ul style="list-style-type: none">• Овластяването на потребителите чрез различни форми на индивидуално и колективно вземане на решения може да се приложи във всички видове социални услуги – както дневни, така и резидентни.• Активното включване на потребителите в организирането и провеждането на дейностите за подкрепа е критерий за качествена професионална работа в социалните услуги.
Контактна информация	Дневен център за хора с психични разстройства, гр. София ул. „Екз.Йосиф” № 59, тел. 0888-425-560

Добра практика към чл. 1

Професионални практики: Овластяване на хората с увреждания

Практика 5. – Решаваме заедно

Изпълнител/
организация
Описание

Защитено жилище за лица с умствени затруднения, гр. София

В Защитено жилище за лица с умствени затруднения са превърнали арт-терапевтичната дейност в трудова дейност с „добавена стойност“. Средствата от продажбата на произведените предмети се използват за задоволяване на общи нужди. Потребителите заедно решават какви покупки да се финансират с тези приходи. Последната им придобивка, осигурена със средствата, събирани в продължение на десет месеца, е полупрофесионален фотоапарат, с който снимат всички важни моменти в съвместния им живот.

За успеха на описаната добра практика е важно:

- Изработените предмети да са с добро качество, да са опаковани добре, за да могат да се продават.
- Изделията да се излагат постоянно под формата на изложба-базар на представително и комуникативно място, за да има добри приходи.
- Потребителите решават на общи срещи как да бъдат похарчени парите.
- Решенията се протоколират от персонала.

Среда и целева група

Резидентна услуга за лица с умерена степен на интелектуални увреждания, изведени от институции или със семейства
Иновативна практика на услугата

Произход
Постигнати резултати и въздействие

- Развити трудови и комуникативни умения на потребителите
- Изградени умения за вземане на решения, поемане на отговорност и разпределяне на ресурси
- Изградено чувство за общност
- Потребителите получават възможност за смислени трудови занимания при производството на предмети на изкуството в рамките на услугата.
- Потребителите усвояват трудови и приложни умения.
- Повишава се самостоятелността на потребителите, които имат възможност да получават приходи от дейността си, с които да покриват свои нужди.
- Потребителите се учат да вземат общи решения, да разпределят ресурси и да поемат отговорност.

Това е успешна практика, защото:

Република България
Министерство на труда и социалната политика

*Проект JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "Право е не онова,
което някой ти дава, а онова, което никой не може да ти
отнеме." по Програма ПРОГРЕС на ЕС*

Приложимост	Всяка социална услуга можа да прилага подобни практики за вземане, документиране и осъществяване на колективни решения за разпределяне на налични ресурси за удовлетворяване на общи потребности.
Контактна информация	Защитено жилище за лица с умствени затруднения, гр. София, ул. „Царибродска“ № 33, тел. 0889-503-207

С подкрепата на Програмата за заетост и социална солидарност – ПРОГРЕС
(2007-2013 г.) на Европейския съюз

Добра практика към чл. 1

Професионални практики: Овластяване на хората с увреждания

Практика 6. - Участие на потребителите в организацията на храненето

Изпълнител/организация

Защитени жилища за хора с интелектуални увреждания,
гр. Банско

Описание

Екипът на услугата е открил иновативен начин да превърна защитените жилища в уютен дом чрез активно въвличане на потребителите в организацията на храненето. Скучните и неразбираеми професионални мерни единици в рецептурника са „преведени“ в практични домашни мерки. Любимите рецепти са описани с думи и илюстрирани с подходящи картинки от списания в домашна рецептурна книга.

Участието на потребителите в организацията на хранене е организирано в строен процес, който включва няколко стъпки:

- *Събиране на предложения за седмично меню* - Всички потребители изказват и записват своите желаниа.
- *Изготвяне на окончателното меню* - Заедно със социален работник и медицинско лице потребителите се договарят помежду си кои техни желаниа да бъдат включени в седмичното меню.
- *Изчисляване на необходимото количество продукти* - потребителите изчисляват в практични „домашни“ мерки количеството на необходимите за седмичното меню продукти.
- *Попълване на официална заявка* - С помощта на социалните работници се трансформира пресметнатото в домашни мерки количеството на хранителни продукти в традиционни мерки и се попълва официалната заявка.
- *Потребителите пазаруват според заявката*
- *Приготвяне на храната* по рецептурната книга с картинки - Картинните рецепти за седмицата са залепени на стената в кухнята. Потребителите готвят заедно, помагат си взаимно.

Среда и целева група

Общинска резидентна услуга в общността за лица с умерена степен на интелектуални увреждания, изведени от институции или със семейства

Произход

Иновативна практика на услугата

Постигнати резултати и въздействие

- удовлетвореност от взаимодействието на потребителите един с друг
- удоволствието от самостоятелно приготвената вкусна храна
- създадена възможност за практическо прилагане на усвоените в обучителни програми умения за четене, писане, смятане и самостоятелен живот (пазаруване,

Това е успешна практика, защото:	<p>боравене с пари, готвене, почистване)</p> <ul style="list-style-type: none">• необходимата за готвенето информация (за продуктите и рецептите) е представена по разбираем за хората с интелектуални увреждания начин;• реализира на практика правото на избор по отношение на храната и на поемане на домакински задължения според желанията и способностите на потребителите;• съчетава индивидуален избор с колективно вземане на решения;• допринася за нормализиране на живота на хората с увреждания чрез създаване на домашна атмосфера в резидентната услуга;• стимулира активността на потребителите да действат самостоятелно, при което екипът на услугата има само подкрепяща функция.
Приложимост	Подобни практики са приложими във всички резидентни услуги в общността за възрастни и могат да се реализират в рамките на държавно делегирания бюджет при съответното вътрешно реорганизиране на дейността в услугите.
Контактна информация	Защитени жилища за хора с интелектуални увреждания, тел.0898 97 50 53, e-mail: elena_go@abv.bg

Добра практика към чл. 1

Професионални практики: Повлияване на обществени нагласи

Практика 7. – Календар за децата със Синдром на Даун

Изпълнител/организация
Описание

Сдружение на родители на деца със синдром на Даун
През 2015 г за втора година родителите на деца със синдром на Даун организират подготовката и продукцията на специален календар, в който децата със синдром на Даун са показани заедно с изтъкнати личности – певци и актьори. Календарът представя децата със синдром на Даун като щастливи, напълно естествени и нормални деца, които са харесвани и участват в съвместен проект с изтъкнати личности, добре познати за широката общественост. Кампанията показва, че децата с увреждания могат да бъдат щастливи като поставя акцент върху човешкото, а не върху различното – синдрома.

Среда и целева група
Произход
Постигнати резултати и въздействие

Практиката се отнася за децата със синдром на Даун.
Българска практика

- Привлечени и запознати с особеностите на децата със Синдром на Даун изтъкнати публични личности, певци и актьори. Като лидери на обществено мнение те са мотивирани да разпознават децата с увреждания като пълноценни граждани.
- Календарът е оформен професионално и се радва на интерес от широк кръг лица и организации. Поради доброто естетическо качество той достига до много хора, които целогодишно научават повече за децата със Синдром на Даун и за това, че те също могат да бъдат щастливи, както всички останали деца. Щастието на децата със синдром на Даун прави щастливи и възрастните около тях.
- Календарът прави видима за обществото и представя по положителен начин групата деца с увреждания, които са най-често заклеймявани като проблемни и са заплашени най-често от изоставяне от собствените им семейства.
- Използва съвременните средства за комуникация, за да изрази правото и възможностите децата със Синдром на Даун да живеят щастлив живот.
- ангажира за каузата на децата с увреждания лица, които са лидери на общественото мнение.
- Практиката е постигнала широка популярност , тъй като оказва влияние върху нагласите на широк и разнообразен кръг от притежатели на календара.

Това е успешна практика, защото:

Приложимост

Тази практика е приложима за комуникация на Конвенцията,

Република България
Министерство на труда и социалната политика

**Проект JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "Право е не онова,
което някой ти дава, а онова, което никой не може да ти
отнеме." по Програма ПРОГРЕС на ЕС**

Контактна информация

като се разшири и разнообрази, но се запази линията за подчертаване на *нормалността* в живота на хората с увреждания – те да се оказват като обикновени хора, с техните желания, индивидуалност и права, които трябва да бъдат уважавани и подкрепяни.

Сдружение на родителите на деца със синдром на Даун,
<http://www.downsyndromebg.org/>

С подкрепата на Програмата за заетост и социална солидарност – ПРОГРЕС
(2007-2013 г.) на Европейския съюз

Добра практика към чл. 1

Професионални практики: Повлияване на обществени нагласи

Практика 8. Етични принципи на психолозите и Кодекс за поведение на Американската психологична асоциация.

Изпълнител/
организация

Американската психологична асоциация, American Psychological Association, 750 First Street NE, Вашингтон САЩ

Описание

Американската психологична асоциация, съкратено АПА (на англ. American Psychological Association, APA), е професионална организация, представляваща психолозите в САЩ с около 150,000 членове и с годишен бюджет близо \$70 мил.

Мисията на АПА е за напредък в психологията: като наука и професия като средства за повишаване на здравето, образованието и човешкия успех, благоденствие чрез окуражаване на психологията и всички нейни клонове в най-широк и най-либерален смисъл; чрез повишаването на изследванията в психологията и подобрението на методите и условията за изследване; чрез подобрение на квалификациите на психолозите чрез високи стандарти на етика, поведение, образование и постижения; чрез установяването и поддържането на най-високи стандарти на професионална етика и поведение на членовете на организацията; чрез увеличаване и разпространение на знанието в психологията чрез срещи, професионални контакти, доклади, материали, дискусии и публикации; и по този начин за напредъка на научния интерес и изследване, и прилагането на научните открития за повишаване на здравето, образованието и общественото благоденствие.

Среда и целева група:

Професионалните психолози в САЩ

Произход

Практика, която се прилага в САЩ

Постигнати резултати и въздействие

Подобрение на квалификациите на психолозите чрез високи стандарти на етика и поведение. Етичният кодекс се прилага само спрямо дейностите на психолозите, които са част от тяхната научна, образователна или професионална роля като психолози.

Това е успешна практика, защото:

Това е успешна практика, защото допринася за качеството на помощта, която се оказва на пациента

Република България
Министерство на труда и социалната политика

*Проект JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "Право е не онова,
което някой ти дава, а онова, което никой не може да ти
отнеме." по Програма ПРОГРЕС на ЕС*

Приложение

и за запазване на неговото достойнство и неприкосновеност на личността.

Ако етичните отговорности на психолога бъдат в ситуация на конфликт със закона, психологът се позовава на Етичния кодекс и предприема стъпки за разрешаване на конфликта по отговорен начин, като се съблюдават основните принципи на човешките права. Създадената основа е добра и с оглед на предстоящата ратификация в САЩ на Конвенцията.

Контактна информация

American Psychological Association, 750 First Street NE,
Washington, DC 20002-4242 E-mail: cws@apa.org American
Psychological Association, telephone: (800) 374-2721; (202) 336-
5500

III. Добри практики към чл. 2

Член 2 на Конвенцията на правата на хората с увреждания

Дефиниции

За целите на настоящата Конвенция:

“Комуникация” включва всякакви езици, визуално представяне на текст, Брайлова азбука, тактилна комуникация, уголемени шрифтове, достъпни мултимедии, както и всякакви писмени, звукови, на опростен език, дикторски, допълващи и алтернативни способности, средства и формати за комуникация, включително достъпни информационни и съобщителни технологии;

“Език” включва говоримите и знакови езици, както и всякакви други форми на неговорим език;

“Дискриминация по признак на увреждане” означава всякакво правене на разлика, всякакви ограничения и изключения, основаващи се на увреждане, имащи за цели или последица нарушаване или отменяне на зачитането, възползването от или равнопоставеното упражняване на, всички човешки права и основни свободи в политическата, икономическата, социалната, културната, гражданската или всяка друга област. Това включва всякакви форми на дискриминация, включително отказ за предоставяне на разумни улеснения;

“Разумни улеснения” означава всякакви необходими и подходящи модификации и приспособления, необременяващи излишно или непропорционално околните, когато такива са необходими за всеки конкретен случай, за да се осигури на даден индивид с увреждания пълноценно и равнопоставено с околните възползване от и упражняване на, всички негови човешки права и основни свободи;

“Универсален дизайн” означава дизайн на изделия, жизнена среда, програми и услуги, които да се ползват в максимална степен от всички хора, без да се налага тяхното адаптиране или специализиран дизайн. Понятието „универсален дизайн” не изключва наличието на спомагателни уреди и пособия за определени групи лица с увреждания, когато това се налага.

В член 2 на Конвенцията са представени ключови дефиниции за Конвенцията и за организацията на процеса на защита на правата на хората с увреждания. През тях се описват начините и форми на комуникация и общуването като широко понятие, така, че да се гарантира участието на хората с увреждания наравно с всички останали в обществените отношения.

В съдържателен план представените добри практики съответстват на чл. 2, като представят:

Република България
Министерство на труда и социалната политика

**Проект JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "Право е не онова,
което някой ти дава, а онова, което никой не може да ти
отнеме." по Програма ПРОГРЕС на ЕС**

- подходяща комуникация за и с хора с увреждания, която е съобразена с особеностите и начина им на разбиране и
- осигуряване на разумни улеснения за да се осигури, не само като на група, но и а всеки отделен индивид пълноценно и равнопоставено с околните възползване от и упражняване на, всички негови човешки права и основни свободи.

Изведените добри практики не са многобройни. Наред с тях има и други добри примери, като се очертават най-изоставащи комуникацията по лесен за разбиране начин, насочена към хората с интелектуални затруднения и комуникацията по достъпен начин за лицата с нарушен слух.

Представените добри практики показват върната тенденция и необходимостта от инвестиране на повече усилия в тази насока.

Добри практики към чл. 2

Практики на системно ниво: Социален характер на увреждането

Практика 9. - Методика за оценяване на степента на увреждане в социален контекст, чрез Международна класификация на функционирането, увреждането и здравето (МКФУЗ)

Изпълнител/
организация
Описание

Световна здравна организация (СЗО)

Международната класификация на функционирането, увреждането и здравето (МКФ) принадлежи на семейството на международните класификации на Световната здравна организация и дава стандартизиран, общ език и рамка за определението за здраве и здравословно състояние. МКФ е универсална класификация предназначена за широк кръг ползватели в различни сектори. Тя е концептуалната основа на СЗО за дефиниране, измерване и създаване на политики по въпросите на уврежданията и здравето.

МКФ се основава на комбинацията между медицинския и социалния модел. Докато медицинският модел разглежда увреждането като черта на човека, директно причинена от болест, травма или друго здравословно състояние, социалният модел го разглежда като социално обусловен проблем и в никакъв случай не го свързва с черта или характеристика на индивида. Сам по себе си нито един от двата модела не е адекватен, въпреки, че и двата са частично правилни. Според МКФ увреждането е комплексен феномен, който е както проблем на ниво човешко тяло, така и сложен социален феномен. Увреждането винаги е взаимодействие между характеристиките на човека и характеристиките на целия контекст, в който живее. По тази причина МКФ синтезира онова, което е вярно в двата модела, без да свежда цялостната сложна представа за увреждане само до един от аспектите ѝ.

МКФ описва промените във функционирането на тялото и неговата структура, като разграничава Ниво на възможностите (какво може да прави човек със специфичен здравен проблем в нормалната си среда) и Ниво на представяне (какво реално прави човекът с увреждане в нормалната си среда).

По-известната класификация на СЗО – Международната класификация на болестите в нейната 10-та ревизия (МКБ-10) дава етиологична рамка за класифициране по диагнози, болести, разстройства и други здравни състояния. За сравнение, МКФ класифицира функционирането и увреждането във връзка със здравните състояния. Следователно двете системи взаимно се допълват и ползвателите се насърчават да ги използват заедно, за да създадат една по-широка и ясна картина на здравния статус на индивида и населението.

Среда и целева група	Всички граждани, както лица с хронични заболявания, така и лица с увреждания, независимо от причините за увреждането
Произход	Иновативна практика
Постигнати резултати и въздействие	<ul style="list-style-type: none">- изготвен и въведен в редица страни е обективен инструмент в приложение на постулирания от Конвенцията социален характер на увреждането;- позволява да се оцени обективно функционалното затруднение на лицето, и ограниченията, които има то в самообслужването, социалното взаимодействие и живота на обществото и това да се свърже с поставена диагноза и нейните разпознати симптоми и проявления.- Позволява да се направи през обективиран инструмент връзка между диагнозата и медицинското състояние и социалната среда, в която функционалните недостатъци се проявяват като ограничения.<ul style="list-style-type: none">• Приложена е в редица страни по целя свят и служи за основа на системите на социалното подпомагане, образованието и социалните плащания;• Дава възможност да се постигне разграничаване на потребностите и степента на автономност на хората с увреждания, за да се осигури толкова грижа, колкото е необходима – точно по мярка на клиента;• Предоставяната на база на този инструмент оценка -точно по мярка на човека с увреждане – позволява справедливо остойностяване на обществения разход и ефективно разходване на обществения ресурс за социални плащания;• Дава възможност за обективно знание и комуникиране с всички заинтересовани страни в обществото на разликата между болест и състояние/увреждане.
Това е успешна практика, защото:	
Приложимост	<p>На ниво политики:</p> <ul style="list-style-type: none">• За изработване на политики включително правни норми, законови модели, насоки и дефиниции за анти- дискриминационно законодателство• За изработването на критерии в здравната и социалната политика за уместност на интервенциите, услугите и социалното подпомагане в.т.ч. социални помощи, пенсии за инвалидност, трудови компенсации, застраховки и др.• За проучване на потребностите и оценка на здравни и рехабилитационни програми, социални услуги и социално подпомагане;• За оценка на средата и планиране и прилагане на изискванията за достъпност; <p>На институционално ниво:</p> <ul style="list-style-type: none">• За планиране на ресурсите и посоката на развитие на здравните и социални услуги

Република България
Министерство на труда и социалната политика

*Проект JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "Право е не онова,
което някой ти дава, а онова, което никой не може да ти
отнеме." по Програма ПРОГРЕС на ЕС*

- За образователни и обучителни цели
- За подобряване на качеството – формуране на критерии за качество на здравни и социални услуги
- За управление и оценка на резултатите от интервенциите и услугите
- За развитие на ефективни и ефикасни модели на управление и доставка здравни и социални услуги;

На индивидуално ниво

- За оценка на индивида (ниво на функциониране)
- За изготвяне на индивидуален план за лечение и грижи
- За оценката на лечение, други интервенции и социални услуги
- За комуникация между лекари, медицински сестри, физиотерапевти, социални работници и други специалисти и служители на социалните и здравни служби и местните организации
- За самооценка на човека с увреждане

Контактна
информация

Световна здравна организация, <http://www.who.int/classifications/en/>

Добри практики към чл. 2

Професионални практики: Подходяща комуникация с хора с увреждания

Практика 10. - „Подари ми история!“ – доброволческа кампания за записване на аудио книги за незрящи -

Изпълнител/ организация	Съюз на слепите в България
Описание	<p>Незрящите могат да възприемат текстовата информация по три основни начина – чрез брайловата азбука, чрез компютър с помощта на говорещ софтуер и прослушвайки аудиофайлове. В сравнение с гласа на софтуера, който звучи електронно и сухо, прочетеният от човек текст е много по-приятен за слушане. В момента достъпът на незрящите до книги и аудио книги на български език е сравнително ограничен.</p> <p>„Подари ми история!“ стартира като инициатива на Софийската организация на Съюза на слепите на 15 декември 2014 г. Инициативата насърчава доброволци да прочетат на глас литературни творби на български език, които харесват - стихотворение, разказ, повест, роман или научна разработка и да ги запишат в mp3 формат на компютър, диктофон или телефон. Няма никакви ограничения, свързани с възраст, дикция, изразителност или скорост на четенето. Важни са ентузиазмът и съпричастността на доброволците.</p> <p>Записите са предназначени за ползване от незрящи и се публикуват от Съюза на слепите в България на достъпен за говорещи програми сайт, от който всеки незрящ може да си изтегли записаните истории.</p>
Среда и целева група	Хора със зрителни увреждания на територията на България, които говорят български език
Произход	Иновативна практика на организацията
Постигнати резултати и въздействие	<ul style="list-style-type: none">• улеснен достъп на незрящи до литература на български език чрез публикуване на аудио записи на сайт, достъпен за говорещи програми• Увеличен капацитет на електронна аудио библиотека на български език• Мобилизиран ресурс от доброволци, съпричастни към проблемите на незрящите и ангажирани с конкретна дейност
Това е успешна практика, защото:	<ul style="list-style-type: none">• Допринася за достъпа на незрящи до литература на български език във вид, който е най-удобен и приятен за използване според спецификата на тяхното увреждане• гарантира правото на хората с увреждания за участие в културния живот (член 30 от Конвенцията) чрез предоставяне на разумно улеснение в комуникацията (член 2 от Конвенцията)• Допринася за промяна в нагласите на обществото към хората с увреждания като стимулира съпричастие и желания за активно доброволно участие
Приложимост	<ul style="list-style-type: none">• Организирането на доброволчески инициативи има голям

Република България
Министерство на труда и социалната политика

*Проект JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "Право е не онова,
което някой ти дава, а онова, което никой не може да ти
отнеме." по Програма ПРОГРЕС на ЕС*

потенциал в работата по гарантиране на правата на хората с увреждания и промяна на обществените нагласи спрямо тях.

- Държавните институции би трябвало целенасочено да насърчават и изискват от доставчиците на социални услуги и трети страни предоставянето на разумни улеснения, които подпомагат хората с увреждания в преодоляването на затрудненията при функционирането им в обществото.

Контактна
информация

Съюз на слепите в България – София
1202 София, ул. „Цар Симеон“ 110
Тел. 02 88 33 540, Е-mail: rso_sofia@abv.bg
Повече информация за инициативата на:
<https://podarimiistoria.wordpress.com/>

Добри практики към чл. 2

Професионални практики: Подходяща комуникация с хора с увреждания

Практика 11. - Програмата "SpeechLab 2.0" – безплатен софтуер за преобразуване на печатен текст в синтезиран говор

Изпълнител/
организация
Описание

Фондация „Хоризонти“

Основен проблем на незрящите хора е достъпът до информация. Съвременните информационни и комуникационни технологии (ИКТ) са реална възможност за преодоляване на този сериозен проблем.

През 2003 г. е създаден първият синтезатор на българска реч за операционна система *Windows*. Качеството на синтезатора не е на необходимото ниво, но чрез него става възможно ползването на *Windows* и от незрящи потребители с български език.

През 2004 г. Фондацията кандидатства с проект пред *Microsoft*, който е одобрен и работата по създаване на програмата *Speech Lab-2.0* започва. В началото на 2005 г. продуктът е завършен и от месец март на същата година започва разпространението на новата, много по-качествена програма за синтез на българска реч – *SpeechLab 2.0*, разработена от Българската асоциация за компютърна лингвистика, в партньорство с Фондация „Хоризонти“, финансирана от *Microsoft*.

SpeechLab 2.0 е съобразена със стандарта SAPI5 на *Microsoft* и много добре се интегрира със скрийнрийдъри като *JAWS for Windows* и *Window-eyes*. Програмата дава възможност потребителят да настройва скоростта, интонацията, височината на гласа, различни начини на четене на числа, включително римски, чете относително добре и английски език.

Разпространява се безплатно за незрящите хора в България от Фондация „Хоризонти“.

Среда и целева група

Незрящи хора в България (около 16 000 души по статистически данни)

Произход

Иновативен продукт, създаден по проект на Фондация „Хоризонти“, финансиран от *Microsoft*

Постигнати резултати и въздействие

- Около 2000 души реално използват програмата.
- Въз основа на добро познаване и владеење на програмата са създадени различни обучителни програми за специализирано обучение на незрящи
- Използването на специализирания софтуер за незрящи гарантира по-добри възможности за самостоятелен и независим живот, за професионална реализация и личностно развитие.

Това е успешна практика, защото:

- осигурява на незрящите хора възможност за равен достъп до информация, равни стартови позиции за развитие и социална интеграция в структурите на обществото.
- улеснява достъпът до образование като най-добра алтернатива за интегриране и приобщаване на хората с увреждания

Република България
Министерство на труда и социалната политика

*Проект JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "Право е не онова,
което някой ти дава, а онова, което никой не може да ти
отнеме." по Програма ПРОГРЕС на ЕС*

Приложимост

- Прилагането на практиката е много лесно, тъй като всеки нуждаещ се може безплатно да я използва, стига да има достъп до информационни технологии.
- Чрез този софтуер могат да се създават нови образователни продукти и програми.
- Програмата може да се прилага от незрящите с образователни цели, при изпълнението на професионални задължения или за личностно развитие и осмисляне на свободното време.

Контактна
информация

Тел: 02/ 444 88 58, 0898 430 799
e-mail: horizontifoundation@gmail.com; www.horizonti.bg

Добри практики към чл. 2

Професионални практики: Разумни улеснения

Практика 12. – Внимание към нуждите на всеки потребител – закупуване на лифтер за потребител на ДЦ „Светове“

Изпълнител/
организация
Описание

Фондация „Светът на Мария, Дневен център за трудови занимания за хора с интелектуални затруднения „Светове“

Човекът е в центъра на хуманната социална работа. Това означава, че професионалистите съобразяват подкрепата за всеки клиент както с насъщните му нужди, така и с мечтите му. Всеки от клиентите на Дневния център има персонален ментор, към когото се обръща за съвет и помощ.

Пример за приспособяване на услугата към индивидуалните особености и нужди е закупуването на специално оборудване – лифтер - за клиент с ДЦП с квадрипареза, което улеснява обслужването в тоалетната така, че да се зачита достойнството и личния интегритет на човека. Други клиенти сбъднаха с помощта на екипа своите мечти да карат камион, да се срещнат с любимия си футболен отбор и да разговарят с кмета на София, което ги направи щастливи.

Индивидуализирането на професионалната подкрепа изисква:

- Добро познаване на клиентите, на техните нужди, мечти и желания;
- Създаване на доверителни отношения;
- Сериозно отношение към мечтите и желанията на клиентите и разбиране колко важни са те за подобряване на качеството на живот на хората с увреждания;
- Находчивост и креативност в търсенето на възможности за посрещане на нуждите и реализиране на мечтите.

Среда и целева група
Произход
Постигнати резултати и въздействие

Лица с лека до умерена степен на интелектуални увреждания от семейства български
Изградени лични отношения на доверие и споделяне между екипа и потребителите
Създадени условия за персонала да полага специфична грижа за личната хигиена на потребител по начин, който максимално зачита достойнството и личния му интегритет

Това е успешна практика, защото:

- Приема и гарантира правото на хората с увреждания да бъдат щастливи.
- Използва потенциала на мечтите на хората с увреждания да ги мотивират да се развиват.
- Подобрява качеството им на живот чрез адекватно посрещане на нуждите им и индивидуално внимание в услугата.
- Показва, че вниманието към специфичната нужда дори само на един единствен потребител е израз на професионализъм в социалната работа.

Република България
Министерство на труда и социалната политика

*Проект JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "Право е не онова,
което някой ти дава, а онова, което никой не може да ти
отнеме." по Програма ПРОГРЕС на ЕС*

-
- Приложимост
- Индивидуалното внимание към нуждите и желанията на потребителите е критерий за професионална работа във всички видове социални услуги.
 - Необходимо е нормативно да се гарантира възможността от посрещането и финансирането на грижата за специфични нужди на потребителите в ситуации, които те надхвърлят „стандартния“ пакет на даден тип социална услуга.
- Контактна информация
- Дневен център „Светове“, София 1404, ул. „Рикардо Вакарини“ 8,
тел. 02 423 97 40, office@mariasworld.org
-

Добри практики към чл. 2

Професионални практики: Разумни улеснения

Практика 13. - Социален асистент на деца със специални образователни потребности, които учат в общообразователни училища и детски градини

Изпълнител/ организация	Агенция за социално включване „Вижън“
Описание	<p>Услугата „Социален асистент“ включва комплекс от дейности, насочени към социална работа с децата за улесняване на интегрирането им в масовото училище. По време на учебния процес социалният асистент осигурява лична подкрепа на децата за преодоляване на бариерите и ограниченията пред активното им участие. Тази подкрепа е съобразена със специфичните потребности, дефицити и възможности на всяко дете.</p> <p>Услугата се реализира с отговорното участие на родителите на децата в процеса на подпомагане им и в активно партньорство с училищните ръководства.</p> <p>Социалните асистенти изготвят своите работни графици в зависимост от потребностите на децата, интензивността и организацията на учебния процес в учебните заведения и подпомагат повече от едно дете.</p> <p>Община Варна финансира услугата изцяло от своя бюджет. Към момента са подпомагани около 150 деца със специални образователни потребности.</p>
Среда и целева група	Услуга в общността за деца със специални образователни потребности, които учат в общообразователни училища и детски градини в община Варна на възраст от 3 години до завършване на образованието (от семейства или специализирани институции)
Произход	Създадена от община Варна и НПО преди 8 години.
Постигнати резултати и въздействие	<p>Децата са подкрепени и окуражени:</p> <ul style="list-style-type: none">• Да участват активно в учебния процес;• Да се развиват като личности и да се интегрират в образователна среда;• Да развиват своя потенциал, способности и таланти. <p>Родителите са подкрепени в процеса на образование и възпитание на техните специални деца.</p> <p>Педагозите и училищните ръководства са улеснени и подпомогнати да работят професионално за реално и активно включване на децата със специални образователни потребности в учебния процес и в социалните взаимодействия в училищата и детските градини.</p>
Това е успешна практика, защото:	<ul style="list-style-type: none">• Създава възможности за развитие на децата със специални образователни потребности и за разгръщане на техния потенциал и таланти;• Повишава самооценката на децата;• Реално интегрира децата със специални образователни потребности в масова образователна среда;• Допринася за промяна в нагласите, улеснява ежедневната работата и повишава професионализма на педагозите чрез съвместната им

Република България
Министерство на труда и социалната политика

*Проект JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "Право е не онова,
което някой ти дава, а онова, което никой не може да ти
отнеме." по Програма ПРОГРЕС на ЕС*

Приложимост	<p>работа със социалните асистенти;</p> <ul style="list-style-type: none">• Има силен превантивен характер по отношение на институционализирането на деца;• Осигурява възможности на родителите да работят и ги подкрепя при отглеждането на децата в естествена семейна среда, която е най-благоприятна за личностното развитие на децата с увреждания.• Услугата е напълно приложима във всички общини и образователни институции.• Компетентните държавни органи и институции би трябвало да разпознаят и оценят „социален асистент в образованието“ като необходима услуга за осигуряване на реална образователна интеграция и да гарантират устойчивото ѝ развитие чрез съответното държавно финансиране като държавно делегирана дейност
Контактна информация	Център за услуги „Вижън консулт“, Гр. Варна 9002, ул. „Ген.Цимерман“ 35, тел. 052/646 600, 0884 688 117, consult@vision-bg.com , http://www.vision-bg.com/vision/home-bg

IV. Добри практики към чл. 19

Член 19

Самостоятелен живот и включване в общността

Държавите - страни по настоящата Конвенция признават равните права на всички хора с увреждания да живеят в общността, с равни на всички останали възможности за избор, като се задължават да предприемат ефективни и подходящи мерки за улесняване на пълноценното упражняване от хората с увреждания на това тяхно право и пълното им включване и участие в общността, включително чрез осигуряване на:

(а) възможност за хората с увреждания да избират, равноправно с всички останали, местожителство си, къде и с кого да живеят, като не биват задължавани да живеят при конкретни условия;

(б) достъп на хората с увреждания до набор от служби за социално подпомагане, у дома, по местоживеене или други, включително до лично съдействие за тяхното живеене и включване в общността, за предотвратяване на тяхната социална изолация и сегрегация;

(в) комунални услуги и обществени обекти за населението, които да са еднакво достъпни за хората с увреждания по начин, съобразен с техните нужди.

Член 19 регламентира правото на хората с увреждания да живеят съгласно собствените си желания и избор със семействата и близките си в своята общност и съответно да могат да получават необходимата им за живот подкрепа на съответното място. По този начин се гарантира изискването да се предоставят подкрепа и възможности за живот, които са осигуряват това право. Изолирането и насочването на хората с увреждания към живот на определени места, поради решение на някой друг, се превръща в неправомерно действие.

Прилагането на този член е свързано както с дейности на системно, така и с конкретни практики в подкрепата на хората с увреждания. Практиките на професионално ниво са повече и вече са дали насока за това какви са необходимите промени в ненормативната база за да се улесни подкрепата близо до дома.

Добрите практики представят следните съдържателни аспекти на чл. 19:

- Деинституционализация и предоставяне на разнообразни услуги в общността;
- Избор на местожителство и конкретните условия на живот;
- Достъп до разнообразни социални услуги според потребностите и желанията на човека с увреждане така, че да се улеснява неговото социално включване (у дома и извън дома);

Република България
Министерство на труда и социалната политика

*Проект JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "Право е не онова,
което някой ти дава, а онова, което никой не може да ти
отнеме." по Програма ПРОГРЕС на ЕС*

-
- Достъпност на комуналните услуги и обществените обекти, за да могат да се използват и от хора с увреждания.

С подкрепата на Програмата за заетост и социална солидарност – ПРОГРЕС
(2007-2013 г.) на Европейския съюз

Добри практики към чл. 19

Практики на системно ниво: Деинституционализация и предоставяне на разнообразни услуги в общността, съобразени със степента на автономност на хората с увреждания

Практика 14. - Подкрепата за живот като част от пакета за грижи в Кралство Нидерландия

Изпълнител/организация	Министерство на здравеопазването, благосъстоянието и спорта
Описание	Подкрепата за живот е обособена като дейност и съответно остойностена. Тя може да се предоставя самостоятелно или в комбинация с други дейности за подкрепа (пакет за грижи). Подкрепата за живот може да има различен характер и интензивност (предоставя се 24 часа подкрепа, ежедневна почасова подкрепа или седмична подкрепа) в зависимост от функционалните ограничения и затрудненията в социалното адаптиране и житейско справяне, които среща човека. Подкрепата за живот е дейност, специфично насочена към лица, които не могат напълно автономно да се справят с избори и дейности от ежедневието. Тя е различна от подкрепата за самообслужване или медицинските грижи (обработка на рани или други медицински дейности в домашни условия), с които може при нужда да се комбинира в съответен пакет за грижи. Подкрепата за живот може да се предоставя както в домашна среда, когато става дума за по-ниското ниво на интензивност, така и в резидентна среда. При 24-часовата или ежедневната подкрепа се комбинира с предоставянето на място за живот, тъй като така се постига по-голяма икономическа ефективност поради обслужването на няколко лица едновременно.
Среда и целева група	Хора с увреждания, които имат потребност от подкрепа за живот, основно лица с интелектуални затруднения и психично-здравни проблеми
Произход	Кралство Нидерландия, Общ закон за специалните грижи за здраве
Постигнати резултати и въздействие	Обособяването на подкрепата за живот като самостоятелна дейност за подкрепа и нейното обвързване с автономността на лицето позволява: <ul style="list-style-type: none">• Да се даде отговор специфично спрямо потребностите на отделния човек и да не се натрапва на никого подкрепа, от която няма нужда;• Да се използват ефективно обществените ресурси за социални услуги• Да се прилага гъвкавост при организацията на подкрепата – като се осигурява комбиниране на дейностите за подкрепа, които са необходими на човека

- Позволява да се развият няколко групи социални услуги, които да дават отговор на тези специфични потребности – жилищно настаняване с интензивна подкрепа за живот, подкрепа за самообслужване, медицински дейности и/или подкрепа за овладяване на поведенчески проблеми; жилищно настаняване с интензивна подкрепа за живот; жилищно настаняване с ежедневна почасова подкрепа за живот; жилищно настаняване със седмична подкрепа за живот; седмична подкрепа за живот в домашни условия;
- Обособяването като самостоятелна дейност на подкрепата за живот и отделянето ѝ от жилищното настаняване (мястото за резидиране) дава възможност на лица, които имат нужда от специализирана подкрепа за живот да получат достъп до нея, без да се налага да ползват непременно в допълнение и ограничаващата автономността им подкрепа в силно структурирана и скъпо струваща резидентна среда в области, в които те са напълно самостоятелни и способни да се справят. Това се отнася особено за лица само с физическо или сетивно увреждане.

Това е успешна практика,
защото:

- Гарантира обществения интерес по отношение на правото на хората с увреждания да ползват подкрепа, която позволява техния живот в общността, както и да ползват само и единствено подкрепата от която се нуждаят, без да се изгражда зависимост от подкрепящите
- Гарантира обществения интерес, че всеки може да получи такава комбинация от дейности за подкрепа, от които реално има нужда.
- Наред с това се осигурява и общественият интерес по отношение на икономическата ефективност на подкрепата.

Приложимост

Практиката е приложима като модел, който показва възможностите за гъвкаво реорганизиране на социалните услуги по начин, който осигурява дейности за подкрепа в отговор на специфичните потребности на хората с увреждания по икономически ефективен начин

Контактна информация

www.ciz.nl

Добри практики към чл. 19

Практики на системно ниво: Деинституционализация и предоставяне на разнообразни услуги в общността, съобразени със степента на автономност на хората с увреждания

Практика 15. – Визия за промяна на системата за грижа за децата в Република България

Изпълнител/организация
Описание

Правителство на Република България

През 2010 г. българското правителство прие Национална стратегия „Визия за деинституционализация на децата в Р България” и План за действие за изпълнението ѝ, които очертават политическата воля за осъществяване на социални политики, насочени към подобряване на благосъстоянието и социалното включване на всички деца, както и към постигане на европейските стандарти и критерии за качество в тази област. В тези документи бе обърнато необходимото внимание на специалните нужди на децата с увреждания и тяхната деинституционализация беше поставена като приоритетна задача.

В рамките на документа бе очертан хоризонта на промяната и параметрите на реформата. В съгласие с тези документи се предприеха редица мерки за създаване на успешен модел за извеждане на деца от институции и изграждане на съпътстващи социални услуги в общността. През 2010 г. бе приет и План за действие, който очертава етапите на реформата, както и първите проекти, които обезпечават началния етап от функционирането на новите услуги в общността. Планът за действие включва няколко конкретни национални проекта: проект за закриване на домовете за деца с увреждания, за трансформиране на домовете за бебета в 8 пилотни дома, за развитие на приемната грижа, за осигуряване на капаците на АСП и регионално планиране. Част от плана са и конкретни стъпки към законодателна реформа за осигуряване на устойчивост на промяната. Стойността на Плана за действие за първите четири години е 100 000 000 евро.

Среда и целева група
Произход
Постигнати резултати и въздействие

Децата с увреждания и деца без увреждания от институции
Национална политика

- България постави високи очаквания както към себе си, така и към ЕС още от първия етап на реформата. Закриването на институциите трансформира не само услугите, но и нагласите към човека изобщо, тъй като с деинституционализацията се поставят основите на нов модел за грижа и мислене не само за най-уязвимите деца с увреждания, но за всички хора с увреждания, живеещи в България.
- Реформата има и две други много важни измерения: 1.

Това е успешна практика, защото:	<p>осъществена беше в ационален мащаб; 2. приложи за пръв път в Европа «кръстосания» подход за разходване на средства от структурните фондове на ЕС за регионално развитие и развитие на човешките ресурси.</p> <ul style="list-style-type: none">• Първите проекти от Визията и Плана за нейното изпълнение бяха насочени към най-уязвимата група деца – децата и младежите с увреждания. Чрез тях се постига изграждането на капацитет в национален мащаб за извеждането в нови условия за живот на всички деца със и без увреждания от съществуващите домове в страната.• Наличието на политическа обща визия направи възможно да се реализира мащабна промяна в услугите за подкрепа за живот, която до този момент беше смятана за немислима.
Приложимост	Подходът да се регулира национална политика и програмното ѝ финансиране въз основа а изградена <i>визия</i> , която конкретно е обвързана с интересите на уязвима група (в случая деца с увреждания) е приложим и по отношение на деинституционализацията за възрастни.
Контактна информация	Министерски съвет, Портал за обществени консултации, Национални стратегически документи http://www.strategy.bg/

Добри практики към чл. 19

Професионални практики: Предоставяне на разнообразни услуги в общността

Практика 16. - Заместваща грижа за хора с увреждания

Изпълнител/
организация
Описание

Фондация „Св. Николай Чудотворец“, член на БАЛИЗ

Въпреки наличието на няколко социални услуги за хора с увреждания в община Добрич, вечер и в съботно-неделните дни семействата трябва да поемат изцяло грижата за тях, независимо от собствените си нужди, трудности или проблеми. Има и хора с увреждания, които не посещават услуги в общността и цялата грижа за тях се поема от семействата им.

В отговор на тази нужда е организирана пилотна схема за допълнителна услуга, според която обучени приемни семейства се грижат в домовете си за дете или лице с интелектуално увреждане за определен кратък период от време - нощно посещение с нощувка, дневно посещение и съботно-неделно посещение с нощувка. Децата с увреждания „гостуват“ в семействата на социалните работници за определено време, в което родителите им могат да почиват, да посрещат неотложни ангажименти или да се погрижат за здравето си. Услугата се предоставя по график и по заявка на родителите, подадена 5 дни преди планираното гостуване.

Шестима специалисти, работещи в социални услуги, са посрещнали в домовете си 24 деца като 11 от тях са ги посещавали повече от 2-3 пъти. Две от семействата ползват услугата редовно – всеки месец за продължителността на проекта.

Първоначално услугата е наречена „междусемейно договаряне“, по-късно - временна приемна грижа, докато накрая в процеса на работа се утвърждава наименованието „заместваща грижа“.

Среда и целева група

Родители, деца и младежи с интелектуални увреждания от 24 семейства в град Добрич, 14 жени от Защитени жилища, изведени от ДВУИ или ДДЛРГ

Произход

Реализирана чрез двугодишен пилотен проект „Сподели дома“, по ирландски модел

Постигнати резултати и въздействие

- Многопосочно въздействие – върху децата с интелектуални увреждания, родителите и приемните семейства
- Децата – получават възможност за социални контакти и общуване извън семейството и социалната услуга
- Родителите – получават възможност за възстановяване и почивка, за подобряване на социалните си контакти, за личностно развитие
- Приемните семейства – придобиват личен опит от общуване с деца с интелектуални затруднения; чувстват се

Това е успешна практика,
защото:

- полезни и съпричастни
- След приключването на проекта ДЦДУ с доставчик Община Добрич, започва да предоставя нощна грижа за деца с увреждания в сградата на Дневния център. Идеята за „заместваща грижа“ успява да привлече и много доброволци, които отварят домовете и сърцата си за „гостуващи“ хора с увреждания.
- Допринася за преодоляване на типичната изолация на хората с увреждания и техните семейства.
- Стимулира и развива уменията за общуване и изграждане на отношения на доверие у всички участници – потребители, професионалисти и приемни семейства.
- Допринася за социалното включване на хората с увреждания чрез предоставяне на възможност за участие в ежедневни социални действия извън обичайната среда на семейството им и социалната услуга – гостуване, запознаване с нови хора – приятели и съседи на приемното семейство, посещения на кино, фризьор, разходки.
- Въздейства върху обществените нагласи и оценката за значението на професионалната социалната работа – чрез нарасналото уважение на приемните семейства и техните социални мрежи към професионалната реализация на техни членове. Трима младежи от приемни семейства са започнали работа като доброволци в съществуващи социални услуги.
- Практиката е приложима като допълнение към всякакъв тип дневни услуги в общността за хора със средна и тежка степен на различни увреждания.
- Удобно е ангажирането на нарочен социален работник/координатор, който да се грижи за цялостното документиране на дейността, за да могат „приемащите“ напълно да се посветят на индивидуалната подкрепа за своите „гости“.
- Окуражаване на общините да финансират от своите бюджети подобна услуга.
- Превръщане на услугата „заместваща грижа“ в държавно делегирана дейност за гарантиране на нейната устойчивост

Приложимост

Контактна информация

Кратко филмче за проекта:

<https://www.youtube.com/watch?v=bMOEZSC31u4>

Добри практики към чл. 19

Професионални практики: Достъп до услуги по желание на потребителя в или извън дома

Практика 17. – Мобилни екипи за домашни грижи

Изпълнител/
организация
Описание

Организациите членки на Каритас България - Каритас Русе , Каритас София и Каритас Витания

Каритас осигурява комплексни домашни грижи (здравни грижи и социални услуги) на близо 400 болни възрастни хора (включително и хора с трайни увреждания) в домовете им, където възрастните хора се чувстват най-спокойно.

От 2002 година досега са създадени и работят 8 центъра за Домашни грижи на Каритас, които предоставят чрез мобилни екипи комплексни домашни грижи на нуждаещи се възрастни хора в **Русе, Белене, Малко Търново, Раковски, Житница, Бургас, Пловдив и София** и още 5 населени места, в близост до посочените.

Комплексните домашни грижи включват: **медицински манипулации** (инжекции, взимане на кръв; грижа за кожа, рани, превръзки; следене на жизнените показатели (кръвно налягане, пулс, кръвна захар); контрол на приема на медикаменти; здравни консултации; даване на обратна връзка за състоянието на възрастния човек на неговия личен лекар и др.), **грижа за тялото** (къпане, частичен тоалет, бръснене, смяна на уринаторна торба, памперси и др.; общо мобилизиране – раздвижване; помощ при хранене; преобличане и т.н.) и **социални услуги** (придружаване до лекар и други институции; поддържане на регулярна връзка с личния лекар, закупуване на медикаменти, заверяване на здравните книжки; помощ в домакинството: почистване, пране, пазаруване; предоставяне на помощни средства.

Мобилните екипи се състоят от медицински сестри и домашни помощници, които всяка година преминават през обучение. Често сътрудниците на „Каритас“ са единствените хора, които посещават домовете на изпадналите в нужда възрастни хора.

Среда и целева група

Възрастни хора (над 65 години) с трайни увреждания, хронични заболявания, след тежки операции, фрактури, прекарани инсулт и инфаркт и т.н, които не могат сами да се грижат за себе си и домакинството си и се нуждаят от наблюдение и грижа. Част от хората живеят сами, защото нямат близки или близките им живеят далеч. Разполагат с ниски доходи и ограничен достъп до здравни и социални услуги.

Произход

Практиката се осъществява в домашна среда, в дома на възрастния човек, там където той се чувства най-спокоен и добре.

Използвани са практики и натрупан опит на Каритас в Европа

Постигнати резултати и въздействие	<p>Домашните грижи осигуряват достойни старини на възрастните хора в собствения им дом като гарантират помощ от специалисти за поддържане на здравословното им състояние.</p> <ul style="list-style-type: none">• допълват лечебния процес и следболничното възстановяване и съдействат за адекватно оздравяване след прекарано остро заболяване и операции.• Осигуряват необходимите условия за поддържане на оптимално добро здравословно състояние при тежки хронични заболявания и допринасят за профилактика на хронифицирането на редица заболявания.• Допринасят за мобилизиране на силите и възможностите на възрастните хора да поддържат оптимално състояние за независим живот.• Предотвратяват ненужното постъпване в болнично заведение, рехоспитализация и настаняване в специализирана институция.• практиката се мултиплицира и се развива устойчиво вече 13 години.• Осигурява реализирането на правото за живот в общността, защото дава възможност на възрастните хора да избират къде да живеят дори, когато са затруднени да поддържат самостоятелен и независим живот.• Предоставя ефективна и ефикасна комплексна медико-социална грижа в домашна среда за възрастни хора без необходимост от постъпване в болнични заведения и специализирани институции.
Това е успешна практика, защото:	
Приложимост	<p>Практиката може да се прилага широко за подкрепа на възрастни хора с различна степен на увреждания или здравословни проблеми. Подкрепата по домовете е ефективна, защото допринася за подобряване на здравословното състояние и социалното функциониране на потребителите. Ефикасна е, защото „спестява“ скъпи специализирани здравни и социални услуги. Устойчивото и разпространение би могло да бъде гарантирано чрез ангажимент на държавата за държавно делегирано финансиране.</p>
Контактна информация	<p>Каритас, тел. 02 944 18 58; home.care@caritas.bg; www.carits.bg; www.caritas-ruse.bg; www.sofia.caritas-bg.org; www.vitania.caritas.bg</p>

Добри практики към чл. 19

Професионални практики: Достъп до услуги по желание на потребителя в или извън дома

Практика 18. - Телекеър – домашна грижа за възрастни хора

Изпълнител/
организация

Фондация „Институт за социални услуги в общността“

Описание

Телекеър е иновативна за България дистанционна услуга в подкрепа на хора с увреждания (Telecare - „теле“ от гр. ез. – дистанция, „care“ от англ. ез. - грижа).

В рамките на пилотен 30 лица с увреждания в Столична община ползват услугата Телекеър. Услугата включва периодичен контакт, наблюдение на активността и състоянието на потребителите през цялото денонощие и сигнализация в случай на риск. Потребителите подават сигнал чрез паник бутон в ситуации на риск - при влошаване на здравето, падане, дезориентация, риск в домашната среда, др. Този сигнал постъпва в мониторинг център, в който технически експерт, социални работници и асистенти работят 24 часа, 7 дни в седмицата. След приемането на сигнала, екипът на мониторинг центъра предприема действие, което е предварително договорено с потребителя - контакт с Бърза помощ, личен лекар, близък човек или друга определена реакция от страна на екипа.

Среда и целева група

България е една от малкото държави в ЕС без инфраструктура за предоставяне на дистанционни услуги. В същото време потребностите от Телекеър са обективно високи поради демографския профил на населението (17.3% са на възраст 65 години) и високия процент хора с увреждания (около 11%).

Практиката е развита в домашна и общностна среда и е насочена към потребностите от подкрепа на 30 възрастни лица с различни увреждания, между които най-често срещаните са: сърдечно-съдови заболявания, неврологични заболявания, увреждания на опорно-двигателната система, сетивни увреждания, ендокринни и белодробни хронични заболявания. Възрастовият профил включва най-много лица в групата над 70 г. (23 лица), и най-малко лица - в групата между 30 и 45 години (3 лица).

Произход

Телекеър възниква по инициатива на потребителски организации и ангажирани институции в Европа и САЩ през 90-те г. на XX в. като обикновена алармена система, известна като първо поколение Телекеър, чрез която се осъществява непрекъсната връзка между лицето с увреждане и негов близък човек, който може да му окаже своевременна подкрепа.

Телекеър от второ поколение включва разнообразни сензори и датчици – за дим, повишена температура, наводнение, отваряне на

врати и прозорци, напомняне на събития и важни задачи на потребителя и други. Целта е потребителите да живеят в по-спокойна и защитена среда.

Днес Телекеър включва допълнителни детектори за активността на потребителите – детектори за падане, движение, напускане на легло или стол и др. Въз основа на събраната информация за ежедневната дейност и навиците на потребителя се изграждат модели на поведение. Чрез наблюдение на състоянието му и на отклоненията от обичайния модел на поведение може да се оцени предварително (преди възникването на риск) необходимостта от помощ и подкрепа. Данните се предоставят на заетия с грижите персонал или на членовете на семейството.

Практиката на ИСУО включва оборудване от първо и трето поколение.

Постигнати резултати и въздействие

- Потребителите споделят, че са по-активни в ежедневието си и се чувстват по-спокойни по отношение на възможните рискове в дома и дейността им;
- Близките на потребителите могат да отделят повече време за себе си и за други важни задачи, дори когато техните близки са изцяло зависими от грижите им;
- Оптимално използване на човешкия професионален ресурс - помагачите (асистенти, домашни помощници, рехабилитатори) се ангажират с непосредствен контакт с потребителя само в случай на риск и/или по договаряне.
- Предоставяната услуга е силно индивидуализирана и съобразена със състоянието на потребителите, които търсят подкрепа само в случай на риск.
- има превантивен характер, защото чрез нея се проследява здравословното и емоционално състояние на потребителите – чрез пряк контакт и чрез техническото оборудване.
- Услугата подкрепя както хората с увреждания, така и техните близки, като създава възможност за балансиране на натоварването на помагачите и освобождава време за разтоварването им от стрес и високата степен на отговорност.
- въздейства върху системата от социални услуги в България като стимулира предоставянето на гъвкави услуги, които да бъдат заявявани и променяни от самия потребител.

Това е успешна практика, защото:

Приложимост

Предоставянето на Телекеър е необходимо, полезно и възможно, при следните условия:

- Разпознаване на Телекеър като допълваща социална услуга в домашна среда;
- Разработване на програма за допълнително тестване на услугата в няколко общини на страната, с цел изготвяне на

Република България
Министерство на труда и социалната политика

*Проект JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "Право е не онова,
което някой ти дава, а онова, което никой не може да ти
отнеме." по Програма ПРОГРЕС на ЕС*

финансов стандарт и планиране на развитието ѝ;

- Осигуряване на финансиране, с цел постепенно въвеждане на услугата като част от пакет услуги в домашна среда и осигуряване на достъп за най-нуждаещите се от услугата лица.

Контактна информация Фондация „Институт за социални услуги в общността“
Уеб-адрес: <http://icss-bg.org/> , Ел. поща: icssbg@gmail.bg, Т
ел. 02/ 983 2149

Добри практики към чл. 19

Професионални практики: Включване в общността

Практика 19. - Разширяване на социалните контакти на потребителите

Изпълнител/ организация	Защитено жилище за лица с умствени затруднения, гр. София
Описание	<p>Присъствието на силния пол е дефицит в социалната работа. Ето защо в защитеното жилище за хора с увреждания са намерили доброволец – мъж за извършване на дребно-ремонтни дейности.</p> <p>Професионалистите подкрепят целенасочено един от потребителите да се включи като помощник на доброволеца. По този начин са създадени възможности за общуване и установяване на лични отношения между двамата, в резултат на което доброволецът започва да ангажира потребителя като помощник и в трудови дейности извън услугата.</p> <p>Професионалистите в услугата допринасят за разширяване на социалната мрежа на потребителя и подобряване на качеството му на живот като</p> <ul style="list-style-type: none">• Улесняват комуникацията на потребителя с доброволеца;• Гарантират зачитането на правата на потребителя и спазването на договореностите при извършване на трудови дейности срещу заплащане извън услугата;• Консултират и подкрепят доброволеца.
Среда и целева група	Резидентна услуга за лица с умерена степен на интелектуални увреждания, изведени от институции или със семейства български
Произход	
Постигнати резултати и въздействие	<ul style="list-style-type: none">• Разширени възможности за социални контакти на потребителя• Подоброени умения за общуване и труд• Осигурени възможности за антажиране в трудови дейности срещу заплащане• Удовлетворение, увереност и нараснало самооценка, породено от установеното приятелско взаимоотношение между потребител и доброволец
Това е успешна практика, защото:	<ul style="list-style-type: none">• Допринася за подобряване на качеството на живот на потребителя• Утвърждава изграждането и поддържането на социалната мрежа на потребителя като критерий за професионализъм в социалната работа
Приложимост	Всички социални услуги, особено резидентните, би трябвало да обръщат сериозно внимание на изграждането, поддържането и разширяването на мрежата от социални контакти на потребителите,

Република България
Министерство на труда и социалната политика

**Проект JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "Право е не онова,
което някой ти дава, а онова, което никой не може да ти
отнеме." по Програма ПРОГРЕС на ЕС**

защото така се гарантира правото им на социално включване и се
подобрява качеството на живот.

Контактна информация Защитени жилища за хора с интелектуални увреждания, гр. София, ул.
„Царибродска” № 33, тел. 0889-503-207

Добри практики към чл. 19

Професионални практики: Умения за самостоятелен живот

Практика 20. - Програма за изграждане на умения за самостоятелен живот

Изпълнител/
организация
Описание

Фондация „Светът на Мария“, Дневен център за трудови
занимания за хора с интелектуални затруднения „Светове“

Достойният живот за хората с увреждания зависи от
възможностите им сами да се обслужват и справят с
предизвикателствата на ежедневието. В рамките на обичайните си
дейности Дневният център целенасочено и последователно
развива важни умения за самостоятелност и независим живот:

- Работа в кухнята - приготвяне на храна, сервиране,
отсервиране и почистване
- Почистване на помещенията – почистване на кошчета,
прахосмукиране, измиване на подовата настилка,
почистване, дезинфекция и зареждане на санитарните
възли
- Пране и гладене – работа с пералня и сушилня, дозиране на
препарати, отстраняване на петна, внимателна и безопасна
работа с ютия, сгъване и подреждане на дрехи.

В работата с клиенти с лека и умерена степен на интелектуално
увреждане се прилагат и специални методики за развиване на
умения за:

- пътуване с градския транспорт
- боравене с пари
- управление на малък личен бюджет
- организиране на времето.

Среда и целева група

Лица с лека до умерена степен на интелектуални увреждания от
семейства

Произход

българска

Постигнати резултати и
въздействие

- Подобрена самостоятелност на потребителите и изградени
умения за справяне с типични ситуации в ежедневието
- Променени нагласи на родителите и повишено доверие в
уменията за самостоятелен живот на децата им
- подготвя клиентите да живеят независимо извън
семействата си
- подобрява възможностите им за развитие, социална
реализация и контрол върху начина си на живот
- допринася съществено към нормализиране на живота на
хората с увреждания.

Това е успешна практика,
защото:

Република България
Министерство на труда и социалната политика

**Проект JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "Право е не онова,
което някой ти дава, а онова, което никой не може да ти
отнеме." по Програма ПРОГРЕС на ЕС**

Приложимост	Подобни програми би трябвало да се осъществяват във всички резидентни и дневни социални услуги, както и да се стимулират семействата на потребителите да подкрепят техните усилия и желание да прилагат наученото и в дома си, за постигане на траен ефект.
Контактна информация	Дневен център „Светове“, София 1404, ул. „Рикардо Вакарини“ 8, тел. 02 423 97 40 office@mariasworld.org

С подкрепата на Програмата за заетост и социална солидарност – ПРОГРЕС
(2007-2013 г.) на Европейския съюз

V. Добри практики към чл. 27

Член 27

Работа и заетост

1. Държавите - страни по настоящата Конвенция признават правото на труд на хората с увреждания, равноправно с всички останали, като това включва правото на възможност за прехрана чрез свободно избрана или приета работа на пазара на труда и в работна среда, която да е отворена, недискриминационна и достъпна за хора с увреждания. Държавите - страни по Конвенцията се задължават да гарантират и насърчават реализацията на правото на труд, включително за лица, придобили увреждане в процеса на трудова заетост, чрез предприемане на необходимите стъпки, включително законодателни, сред които:

(а) забрана на дискриминация по причини на увреждане по всякакви въпроси, засягащи всякакви форми на заетост, включително условията за набиране на работна сила, наемане на работа и трудова заетост, продължаване на трудов договор, професионално израстване и безопасни и здравословни условия на труд;

(б) защита на правото на хората с увреждания, равноправно с всички останали, на справедливи и благоприятни условия на труд, включително равни възможности и равно заплащане при равна стойност на положения труд, безопасни и здравословни условия на труд, включително защита срещу тормоз и право на обезщетение за понесени морални щети;

(в) осигуряване на възможност за хората с увреждания да упражняват своите трудови и профсъюзни права равноправно с всички останали;

(г) предоставяне на възможност на хората с увреждания за ефективен достъп до общи програми по техническо и професионално насочване, до служби за намиране на работа и професионално и текущо обучение;

(д) създаване на възможности за трудова заетост и професионално израстване на хора с увреждания на пазара на труда, както и оказване на съдействие при намиране, придобиване, поддържане на и завръщане към, трудова заетост;

(е) създаване на възможности за упражняване на свободни професии, частно предприемачество, създаване на кооперативни сдружения и започване на собствен бизнес;

(ж) осигуряване на заетост за хора с увреждания в публичния сектор;

(з) насърчаване на заетостта на хора с увреждания в частния сектор чрез подходящи политики и мерки, които могат да включват програми за преференциална заетост, икономически стимули и други мерки;

(и) предоставяне на хората с увреждания на разумни улеснения на работното място;

(й) съдействие за придобиване от хората с увреждания на трудов опит на свободния пазар на труда;

(к) съдействие за провеждането на програми по професионална рехабилитация, задържане и завръщане на работа на хора с увреждания.

2. Държавите - страни по настоящата Конвенция се задължават да не допускат хора с увреждания да бъдат държани в робство или крепостничество и да бъдат защитавани, равноправно с всички останали, срещу принудителен труд или трудова повинност.

Член 27 регламентира заетостта на хората с увреждания и изследва максимално широко, всички възможни аспекти на тази заетост и достъпа до пазара на труда като не позволява тя да бъде лимитирана и ограничавана само до специализирани форми.

Добрите практики, представени в Наръчника представят следните конкретни съдържателни аспекти, свързани с приложението на чл. 27:

- могат да работят и да изкарват средства, необходими за тяхната издръжка;
- да избират работа съобразно своите предпочитания;
- да не бъдат третирани различно когато са наети на работа;
- да получават справедливо заплащане, равнопоставено с останалите;
- да участват в професионални и профсъюзни организации;
- да получават професионално обучение и консултации за кариерно развитие;
- да се възползват от възможностите да развият собствено бизнес или частно предприемачество;
- да бъдат наемани в публичния и частен сектор;
- да получават разумни улеснения на работното място, когато това е необходимо;
- се възползват от обучителни и професионални тренинги и програми за връщане на работа.

Изследването на добрите практики показва, че повечето добри практики са свързани с професионални подходи и дейности, които позволяват трудовото ангажиране на хората с увреждания. Тяхното превръщане в системен подход е въпрос на допълнителни реформи в политиките и нормативната база.

Добри практики към чл. 27

Практики на системно ниво: Възможности за труд и получаване на справедливо заплащане, равнопоставено с останалите

Практика 21. - Трудови дейности и заплащане за труда на лица с увреждания в кантон Женева, Конфедерация Швейцария и Кралство Нидерландия

Изпълнител/организация	Обществени заведения за интеграция“ (EPI)
Описание	<p>И в двете страни е осигурена възможността всеки да участва на пазара на труда, съобразно способностите си. Организиран са трудови занимания в рамките на дневната грижа, които не са заплатени, но осмислят ежедневието на лицата, ангажирани в тях.</p> <p>В кантон Женева, Конфедерация Швейцария в допълнение към дневната грижа се прилагат защитени трудови работилници, в които лица, които получават пенсия, имат право и на трудови дейности, които са заплатени, съобразно техните умения.</p> <p>Изготвена е методика за заплащане на труда съобразно степента, в която лицето притежава и прилага необходимите за нейното осъществяване умения. Класифицирани са три групи умения – от най-слабо към най-силно развити като размера на възнаграждението на база дневна ставка нараства в зависимост от групата умения, които лицето притежава. Уменията са специфично определени за всяка професия и трудова дейност, като всяка година всяко лице преминава оценка, която позволява да се установи, ако има напредък. Лицата, които постигнат по-голям напредък могат да излязат на свободния пазар на труда, наравно с останалите граждани.</p> <p>Подкрепената трудова заетост, която се провежда и в двете страни, е свързана с осигуряване на подкрепа за труд в реална работна среда. При тази дейност се прилагат отново различни варианти за заплащане на труда, основани на способностите на лицето – от никакво заплащане до трудов договор с работодател. Независимо от формата на организиране на трудовото отношение, на лицето е осигурена допълнителната подкрепа, която му е необходима за упражняването на този труд (насочване, консултиране на лицето и приемащия екип и др.).</p>
Среда и целева група	Практиката може да се отнася до всички лица с увреждания, но основно е приложима за лица, които имат психически или интелектуални затруднения, които пораждат потребност от подпомагане в ежедневието и насочване и подкрепа в житейските ситуации.
Произход	Кантон Женева, Конфедерация Швейцария

Постигнати резултати и въздействие	Кралство Нидерландия Създадена е възможност за упражняване на правото на труд и справедливо възнаграждение за всички лица с увреждания, в зависимост от способностите и уменията на човека.
Това е успешна практика, защото:	<ul style="list-style-type: none">• Гарантира интереса на хората с увреждания да имат достъп до труд и да получават възнаграждение за труда си.• Осигурен е общественият интерес за равнопоставяне на всички граждани като не се позволява толериране, а компенсиране за ограниченията, които лицето има поради увреждането си.
Приложимост	Практиката е приложима като модел, който показва разнообразни възможности за организиране на социалната подкрепа и подкрепената трудова заетост насочени към осигуряване на правото за труд и заетост според специфичните възможности и ограничения на съответния потребител
Контактна информация	Обществени заведения за интеграция“ (ЕРІ)

Добри практики към чл. 27

Професионални практики: Професионално обучение и кариерно ориентиране

Практика 22. - Защитена заетост за хора с интелектуални затруднения в рамките на дневната услуга ЦСРИ

Изпълнител/ организация	Сдружение „Егида“ - Пазарджик, член на БАЛИЗ С подкрепата на фирма АЛБА ГРУП ООД, Училищна кооперация „Г. Бенковски“ и Дирекция „Бюро по труда“ - Пазарджик
Описание	В предоставяната от сдружението услуга Център за социална рехабилитация и интеграция (ЦСРИ) се осъществява програма за развитие на трудови умения, съобразена с индивидуалните възможности на всеки потребител, в която са включени дейности, развиващи фина моторика, концентрация, зрителна координация, мислене, взаимодействие и взаимопомощ. Потребителите се обучават в две трудови дейности: 1. Изработване на подаръчни чантички – лепене със силикон, нанизване на връзки, връзване на възли, броене, подреждане, пакетиране и експедиране и 2. Работа в градината – поддържане на зелените площи, засаждане и отглеждане на цветя и зеленчуци, поддържане на алеите и плодните дръвчета. При извършване на трудовите дейности подкрепа на потребителите оказват социални работници и психолог.
Среда и целева група	Социална услуга в общността 14 лица с лека до умерена степен на интелектуални увреждания и съпътстващи увреждания от семейства и деинституционализирани, които в момента живеят в Защитени жилища.
Произход Постигнати резултати и въздействие	В партньорство с „Лебеншилфе“, Германия Потребителите <ul style="list-style-type: none">• Придобиват общи и специфични умения за труд• Получават възможност за реализиране чрез трудова заетост извън услугата Социалните работници развиват умения за <ul style="list-style-type: none">• създаване на учебни програми и учебна документация• изготвяне на професионален профил на лицата с интелектуални затруднения• менторски умения
Това е успешна практика, защото:	<ul style="list-style-type: none">• Благодарение на придобитите в програмата за трудови дейности умения, част от потребителите на услугата се реализират на трудовия пазар по програми за временна заетост като: градинари – 2, хигиенист – 1, нает от училищна кооперация „Г. Бенковски“ и пакетиращ – 1, нает от АЛБА ГРУП ООД.• Предоставя се равно заплащане за равностоеен труд• Предлага гъвкава организация на работното време, съобразена с индивидуалните възможности на всеки потребител
Приложимост	Защитената трудова дейност е подходяща за лицата, които не могат да работят в обичайна среда и нямат шансове за трудова реализация като им

Република България
Министерство на труда и социалната политика

**Проект JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "Право е не онова,
което някой ти дава, а онова, което никой не може да ти
отнеме." по Програма ПРОГРЕС на ЕС**

Контakтна информация дава правомощия и отговорности и осмисля ежедневието им.
Пазарджик, бул. „Мария Луиза“ 63, тел. 034/44-38-00,
е-mail: egida_pz@abv.bg

С подкрепата на Програмата за заетост и социална солидарност – ПРОГРЕС
(2007-2013 г.) на Европейския съюз

Добри практики към чл. 27

Професионални практики: Професионално обучение и кариерно ориентиране

Практика 23. - Майсторилница – Център за трудови дейности за хора с интелектуални увреждания като елемент от дневна социална услуга

Изпълнител/ организация	Сдружение „Гражданска инициатива за Ловеч“, доставчик на социална услуга Център за социална рехабилитация и интеграция за хора с интелектуални увреждания
Описание	<p>Центърът за трудови дейности „Майсторилница“ с капацитет 15 потребители е открит през декември 2012 г и се намира в светло и уютно помещение в центъра на град Ловеч.</p> <p>Потребителите работят в кафенето и кухнята (приготвят кафе, произвеждат холандски вафли и гофрети, почистват кухнята), принтират, ксерокопират, ламинират и подвързват документи и изработват сувенири и бижута в арт работилница.</p> <p>Организирането на трудови занимания за хора с интелектуални увреждания преминава през следните стъпки: 1. Заявяване на желание от потребителя (от лицето, от негови близки или като елемент от индивидуалния план за подкрепа); 2. Провеждане на интервю и оценка на възможностите и интересите на потребителя; 3. Събиране на информация за човека с увреждане и изграждане на споделено разбиране за трудовата практика; 4. Изготвяне на професионален профил на потребителя, който съдържа мотивация, практични умения, социални умения, емоционално състояние и поведение; 5. Определяне на потенциално подходящи работни места, съобразно профила и интересите на потребителя. Когато се търси възможност за трудова реализация извън социалната услуга, професионалистите в допълнение към тези стъпки издирват подходящи работни места и установяват контакт с работодатели, организират пробна практика, за да се види дали потребителят и работното място си подхождат и, при успешно напасване между потребител и работно място, организират постоянна трудова практика.</p>
Среда и целева група	Услуга в общността за лица с лека и умерена степен на интелектуални увреждания от институции или семейства
Произход	Трудовият център е изграден от Община Ловеч в партньорство с Фондация „Де Пасарел България“ като адаптира холандски опит към условията в България с подкрепата на холандски специалисти.
Постигнати резултати и въздействие	<ul style="list-style-type: none">• Щастие и удовлетвореност на потребителите от възможността да се трудят и да бъдат полезни;• Силна мотивация за качествено изпълняване на трудовите задължения, за любезно и усмихнато обслужване на клиентите на кафенето и копирния център и за личностно развитие;• Овладяно професионално ноу-хау за организиране на трудови занимания за хора с интелектуални увреждания от страна на социалните работници, развити управленски и организационни

Това е успешна практика, защото:	<p>умения, предприемчивост и пазарен усет;</p> <ul style="list-style-type: none">• Положително влияние върху нагласите на хората от общността в града за приемане на хората с увреждания като пълноценни и полезни съграждани.• се фокусира върху възможностите, а не върху ограниченията на хората с увреждания;• предоставя възможност за смислени занимания в рамките на подкрепата, предоставяна от дневната социална услуга (в защитена среда) и на бюджета на държавно-делегираната услуга;• подготвя и мотивира потребителите за търсене на подкрепена трудова заетост.
Приложимост	<ul style="list-style-type: none">• Трудовите дейности са изключително съществена част от предоставяната подкрепа в дневните услуги за възрастни, защото дава възможност на хората с увреждания да прекарват смислено времето си, да бъдат полезни, да учат и да се развиват.• Трудовите дейности в рамките на дневната грижа за лица над 18 години отговарят оптимално на потребностите и възрастовите особености на потребителите.• Трудовите дейности в рамките на дневната услуга трябва да се организират професионално, като постоянна, а не кампанийна дейност в рамките на програмата за подкрепа и да бъдат максимално съобразени с желанията, интересите и възможностите на потребителите.
Контактна информация	Трудов център към ЦСРИ за възрастни и лица с увреждания Гр. Ловеч, ул. „Стефан Караджа“ 16, тел. 068 601 387

Добри практики към чл. 27

Професионални практики: Професионално обучение и кариерно ориентиране

Практика 24. – Защитено кафене и подкрепена заетост за хора с интелектуални затруднения

Изпълнител/организация
Описание

Фондация „Светът на Мария“
Фондацията предоставя две дейности, които разширяват класическата дневна грижа за лица с интелектуални затруднения. И двете дейности са насочени към осигуряване на работа за хората с увреждания. Защитеното кафене е дейност, в която потребителите на дневния център взаимодействат с реални клиенти на кафенето, което е разкрито към самия дневен център. Участието в тази дейност развива уменията на потребителите в защитена среда с непрекъсната подкрепа от член на персонала на дневния център. В рамките на тази дейност те не са заплатени за труда си.
Втората дейност, която се предоставя е свързана с подкрепа на лица с интелектуални затруднения да бъдат наети на трудов договор и ангажирани в реална работна среда. Тъй като, за да се адаптират към задълженията си, както и към работната среда те имат нужда от подкрепа, тази подкрепа се осъществява отново от персонала на дневния център. При тази форма на подкрепена заетост на потребителите са възложени задачи, съобразени с техните уменията и емоционалност. Пилотираната подкрепена заетост е свързана едновременно както с ангажиране на лицата с увреждания на трудов договор, така и с необходимата им подкрепа да се установят на работното място - да се научат да се справят с конкретните си задачи и да взаимодействат с екипа.

Среда и целева група
Произход

Лица с интелектуални затруднения
Практиката се опира на холандски, американски и швейцарски опит като е адаптирана за българските условия поради спецификата на пазара на труда и трудовото законодателство в страната.

Постигнати резултати и въздействие

- Група от 6 до 8 потребителите са ангажирани в дейностите на Защитеното кафене. В резултат на това са подобрили базови умения (памет, самообладание, общуване с непознати, изпълнителност и др.), както и специфични умения, свързани с обслужването на клиенти в кафене (сервиране, пренасяне на поръчка, подготовка на кафе, изготвяне на сметка, боравене с пари и др.).
- Потребителите, ангажирани в Защитеното кафене, значително са подобрили своите комуникационни

Република България
Министерство на труда и социалната политика

*Проект JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "Право е не онова,
което някой ти дава, а онова, което никой не може да ти
отнеме." по Програма ПРОГРЕС на ЕС*

Това е успешна практика, защото:	<p>умения и се чувстват по-сигурни и независими в среда с непознати.</p> <ul style="list-style-type: none">• Като форма на подкрепена заетост в момента е осигурено наемането на работа на половин ден на двама потребители от дневния център.• Осигурява постепенно изграждане на умения сред лицата с интелектуални затруднения, от които те се нуждаят, за да могат да имат работа и да заработват собствени средства.• Осигурена е подкрепата за изграждане на трудови умения и трудова реализация както в рамките на услугата, така и на реално работно място извън нея
Приложимост	<p>Като модел за развитие на дневната грижа за лица с интелектуални затруднения в България. Тази практика дава възможност да се излезе от порочната практика хората да не правят нищо съществено през деня, а представлява начин да се структурират дейностите в и извън услугите по начин, който позволява смислено прекарване на времето, личностно развитие и възможност хората с увреждания да се чувстват полезни и признати.</p>
Контактна информация	<p>Фондация „Светът на Мария“, бул. България 88, офис 8, София 1680, тел.: 02/ 808 171, e-mail: office@mariasworld.org</p>

Добри практики към чл. 27

Професионални практики: Професионално обучение и кариерно ориентиране

Практика 25. – Младежи с леки интелектуални затруднения полагат доброволчески труд

Изпълнител/
организация
Описание

Социален учебно-професионален център „Княз Борис I“ и Преходно жилище „Делфини“, гр. София

След индивидуално проучване на желанията и възможностите и грижлива предварителна подготовка екипът подкрепя потребителите да полагат доброволчески труд на реални работни места за няколко часа на ден. В момента младежи от центъра два-три пъти седмично посещават ветеринарна клиника, ботаническа градина, автосервиз, детска градина, където помагат в различни дейности според възможностите си. Чувстват се прекрасно, защото са полезни и уважавани от „колегите“, с които работят.

В този процес ключова е ролята на трудовия наставник, който:

- Проучва нуждите и желанията на потребителя
- Съдейства за намиране на подходящо работно място
- Окуражава потребителите, защото младежите с интелектуални увреждания са неуверени, склонни към отпускане и депресии, трудно се адаптират към непознатата среда
- Подпомага потребителя в адаптирането към работното място
- Улеснява комуникацията между потребител и работодател

Потребителите имат и трудов наставник на работното място, което се определя от работодателя.

Доброволческият труд е част третия етап на т. нар. Верига за подкрепа за развитие на умения за труд, която включва следните три етапа:

- Формиране на умения – подкрепа за професионално обучение
- Практикуване на умения – групово практикуване на умения за труд
- Укрепване на умения – индивидуална практика на умения за труд

Среда и целева
група

Услуга в общността за младежи над 16 г. с лека степен на интелектуални увреждания от институции или семейства, в периода на съзряване, които имат потребност от подкрепа за професионално обучение и изграждане на трудови умения

Произход

Разработена като част от стратегия за реструктуриране на услугата СУПЦ в комплекс от социални услуги, насочени към интеграция в общността по ПРОЕКТ „Мога да съм полезен - Модел за социално включване на младежи с интелектуални увреждания“, ОП „Развитие на човешките ресурси“

Постигнати
резултати и
въздействие

Потребителите

- се чувстват оценени и уважени от работодателите;
- придобиват специфични трудови умения, както и по-обща умения за пътуване с градския транспорт, организиране на времето, общуване и поемане на отговорност;

- натрупват професионален и социален опит в реална трудова среда.
- Работодателите
- могат да опознаят възможностите и особеностите на потребителите без никакъв финансов или правен риск;
 - получават професионално съдействие за адаптиране на работното място и комуникацията с потребителите.
- Това е успешна практика, защото:
- Реализира правото на потребителите да се трудят и да бъдат полезни.
 - Потребители, които се справят добре със задачите си могат да получат предложение за постоянна трудова заетост от същия работодател.
- Приложимост
- Моделът на доброволна трудова заетост е приложим за разнообразни социални услуги и целеви групи като стъпка в процеса на формиране на трудови умения и осигуряване на трудова заетост.
 - Социалната интеграция на младежите с лека степен на интелектуално увреждане има по-големи шансове за успех, ако те получат подкрепа за обучение в професионални гимназии.
 - Разработване на инструментариум за периодична оценка на придобитите трудови умения
- Контактна информация
- СУПЦ „Княз Борис I”, гр. София, ж.к. „Хаджи Димитър”
ул. „Баба Вида” № 1, тел. 0885-511-347

Добри практики към чл. 27

Професионални практики: Професионално обучение и кариерно ориентиране

Практика 26. – Да работиш това, което обичаш

Изпълнител/ организация	Социален учебно-професионален център „Княз Борис I“ и Преходно жилище „Делфини“, гр. София
Описание	<p>Бойка Велинова е на 21 г. Като потребител на СУПЦ „Княз Борис I“ Бойка участва в Програма за доброволна трудова заетост, чиято цел е да развие трудовите умения на младежи с интелектуални увреждания и да ги подготви за реална трудова заетост като изгради контакти с работодатели. Бойка е завършила професионално обучение за шивачка, но иска да работи с малки деца или с животни. Момичето има затруднения в говора, които изключват възможността да работи в детска градина, но общува прекрасно с животните, защото ги обича.</p> <p>От няколко месеца Бойка работи като помощник във ветеринарна клиника. Екипът на социалната услуга полага целенасочени усилия да помогне на Бойка да се адаптира към работното място и изискванията на работодателя. Професионалистите подпомагат също и работодателя с консултации и насоки как да общува с хора с интелектуални увреждания. Така срещата между двете страни е улеснена и добрите резултати не закъсняват. Хората от клиниката предлагат на Бойка да започне работа на 4-часов работен ден срещу възнаграждение по трудов договор.</p>
Среда и целева група	Услуга в общността за младежи над 16 г. с лека степен на интелектуални увреждания от институции или семейства, в периода на съзряване, които имат потребност от подкрепа за професионално обучение и изграждане на трудови умения
Произход	Резултат от реструктуриране на услугата СУПЦ в комплекс от социални услуги, насочени към интеграция в общността по Проект „Мога да съм полезен - Модел за социално включване на младежи с интелектуални увреждания“, ОП „Развитие на човешките ресурси“
Постигнати резултати и въздействие	<ul style="list-style-type: none">• Осигурена реална трудова заетост на млад човек с лека степен на интелектуално затруднение на трудов договор и срещу заплащане• Силна мотивация чрез съобразяване на трудова заетост с личните предпочитания на потребителя• Установени конструктивни отношения между работодател и потребител чрез професионалната подкрепа, оказана и на двете страни от социалните работници
Това е успешна практика, защото:	<ul style="list-style-type: none">• Показва как професионалистите могат да подкрепят хората с увреждания реално да упражняват правата си• Утвърждава съобразяването на подкрепата с личните интереси и желания на потребителя като критерий за качество и професионализъм в социалната работа
Приложимост	<ul style="list-style-type: none">• Съобразяването с желанията и интересите на потребителите е основен професионален принцип, който може да бъде прилаган във

Република България
Министерство на труда и социалната политика

**Проект JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "Право е не онова,
което някой ти дава, а онова, което никой не може да ти
отнеме." по Програма ПРОГРЕС на ЕС**

всички форми на социална подкрепа.

- Подкрепата за осигуряване на трудова заетост съобразно предпочитанията на потребителите допринася за успешната им трудова реализация.

Контактна
информация

СУПЦ „Княз Борис I”, гр. София, ж.к. „Хаджи Димитър”
ул. „Баба Вида” № 1, тел. 0885-511-347

Добри практики към чл. 27

Професионални практики: Хората с увреждания работят и изкарват средства, необходим за тяхната издръжка

Практика 27. - Обществена пералня „Зелена“

Изпълнител/ организация	Фондация „Глобална инициатива в психиатрията“ (ГИП), Комплекс за психично-здравни услуги в общността, гр. София, район Слатина
Описание	<p>В Обществена пералня „Зелена“ работят хора с психични, които са преминали през подходящо обучение за развиване на общи и специфични трудови умения. Предприятието е оборудвано с малки перални и сушилни машини, които се дезинфектират старателно след всяка употреба. Използват се само качествени препарати на световно признати производители, а това осигурява чистота, свежест и дългогодишна употреба на облеклата, спалното бельо, покривките и другите почиствани изделия.</p> <p>Работата на екипа е гъвкава и съобразена с потребностите на всеки отделен клиент. Работещите в пералнята хора с психични разстройства са подкрепяни от професионалисти и са силно мотивирани от своята благодарност от предоставената възможност за трудова заетост и от гласуваното им доверие.</p> <p>Обществена пералня „Зелена“ предлага транспорт от и до обекта на клиента, извършва пране и гладене и предлага възможност за абонаментно обслужване. Поръчките на клиентите се изпълняват в срок от 1 до 3 дни от датата на приемане на заявката (в зависимост от вида на поръчката) и се доставят грижливо опаковани.</p>
Среда и целева група	Социални услуги в общността за хора с тежко психично разстройство (шизофрения и биполарно афективно разстройство) в състояние на стабилна ремисия, при които липсва подкрепящо близко обкръжение (живеят сами) или тяхното обкръжение има ограничен ресурс за подкрепа
Произход	Пералнята като социално предприятие е създадена по проект на Фондация „Глобална инициатива в психиатрията – София“, с финансовата подкрепа на посолството на Кралство Нидерландия в София, програма MATRA CAP.
Постигнати резултати и въздействие	<ul style="list-style-type: none">• Засилена мотивация, укрепена воля и развита способност за поемане на отговорност на потребителите• Укрепено самочувствие и удовлетворение от възможността за пълноценен и автономен живот
Това е успешна практика, защото:	<ul style="list-style-type: none">• Осигурява заетост за хора с тежки психични разстройства като възможност за достойно преодоляване на бедността и изолацията• Подобрява жизнения стандарт на потребителите• Създава условия за личностно развитие въпреки последиците на болестта
Приложимост	<p>Социалното предприемачество е възможност за осигуряване на трудова заетост за хора с различни увреждания, които в работата си са подкрепяни от професионалисти и са преминали съответното обучение.</p> <p>Ключово за успеха на социалното предприятие е качеството на</p>

Република България
Министерство на труда и социалната политика

*Проект JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "Право е не онова,
което някой ти дава, а онова, което никой не може да ти
отнеме." по Програма ПРОГРЕС на ЕС*

Контактна
информация

предлаганата продукция или услуга. Голямо предимство на тези предприятия е силната мотивация на персонала и възможността за гъвкавост и максимално съобразяване с нуждите и изискванията на клиентите поради сравнително малкия размер на дейността.

София 1000, ул. „Мальовица“ 1, ет.2, ап. 5, тел. 02 987 78 75

e-mail: vhristakeva@gip-global.org, sofia@gip-global.org

<http://www.gip-global.org>, <http://www.mh-community.org/>

Добри практики към чл. 27

Професионални практики: Хората с увреждания работят и изкарват средства, необходим за тяхната издръжка

Практика 28. - Публично-частно партньорство между община и корпорация за създаване на работни места за хора с увреждания в специализирано общинско предприятие

Изпълнител/
организация
Описание

Общинско предприятие „Пролет“ ЕООД в партньорство с Община Пирдоп и Акционерно дружество „Аурубис - България“

Общинско предприятие „Пролет“ ЕООД в гр. Пирдоп осигурява работа на 35 лица с трайно намалена работоспособност. Персоналът е съставен изцяло от хора с трайни увреждания. Общинското предприятие „Пролет“ ЕООД е специализирано в производството на:

- ✓ хартиени опаковки - пликосе и разноцветни кутии в различни размери;
- ✓ картонени чашки за еднократна употреба;
- ✓ бетонови изделия за външна и вътрешна облицовка.

В резултат на публично-частното партньорство между общината и АД „Аурубис - България“ са подкрепени значими предприемачески инициативи за разширяване на дейността и намаляване на ръчния труд в общинското предприятие. Въведена е нова поточна линия за заготовка на различни по размер екологични хартиени пликосе и опаковки, която дава възможност за произвеждане на нови продукти, повишава производствения капацитет и спомага за увеличаване на поръчките и размера на реализираната продукция. С подкрепата на „Аурубис България“ започва работа и автоматична машина за изработка на картонени чашки за еднократна употреба в четири размера. Местната власт изгражда ново работно помещение на територията на предприятието, което се използва съвместно и като клуб заедно с Дружеството на инвалидите.

От началото на 2011 година дружеството разполага и със собствен транспорт за доставяне на готовата продукция до клиента, както и за организиране на вътрешен превоз на служители с увреждания до работните им места. Чисто новият автомобил е дарение от Аурубис България и е част от социалната програма на корпорацията за 2010 г., която се изпълнява съвместно с Община Пирдоп.

Среда и целева група

Хора с трайни увреждания от общността

Произход

Стратегия на Община Пирдоп за разкриване и запазване на работни места за хора с увреждания чрез публично-частно партньорство
Корпоративна социална политика на АД „Аурубис България“, насочена към подкрепа на хората с увреждания и промяна на обществените нагласи към тяхната трудова заетост

Постигнати резултати и

- осигурена пълноценна трудова реализация на хора с увреждания от общината

Република България
Министерство на труда и социалната политика

*Проект JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "Право е не онова,
което някой ти дава, а онова, което никой не може да ти
отнеме." по Програма ПРОГРЕС на ЕС*

въздействие	<ul style="list-style-type: none">• разнообразяване на производството• облекчаване на труда на работещите чрез автоматизация• разширяване на пазарите• увеличаване на доходите на работещите в предприятието
Това е успешна практика, защото:	<ul style="list-style-type: none">• е пример за успешно партньорство между местната власт и бизнеса в подкрепа на трудовата заетост на хората с увреждания.• Осигурява равнопоставен труд и достойно възнаграждение на работещите• Общинското предприятие е конкурентноспособно благодарение на инвестициите в разширяване и автоматизиране на производството
Приложимост	<p>Моделът за публично-частно партньорство между местна власт и икономически субекти може да бъде приложен във всички общини, които имат ясна политика за подкрепа на трудовата заетост на хората с увреждания и в които има корпорации и фирми, които осъзнават своята социална отговорност.</p> <p>Специализираното предприятие би трябвало да инвестира икономически ефективно ресурсите, осигурени чрез публично-частното партньорство, за да гарантира своето устойчиво развитие и конкурентноспособност.</p>
Контактна информация	Гр. Пирдоп 5090, ул. „Цар Освободител“ 39 Тел. 07181/5055

Добри практики към чл. 27

Професионални практики: Хората с увреждания работят и изкарват средства, необходим за тяхната издръжка

Практика 29. - Корпоративна политика за заетост на хора с трайни увреждания

Изпълнител/ организация	Фирма „Стопански дейности КЦМ“ ООД, гр. Пловдив, създадена през м. юни 2003 г. като дъщерна фирма на частното дружество КЦМ АД (Комбинат за цветни метали)
Описание	<p>„Стопански дейности КЦМ“ ООД е специализирано предприятие, което предоставя възможности за трудова заетост на лица, трудоустроени в КЦМ и на хора с трайни увреждания от общността. От месец юли 2005 година „Стопански дейности КЦМ“ ООД е регистрирано в Агенцията за хора с увреждания като специализирано предприятие за лица с намалена работоспособност. Фирмата е регистрирана като земеделски производител от 2003 г.</p> <p>Фирмата се развива чрез аутсорсинг и децентрализиране на дейности от „голямата“ компания (КЦМ) към „малката“ - сервизно обслужване и създаване на работни места, подходящи за трудоустроени работници и служители с намалена работоспособност (в съответствие с чл. 315 от КТ).</p> <p>Работата на фирмата започва с анализ на здравния статус на лицата с намалена трудоспособност. Създава се картотека и се изготвят препоръки за работа на тези лица. Следят се промените в здравния им статус и възможностите за връщане в обичайната работна среда. Най-напред се създава шивашки цех за производство на специално работно облекло, бельо и филтри за работещите на площадката на КЦМ, в който са разкрити 5 работни места за хора с увреждания. В момента фирмата извършва разнообразни дейности като пране, гладене и химическо чистене на работно облекло; монтаж и техническо обслужване на автомати за кафе и топли напитки; почистване на обекти, засаждане и отглеждане на дървета и храсти; поддържане на паркове, зелени площи и цветни лехи; почистване на офиси, канцеларии, битови помещения и санитарни възли; изваряване на етерично-маслени култури; земеделска дейност – обработка на 185 дка лавандулови насаждения.</p> <p>Фирмата работи на печалба от самото си създаване, което ѝ дава възможност да инвестира както в разширяване и модернизирание на дейностите си, така и в подобряване условията на труд на своите работници. До момента във фирмата са направени инвестиции в размер на над 500 хил. лв. за закупуване на техника и оборудване и подобряване на условията на труд.</p> <p>Осигурени са много добри условия на труд и почивка: безплатно хранене на територията на фирмата, безплатен превоз от дома до работното място и обратно, изплащат се средствата за лекарства на лицата с намалена работоспособност, ежегодно се изплащат суми за почивка - възстановяване в размер на 200 лева/човек, както и за Великденските и Коледните</p>

Среда и целева група	50 души с различен вид и степен на увреждане от Община Пловдив, Община Куклен и Община Асеновград
Произход	Създаването на дъщерното специализирано предприятие е израз на корпоративна социална отговорност и политика за активно социално включване чрез адаптиране на дейности, процеси и работни места към особеностите на хората с увреждания.
Постигнати резултати и въздействие	<ul style="list-style-type: none">• Към днешна дата във фирмата работят 102-ма души, от които 50 са с увреждания, а 37 са хора с трайни увреждания.• Икономическа устойчивост и стабилно развитие на фирмата.
Това е успешна практика, защото:	<ul style="list-style-type: none">• Създава условия за пълноценна и ефективна трудова ангажираност на хората с увреждания чрез разкриване на работни места в смесен колектив.• Хората с увреждания в компанията са възприемани като икономически активен човешки ресурс• Условията на труд са съобразени и моделирани според индивидуалните особености на здравословното състояние на работещите.• Специализираното предприятие е рентабилно, конкурентноспособно и се развива устойчиво.
Приложимост	<ul style="list-style-type: none">• Моделът за създаване на дъщерно специализирано предприятие е приложим за големи корпорации и в ситуации, в които се наблюдава социално значима заболеваемост, предизвикана от специфични фактори на средата и съответното производство.• Специализираното предприятие за хора с намалена работоспособност може да използва специфични законови преференции, проекти и програми.
Контактна информация	Пловдив 4009, ул. „Асеновградско шосе“ Тел. 032 609 746, e-mail: ivanka.piskova@kcm.bg

Добри практики към чл. 27

Професионални практики: Хората с увреждания работят и изкарват средства, необходим за тяхната издръжка

Практика 30. - Електронно трудово посредничество за хора с увреждания

Изпълнител/ организация	Национална федерация на работодателите на инвалиди (НФРИ)
Описание	<p>Създаден е модел за електронно базирано трудово посредничество и асистирание за хора с увреждания, който допринася за преодоляване на социалното и електронно изключване чрез създаването на интернет сайт, електронно консултиране и онлайн обучения.</p> <p>Алтернативната социална услуга за специализирано електронно трудово посредничество предоставя консултации и възможности за обучение в съответствие с възможностите, желанията и способностите на хората с увреждания. Осигурява се индивидуална подкрепа от трудовите ментори към бюрото, насочена към развиване на социални умения, мотивация, психологическа подкрепа или посрещане на други индивидуални потребности на потребителите. Оказва се подкрепа при самонаемането на лица с увреждания за стартиране на собствен бизнес, консултации при разработване на проектни идеи и бизнес-планове.</p> <p><i>Работодателите</i> получават консултиране и подкрепа от експертния екип на Бюрото при адаптиране, приспособяване и оборудване на работните места, съобразно нуждите на хората с увреждания.</p>
Среда и целева група	<ul style="list-style-type: none">• Хора с трайни увреждания без оглед на вид и степен на увреждане на територията на цялата страна.• Работодатели, общини и доставчици на социални услуги за хора с увреждания
Произход	Проект "Посредничество и електронни услуги – нова форма за достоен живот и преодоляване на социалното изключване", по Оперативна програма "Развитие на човешките ресурси", съфинансирана от Европейския социален фонд
Постигнати резултати и въздействие	<ul style="list-style-type: none">• Изградена е функционираща електронна среда за подкрепа на всички заинтересовани страни в процеса на осигуряване на трудова заетост за хора с увреждания: потребители, работодатели и доставчици на услуги.• Разработена е методология за предоставяне на алтернативната социална услуга «Електронно базирано посредничество, ориентирано към индивидуалните нужди на хората с увреждания», заедно със Система за оценка на професионалната пригодност на хората с увреждания и наръчници за всички заинтересовани страни в помощ на социалното включване чрез трудова заетост• Създаден е регистър на хората с увреждания, желаещи да работят дистанционно – от дома• Осигурена е заетост на 10 лица с увреждания

Това е успешна
практика,
защото:

- Подкрепени са 4 лица с увреждания да стартират социално предприемачество
- Обучени са 25 трудови медиатори за предоставяне на услугата на територията на страната в 6-те планови района
- Електронният формат предоставя ефективна и ефикасна възможност за осигуряване на гъвкавата и силно индивидуализирана подкрепа според специфичните потребности на всеки потребител.
- Улеснен е контактът между работодатели и хора с увреждания като и двете страни са подкрепени в процеса на взаимно адаптиране.
- Електронната среда за трудово посредничество преодолява регионалните ограничения и ограниченията, свързани с придвижване в пространството.
- Развитието на социално предприемачество от хора с увреждания им дава възможност да станат предприемачи и работодатели на други лица.
- Допринася за социалната интеграция и личностната реализация на хората с увреждания.
- Подпомага промяната в нагласите на работодателите спрямо наемането на хора с увреждания и подобрява информираността на обществото за техните възможности

Приложимост

Иновативният модел за специализирано електронно трудово посредничество може да се прилага от всички доставчици на социални услуги, които се ангажират с подкрепа за осигуряване на трудова заетост за хора с увреждания.
Разработената Система за оценка на трудовата пригодност може да се прилага в социалните услуги при оценка на потенциала на потребителите за трудова реализация.

Контактна
информация

Гр. София, бул. „Дондуков“ 11
Тел.: 02 986 53 00, e-mail: nfri@abv.bg

Добри практики към чл. 27

Професионални практики: Хората с увреждания работят и изкарват средства, необходим за тяхната издръжка

Практика 31. – Интегрирана заетост за лица с интелектуални затруднения

Изпълнител/
организация

Регионално дружество за подкрепа на лица с умствени затруднения
(РДПЛУЗ) – Видин, член на БАЛИЗ

Описание

Регионално дружество за подкрепа на лица с умствени затруднения, Видин е първата неправителствена организация в страната, която разработва проект за интегрирана заетост за лица с интелектуални затруднения. Тази инициатива стартира през 2005 г. и продължава и до днес.

Трудовата им реализация на хората с интелектуални затруднения не е лесна поради липса на умения за общуване, адекватно поведение и трудности при оценяване на действителността. Проведеното от дружеството проучване показва, че само малка част от хората с увреждания имат възможности или са заинтересовани от трудова реализация. За тяхната подкрепа е формиран гъвкав екип, на който е осигурено подходящо обучение.

Осъществени са дейности за детайлно проучване на пазара на труда във Видински регион и създаване на база данни за възможни работодатели.

Екипът предоставя подкрепа на лица с интелектуални затруднения при намиране на работа и трайно запазване на работното място според разработени индивидуални планове за подкрепа. Желанията и възможностите на потребителите за трудова заетост са проучени чрез формуляр, който съдържа информация за лицето, семейството му, условия на живот, умения, предпочитания, степен на образование и др. Хората с увреждания са обучени и окуражени да практикуват самозастъпничество. Предлага се сключване на договори с работодатели за осигуряване на учебна практика без заплащане. Следвайки методиката на Международната асоциация за интегрирана заетост (МАИЗ), организацията приложи стъпките по намиране на подходящия човек с интелектуално затруднение за вече идентифицирано работно място, въвеждане на промени в работната среда при нужда, въвеждане на работното място, обучение на място от трудов асистент, оказване на помощ извън работата, подsigуряване на постоянна подкрепа.

Екипът на организацията работи в партньорство с Бюро по труда, помощно училище, професионални организации, организации на работодатели, родители от семействата, социални работници и персонал от институциите и социалните услуги.

Проучени са възможни социални програми към МТСП и АЗ (Агенция по заетостта). Регионално дружество за подкрепа на лица с умствени затруднения, Видин няколко години реализира успешно проекти по национални програми към Бюро по труда, Видин ("От безработица, към осигуряване на заетост"), в рамките на които дружеството влиза в ролята на работодател.

Среда и целева група	млади хора с интелектуални затруднения, живеещи в семействата си или настанени в институции или други социални услуги в регион Видин
Произход	При реализирането на проекта е използвана методиката на Международната асоциация за интегрирана заетост. Опит на организацията Salva vita за осигуряване на учебна практика без заплащане
Постигнати резултати и въздействие	<ul style="list-style-type: none">• 5 лица с интелектуални затруднения са ангажирани в момента в интегрирана трудова заетост• повишена информираност на всички участници в процеса на интегрирана заетост (лица с интелектуални затруднения, представители на НПО, родители, роднини, персонал от институциите и социалните услуги, помощно училище, Бюро по труда, организации на работодателите и др.)• подобрена заинтересованост и ангажираност на потребителите чрез добър подбор на хората с увреждания, на които се предоставя подкрепа• повишена готовност за сътрудничество от страна на работодателите
Това е успешна практика, защото:	<ul style="list-style-type: none">• Повишава шансовете за трудова реализация на хора с интелектуални затруднения чрез прилагането на успешен модел за подобряване на професионалното им ориентиране и техните социални и специфични трудови умения• Предлага модел за индивидуализиране на подкрепата за трудова заетост чрез подходящо обучение на работното място и извън него и последваща подкрепа за трайно задържане на работа• Стимулира сътрудничеството между различни институции и заинтересовани лица• Подобрява информираността по въпросите на възможността за трудова заетост на лица с интелектуални затруднения сред потребителите, работодателите, държавните институции и широката общественост
Приложимост	<ul style="list-style-type: none">• Като методика и последователност от стъпки моделът за интегрирана заетост може да се прилага във всички общини и региони и по отношение на групи потребители с различен вид и степен на увреждане• Моделът за интегрирана заетост се съчетава успешно с възможности за осигуряване на временна трудова заетост по национални програми от типа на "От безработица, към осигуряване на заетост"
Контактна информация	3 700 Видин, ул. "Стефан Караджа" 13 Тел.: ++ 359 94 644 917, e-mail: rdpluz@hotmail.com

Добри практики към чл. 27

Професионални практики: Хората с увреждания работят и изкарват средства, необходим за тяхната издръжка

Практика 32. - Екип за включваща заетост

Изпълнител/
организация
Описание

Фондация „Институт за социални услуги в общността“, доставчик на социални услуги за възрастни

Включващата или подкрепена заетост представлява международен подход на подкрепа за заетост на реалния пазар на труда, при който хората с увреждания се наемат при еднакви условия и отговарят на еднакви стандарти заедно с хората без увреждания. В този смисъл, включващата заетост е не просто наемане на определен брой или процент хора с увреждания, тя е проява на правото на равнопоставеност, труд и независим живот.

Среда и целева група

Пилотният екип за включваща обхваща шест лица с увреждания и три лица без увреждания, които бяха обучени да провеждат обучения и консултации на работодатели как да наемат и работят със служители с увреждания и как да направят трудовата среда достъпна и включваща. Екипът проведе 3 обучения по темата „включваща заетост“ за общо 36 представители на НПО, държавна и общинска администрация. Бяха проведени и индивидуални консултации на 12 работодатели и служители с увреждания, след интервю и наблюдение на работната среда на място. Екипът изготви конкретни предложения към всеки работодател и служител по отношение на организацията на работа, избора и координацията на задачите, комуникацията в екипа, работата с материали и данни, достъпността на средата и справянето в рискови ситуации. Екипът тества и демонстрира на практика как работят заедно обучители и консултанти със висока степен на увреждания и без увреждания.

Практиката е развита с помощта на хора с увреждания и бе приложена в разнообразна институционална среда – трудовата среда на НПО, държавна и общинска администрация, доставчици на социални услуги, бизнес.

Произход

Добрата практиката е подходяща за всеки работодател, който иска да назначи хора с увреждания и за всяко лице с увреждане, което е мотивирано да работи на реалния пазар на труда и има нужда от индивидуална подкрепа.

Постигнати резултати и
въздействие

Практиката е развита на основата на австрийско ноу хау, прилагано в работата на партньорската организация „Иновиа“, общинска и държавна администрация, НПО и бизнес в Австрия.

Настъпила промяна в нагласите и уменията на всички участници – служителите (с и без увреждания), работодателите, екип за

Това е успешна практика, защото:	<p>включваща заетост. По-добра информираност на хората за уврежданият, потенцианите трудности в работния процес Повишено доверие и готовност да се търсят заедно конструктивни решения Позитивна промяна в езика и поведението - Езикът „те и ние“ бе заменен с „ние“ и „заедно“. Поведението стана по-открито, с повече общуване и повече знание един за друг.</p>
Приложимост	<ul style="list-style-type: none">• Предоставя възможност за личностна изява и пълноценна социална интеграция на хора с тежки зрителни увреждания, но с добро образование, мотивация и подготовка по темата за осигуряване на трудова заетост• Въздействието ѝ върху участниците е както краткосрочно (в конкретния момент на срещата и съвместната работа), така и дългосрочно – в конструктивните взаимоотношения между различните участници, в позитивната нагласата спрямо възможностите на хората с увреждания, в заявената готовност за продължаваща съвместна работа.• Когато обучението и консултирането са част от процеса на наемане на работа на лице с увреждане, ефектът върху трудовите взаимоотношения е непосредствен, положителен и дългосрочен.• въздейства върху организационната култура на работодателя и социалната среда• Различни организации в България вече прилагат модела на подкрепена трудова заетост• Устойчиво развитие на тази добра практика може да се получи след превръщането ѝ в част от обичайната трудовата практика в България (по примера на развитите европейски страни). За това е необходимо въвеждане на специфична социална услуга и отговорно подкрепящо лице, независимо какво наименованието ще бъде избрано – социален работник по заетостта, специалист подкрепена заетост, трудов наставник или др.
Контактна информация	<p>Фондация „Институт за социални услуги в общността“ http://icss-bg.org/ , Ел. поща: icssbg@gmail.bg, тел. 02/ 983 2149</p>

Добри практики към чл. 27

Професионални практики: Хората с увреждания работят и изкарват средства, необходим за тяхната издръжка

Практика 33. - Утвърждаване на професията „Експерт от опит – социално включване“

Изпълнител/
организация
Описание

Фондация „Глобална инициатива в психиатрията“ (ГИП), Комплекс за психично-здравни услуги в общността, гр. София, район Слатина

Новата за България професия „Експерт от опит – социално включване“ е въведена благодарение на целенасочените усилия на Фондация „Глобална инициатива за психиатрия“ и Български център за нестопанско право в партньорство с обучителен център „Фокус“ към „Инициатива за социална рехабилитация, Бремен, Германия.

Експерти от опит са лица със специфична експертиза, придобита чрез лични преживявания и опит в социалното изключване. Те притежават знание, получено чрез съприкосновението си със системите на социална грижа и здравеопазване, както и по отношение на справянето с изключването. Това знание трябва да бъде разглеждано като алтернативно и равнопоставено на академичното знание. След подходящо обучение, включително чрез работа върху житейските истории на експертите от опит, те са подготвени да оказват подкрепа за социално включване на маргинализирани групи като партнират на професионалисти с опит в образованието и социалното подпомагане.

От септември 2014 г в Комплекс за психично-здравни услуги в общността работят 5-ма „експерти от опит“, които подпомагат социалното включване на потребители с психични проблеми в рамките на *програма* „Активна грижа в общността за хора с тежка психична болест“, финансирана от Столична община.

Среда и целева
група

Социални услуги в общността за хора с тежко психично разстройство (шизофрения и биполарно афективно разстройство) в състояние на стабилна ремисия, при които липсва подкрепящо близко обкръжение (живеят сами) или тяхното обкръжение има ограничен ресурс за подкрепа.
други маргинализирани групи

Произход

Разработена по проект „Липсващото звено - насърчаване на социалното включване на уязвими групи посредством въвличането им в ролята на експерти“, финансиран от Европейската комисия по програмата за продължаващо обучение "Леонардо да Винчи" – трансфер на иновации, в периода 1 септември 2009 – 31 август 2011г.

Постигнати
резултати и
въздействие

- Разработени обучителни програми за обучение на експерти от опит с психиатрично минало, за експертите по образование и за тандемите между едните и другите
- Създадена методология за работа с работодателите на експерти от опит, включително препоръки за организационни промени и

Това е успешна практика, защото:	<ul style="list-style-type: none">• програми за практически инструктаж на работното място• Обучени и назначени на работа експерти от опит• Създава модел за успешно сътрудничество и взаимно допълване в работата между експертите по образование и експертите от опит (работа в тандем)• Посредническата роля на експертите от опит между потребителите и системата за социално подпомагане допринася за значително подобряване на качеството на социалната работа и стимулира социалното включване на потребителите чрез силата на личния пример за успешно справяне с трудностите на живота в изолация
Приложимост	<ul style="list-style-type: none">• "Експертите от опит" могат да бъдат особено полезни като <i>партньори на социалните работници</i> при: оценка на случая, изготвяне на индивидуален план за подкрепа, съдействие на потребителите при изваждане на различни документи, съдействие при хоспитализация, извършване на домашни посещения. Тяхната експертиза е необходимо свързващо звено във всички области, където се случва контакт между изключените и обществото – образование, правосъдие, здравеопазване, грижа за детето, култура, жилищни и социални политики.• Основните предизвикателства при работата с „експерти от опит“ в <i>социалните, здравни и образователни услуги</i> са свързани с: въвеждането в работата и подкрепа за новопостъпилите експерти, промяна в организацията на работа в услугата, формулиране на конкретни работни задачи и отговорности на експертите, промяна на обществените нагласи и нагласите на професионалистите за оценяване на приноса и въздействието от работата на „експерти от опит“ за подобряване на качеството на социалните услуги• Като „интеграционни работници“ експертите от опит могат да подпомагат социалното включване на различни целеви групи – наркозависими, имигранти, етнически малцинства.• Експертите от опит могат да имат безценен принос при <i>формирането на политики</i> във всички сфери на живота и на всички управленски нива. Приносът на експертите от опит е равнопоставен на този на експертите по образование.
Контактна информация	Комплекс за психично-здравни услуги в общността София 1574, район "Слатина", ул. "Роглец" 17, тел.: 02/42 140 51 e-mail: office@mh-community.org , http://www.mh-community.org/

Република България
Министерство на труда и социалната политика

*Проект JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "Право е не онова,
което някой ти дава, а онова, което никой не може да ти
отнеме." по Програма ПРОГРЕС на ЕС*

Издание на Министерството на труда и социалната политика. Всички права запазени.

Лице за контакт:

Елеонора Пачеджиева, ръководител на проект JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "Право е не онова, което някой ти дава, а онова, което никой не може да ти отнеме.", директор на дирекция „Политика за хората с увреждания, равни възможности и социални помощи“

E-mail: E.Pachedzieva@mlsp.government.bg

Съдържащата се в настоящата публикация информация не отразява непременно позицията или становището на Европейската комисия. Публикацията отразява становището на авторите и Европейската комисия не отговаря за употребата на съдържащата се в нея информация.

С подкрепата на Програмата за заетост и социална солидарност – ПРОГРЕС
(2007-2013 г.) на Европейския съюз

Republic of Bulgaria
Ministry of Labour and Social Policy

Project JUST/2013/PROG/AG/4955/AD
A right is not what someone gives you; it's what no one can take from you

**GOOD PRACTICES HANDBOOK
ON THE IMPLEMENTATION OF THE CONVENTION ON THE RIGHTS
OF THE PERSONS WITH DISABILITIES
(ART. 1, 2, 19 and 27)**

**Project JUST/2013/PROG/AG/4955/AD A right is not what someone gives you; it's
what no one can take from you of the Ministry of Labour and Social Policy of the
Republic of Bulgaria**

2015

with the financial support of the Programme for Employment and Social Solidarity
PROGRESS 2007-2013, European Union

Republic of Bulgaria
Ministry of Labour and Social Policy

*Project JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "A right is not what
someone gives you; it's what noone can take from you"*

Authors:

Miriana Malamin-Siryiski

Nadia Shabani

Marieta Dimitrova

Evelina Ivanova-Vardjiyska

Editors:

Eleonora Pachedzhieva

Liliana Arsova

Petia Moeva

Translator:

Andrey Naydenov

Table of contents

I. Preamble	5
II. Good practices under art. 1 – Full and equal enjoyment of rights.....	8
Good practice 1. Organisation of access to social support through social services in the Kingdom of the Netherlands.....	9
Netherlands - Ministry for Health, Welfare and Sport.....	9
Good practice 2. – Organisation of access to social support through social services in the Canton of Geneva, Switzerland.....	12
Good practice 3. – Support for decision making	14
Good practice 4. – Consumers Council.....	16
Good practice 7. – Calendar of Children with Down syndrome.....	20
Good practice 8. Ethical Principles and Ethics Code of the American Psychological Association .	22
III. Good Practices under Article 2	24
Good Practice 9. Methods for assessing the extent of damage in a social context by the International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF)	25
Good Practice 10. - "Give me a story!" - Volunteering campaign for recording audio books for the blind	28
Good Practice 11. - Programme "SpeechLab 2.0" – free software transforming the written text into synthesized speech	30
Good Practice 12. – Care for the needs of every one – buying lifter for the user of Day centre Svetove.....	32
Good practice 13. - Social assistant for children with special educational needs who attend mainstream schools and kindergartens.....	34
IV. Good Practices under Art. 19.....	36
Good Practice 14. - Support provided as a part of the care services delivered by the Kingdom of the Netherlands.....	37
Good practice 15. – Vision for the change of the system for child care provision in the Republic of Bulgaria	39
Good Practice 16. - Substitute care for people with disabilities.....	41

Good practice 17. – Mobile teams for home care	43
Good Practice 18. Telecare – home care for older people	45
Good Practice 19. Enlargement of the social contacts of the users.....	47
Good Practice 20. Programme for skills' building for independent living	49
V. Best practices under Art. 27	51
Good Practice 22. - Protected employment for people with intellectual impairments within the day care CSRI.....	55
Good Practice 24. – Protected cafe and protected employment for people with intellectual disabilities	59
Good Practice 25. – Youth with slight intellectual disabilities work as volunteers	61
Good Practice 26. – Do the job you love.....	63
Good Practice 27. – Public laundry <i>Green</i>.....	65
Good Practice 28. - Public-private partnership between the municipality and the corporation aimed at creating jobs for people with disabilities in a specialised municipal undertaking	67
Good Practice 29. - Corporate policy for employment of people with permanent disabilities.....	69
Good Practice 30. Electronic labour mediation for people with disabilities	71
Good Practice 31. - Integrated employment for people with intellectual disabilities.....	73
Good Practice 32. Team for inclusive employment.....	75
Good Practice 33. Setting up of the profession <i>Expert of experience – social inclusion</i>	77

I. Preamble

The Convention on the Rights of Persons with Disabilities was ratified by Bulgaria in 2012, but even before it was a guiding document for the organisation of a large part of the professional efforts to support people with disabilities through its principles and philosophy.

The illustration of the above is the set of good practices described in the present Handbook which is a small selection of many other practices carried out in the spirit of the Convention.

The purpose of the Best Practices Handbook for the implementation of the Convention on the Rights of Persons with Disabilities is to provide examples of actions both at system and professional level applying the principles of the Convention.

Along with this the Handbook is intended to give an overview of practices that can serve as a basis for regulation of the legal framework and the policies for people with disabilities.

The best practices collected and featured in the Handbook show awareness on the Convention and its new paradigm regarding people with disabilities. The examples represent tested and selected specific practices related to art. 1 and 2, which set the general framework regarding the protection of the rights of people with disabilities and specific measures and activities related to art. 19 and 27 and the requirements for inclusion into sectorial policies incorporated therein.

The best practices presented will benefit all stakeholders working for the policy of social inclusion of people with disabilities.

The Best Practices Handbook on the implementation of art 1, 2, 19, 27 of the Convention on the Rights of Persons with Disabilities has been prepared under the Project *JUST/2013/PROG/AG/4955/AD A right is not what someone gives you; it's what no one can take from you* of the Bulgarian Ministry of Labour and Social Policy, funded under PROGRESS programme of the EU.

The main objectives of the project are:

- Better implementation of national anti-discrimination legislation with a focus on disability ground;
- Promotion of the Convention on the Rights of Persons with Disabilities;
- Raising public awareness of European, international and national policies and legal instruments in the fight against discrimination on the grounds of disability, gender, age, etc.
- Better national policy on integration of people with disabilities.

The Best Practices Handbook on the implementation of art 1, 2, 19, 27 of the Convention on the Rights of Persons with Disabilities has been prepared as a result of a broad survey of the practices of organizations of and for people with disabilities. Its compilation was made through targeted questionnaire, addressed to the members of the National Council for Integration of Persons with Disabilities and to many non-governmental organizations and municipalities. As a result of this exercise more than forty proposals for good practices practices have been compiled, and accordingly thirty three best practices have been selected and included in the handbook. Along with the study of the Bulgarian experience for the compilation of the Handbook also specific practices of other European countries were studied. Out of these were selected actions that give the most comprehensive information on the tested practices.

For the sake of selection of good practices to be included in the Handbook strict criteria which ensure objectivity of assessment have been applied. The criteria included several requirements that the practice had to meet:

1. Relevance of the practice to Art. 1, 2, 19 or 27 in a way to express the spirit and principles of the provisions of the article.
2. The good practice presentation was due to give detailed information on its content, its contribution, its possible transferability, implementing organisation and outcome.
3. The practice is successful in terms of implementation of the Convention and this is obvious and can be seen and presented clearly.
4. The practice describes the experiences with innovative character. Practices that are introduced and established as a working approach, recognized by many organizations were not included.

The Handbook includes two different groups of practices - those that describe the policies and practices for the implementation of the Convention at the system level, as well as those that are good practice at a professional level, connected with the approach and activities that directly target the disabled people and support them in the spirit of the Convention.

The presentation of the best practices in the Handbook is organized by order of relevant Articles of the Convention. Before presenting the practices under each Article, their content is highlighted as well as a summary of the best practices drawn up.

The best practices' presentation is organized around the content and aspects of the relevant article of the Convention, presented through it. Besides this structure, the best practices were grouped according to whether they present activities at system or professional level.

The Best Practices Handbook follows a numbering, which facilitates to handle it.

Republic of Bulgaria
Ministry of Labour and Social Policy

***Project JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "A right is not what
someone gives you; it's what noone can take from you"***

The Handbook was elaborated by the Consortium Bulgarian centre for not-for-profit law-De Pasarel under the Law on Obligations and Contracts under contract RD 04-362/22.12.2014 assigned by the Ministry of Labour and Social Policy of Bulgaria.

With the financial support of the Programme for Employment and Social Solidarity
PROGRESS 2007-2013, European Union

II. Good practices under art. 1 – Full and equal enjoyment of rights

Convention on the Rights of Persons with Disabilities

Article 1 - Purpose

The purpose of the present Convention is to promote, protect and ensure the full and equal enjoyment of all human rights and fundamental freedoms by all persons with disabilities, and to promote respect for their inherent dignity.

Persons with disabilities include those who have long-term physical, mental, intellectual or sensory impairments which in interaction with various barriers may hinder their full and effective participation in society on an equal basis with others.

The Convention on the Rights of Persons with Disabilities does not introduce new rules but provides for additional guarantees for the respect of fundamental human rights of people with disabilities.

The Convention makes possible the paradigm shift in terms of disability: from an object of care persons with disabilities shall become subject to rights. It also defines the concept of disability as a result of a specific failure and the interaction with the environment, where the person is placed, but not as a status of the person.

Art. 1 gives the definition of disability, regulating the social nature of disability, according to which disability is not a personal characteristic and it occurs when at a restriction caused by a medical problem, a person faces various barriers that may hinder their full and effective participation in society.

The Good practices relevant to art. 1 illustrate the way in which a regulation is transformed into policies and professional action. The practices presented give evidence on the enjoyment of rights by people with disabilities in an international and national context.

The best practices presented show approaches aimed at respecting the rights of people with disabilities, to which they are entitled, as well as the activities, aimed at changing public attitudes as one of the elements of the environment.

Good practices under art. 1

System level good practices: Social support for full integration in society

Good practice 1. Organisation of access to social support through social services in the Kingdom of the Netherlands

Netherlands - Ministry for Health, Welfare and Sport

Organisation

Ministry for Health, Welfare and Sport, Agency for needs assessment (CIZ) of the Kingdom of the Netherlands

Description

Every citizen of the Netherlands, who has a particular health condition, medically established and diagnosed by his general practitioner and the respective licensed medical doctors shall have the right to apply for needs' assessment of social support to the Agency for needs assessment (CIZ). The Agency work is organized on a national level as an agency with the Ministry of Health. The Commission has its own structures in the administrative areas that collect and process the applications for evaluation.

The procedure is organized without direct meeting between the applicant and the Commission, on the ground of documents only. If necessary, a representative of the Commission shall contact the person and request additional documents or evidence. Applications are in a standardized form and foremost express the desire and preferences of the person. The application represents a detailed questionnaire with standardized answers, where the documents that prove the diagnosis and condition are attached. The questionnaire includes general questions about the diagnosis, questions about the functional constraints of the person, questions about restrictions in social and domestic life, and limitations in daily living. The specific needs of medical manipulations or rehabilitation in everyday life are indicated in separate sections (this is not about the therapy and treatment), and the need for support in case of problematic behaviour. Along with this information the person specifically states what his current life is / what is the quality of life, where the criterion is the usual way of life for every citizen in the country according to the age (children, working adults, pensioners). At end of the application form, the person indicates the type of support she/he would like to receive and the frequency with which he would like to use it (for example, support in everyday life with 24-hour monitoring, or support in her/his daily life with 4-6 hours of monitoring every

day, support for the implementation of medical activities or rehabilitation, day care, etc.). The application and methodology for its assessment are based on an objective methodology for people with disabilities' needs of support assessment. This methodology is based on the bio-psycho-social model enshrined in the Convention and developed objectively in the International Classification of Functioning, Disability and Health of the World Health Organisation.

The document, which the Commission issues as a result of the analysis of the application, is called "Assessment (Indication) of the needs of support". This rating entitles the applicant to receive support through social services. On the basis of this document is issued the administrative document that defines what specific type, intensity and form of social support through social services the person shall be entitled to.

The social support requested and provided by the state can be used by the person in two optional ways: 1. by granting individual budget with which to pay for social services received. This budget is subject to strict accounting and administration and expenditure for other purposes shall be sanctioned; or 2. "In kind" - by accessing a separate support activity or service package. In this way of social support the person can choose where and with which provider to use the social service she/he is entitled to.

Environment and target group

The practice applies to all citizens who have disabilities, regardless of their type or degree. The disabilities were classified into five groups: physical, intellectual, psychological, sensory and somatic.

Origin

National specific form of implementation of the bio-psycho-social model of disability and the International Classification of Functioning, Disability and Health of the World Health Organization

Results and outcome

- It creates preconditions at the system level for every citizen who needs support to get it "tailor made" - complying with specific needs as much as possible.
- From the perspective of the state, offering individualized social support is a condition for quality and efficiency of the social support because they provide exactly what is needed and as much as necessary so as to ensure better quality of life to disabled citizens.

The practice is a success because:

- The access to social support through social services is organized to the maximum extent according to the specifics of individual support needs.
- The procedure and the methodology of evaluation are devoted to compensate for the limitations caused by the condition or disability, so as to ensure equal quality of life with the other citizens.
- It avoided the classification of the human being as disabled and evaluated the needs of support, required by her/his condition. In such a way the Convention is applied, though it rejects the notion of disability as a characteristic of the individual, while it is understood as a result of the meeting of the man with social barriers.
- This model for the organization of access to social support guarantees equality to all the applicants by the objectivity of the procedure and the methods for evaluation of needs. The right of people with disabilities to obtain support is guaranteed regardless of where they live.
- It provides for public justice that every person shall receive the support needed to compensate for the limitations associated with the disability or condition, without receiving more than is necessary.
- The choice of the person is respected both in terms of the type, intensity and form of support to be used, and in terms of the supplier to provide it.

Applicability

This practice can be used to optimize the existing procedure and methodology for evaluation of the need of support according to the principles of the Convention on the Rights of Persons with disabilities so as to achieve better sequence of the system for social services and the needs of individual users.

Contact information

CIZ, www.ciz.nl

Good practices under art. 1

System level good practices: Social support for full integration in society

Good practice 2. – Organisation of access to social support through social services in the Canton of Geneva, Switzerland

Organisation	Public institutions for integration (PII)
Description	<p>Persons with intellectual disabilities or mental disabilities are entitled to support through social services. The social services may differ by their objective and intensity of support, depending on the degree of autonomy of the person. To obtain access to social services, the person undergoes an independent assessment of his abilities and needs. This assessment is specific enough to set up the nature and intensity of the support needed. Once an assessment (indication) is made of her/ his condition, which entitles her/him to a specific type and intensity of support from the social services, the individual may ask the advice of parents or other community organizations, which provider to choose and where particularly to use the appropriate social service. The right to use the service is not localised, on the contrary, the users choose where to use it.</p> <p>Once the user makes a choice, if the supplier has available places, the person goes through further internal assessment of capabilities to enable further the tailor made service and support to be provided. The needs assessment for persons with disabilities (who are not minor) is updated annually by applying a standardized methodology.</p>
Environment and target group	<p>The practice applies to all citizens who have disabilities, regardless of their type or degree, but primarily in the Public institutions for integration (PII) it is applied to persons with intellectual or mental disabilities.</p>
Origin	Geneva Canton, Switzerland Confederation
Results and outcome	<ul style="list-style-type: none">● It set up preconditions at the system level for every citizen who needs support to get it "tailor made" at the maximum complying with her/his specific needs.● It set up the prerequisites at the system level for every citizen with disability to have the right to choose where to enjoy support through social services, to which she/he is entitled.
The practice is a success because:	<ul style="list-style-type: none">● The access to social services is consistent with the type of support and the intensity necessary to meet the needs of the disabled person. In carrying out the assessment the leading role is given to the degree of autonomy and the ability of the person to handle alone. The degree of autonomy in life determines the intensity of the aid.● The person with disability has the right to choose where to use a particular service. When the person with disability needs

Republic of Bulgaria
Ministry of Labour and Social Policy

Project JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "A right is not what someone gives you; it's what noone can take from you"

support in her/his choice, this support is provided by independent parental organizations not related to the suppliers and the structures of the canton. It guarantees the right to support, without restricting the choice.

Applicability

This practice can be used to optimize the existing procedure and methodology for evaluation of the need of support to meet the principles of the Convention on the Rights of Persons with disabilities and to achieve full coherence between the systems for access to social services with the needs of individual users.

Contact information

Public institutions for integration (EPI), www.epi.ge.ch

Good practices under art. 1

System level good practices: Support for the enjoyment of rights

Good practice 3. – Support for decision making

Organisation	<u>Bulgarian Centre for Not-for-Profit Law (BCNL)</u> , <u>Global Initiative on Psychiatry Foundation (GIP)</u> , <u>Bulgarian Association of people with intellectual disabilities (BAPID)</u> in partnership with the National organisation of the users of mental health services.
Description	<p>Within three interrelated projects implemented with the expert help of the Canadian non-governmental organization Institute for Research and Development on Inclusion and Society (IRIS), a programme for supported decision making aimed at support of at least 40 persons with intellectual disabilities and mental health problems has been prepared and implemented in Bulgarian context. The projects set up supportive network that assists target users to exercise their human rights in five areas, fundamental to achieving equality and full inclusion in social life: where and with whom to live, right to work, property management and finance, creating personal relationships, selection and use of health care.</p> <p>Pilot project "Changing paradigms in the context of Article 12 of the Convention. Finding solutions for people with mental health problems ": The aim of the project was to test the approach to support decision making for individuals with mental health problems. It was implemented in Sofia and Blagoevgrad and covered 20 persons.</p> <p>Pilot project "To empower people with intellectual disabilities": The project aimed to test the approach to support decision making for individuals with intellectual disabilities. It was implemented in Sofia and Vidin and covered 20 persons.</p>
Environment and target group	Persons with intellectual disabilities or mental health problems that are placed under guardianship or at risk of incapacitation
Origin	The practice has been developed for the first time in Bulgaria and is innovative worldwide.
Results and outcome	<p>The program was developed in the so called Groups of equals covering only people who have particular (similar) problem in small or larger groups who share their experiences, successes and challenges. In the group persons got supported with information, advice and encouragement. 40 persons have been covered under the program (as per 2015 they were more than 80) with intellectual disabilities and mental health problems who are under guardianship or in the risk to be placed under guardianship.</p> <p>As a result of the practice, program participants now decide</p>

The practice is a success because:	<p>independently where they want to live, independently manage their funds without support and decide what to do in their spare time.</p> <ul style="list-style-type: none">• The results of the pilot projects showed that support decision-making actually contributes to their ability to make their own choices about how to live their lives according to their individual preferences and values, as well as to the full and equal enjoyment of their human rights and fundamental freedoms by respecting their will and human dignity (Art. 1).• Within the pilot projects many reasonable accommodations have been set up that would foster communication with persons with intellectual disabilities and mental health problems (Article 2).• The different forms of supported decision making resulted in improved interpersonal relations and provided the possibility for people with disabilities to actively participate in society as full citizens.• The mechanism of supported decision making led to social inclusion of people with disabilities in accordance with Art. 19 of the Convention. Participants in the pilot projects have been encouraged to develop their labour skills and have been assisted to acquire and develop their working experience (Art. 27).• Ensuring adequate support in the exercise of the rights of people with disabilities creates opportunities to respect the wishes, preferences and human emotions irrespective of medical diagnosis and / or difficulties in communication.
Applicability	<ul style="list-style-type: none">• The practice of pilot introduction of supported decision-making showed that when people with intellectual disabilities and mental health problems are given the necessary support, they got more confident in their own abilities and more easily express their personal will and preferences and easily demonstrate a willingness to develop labour skills.• The model set up can be applied and further developed by substituting the guardianship.
Contact information	<p><u>Bulgarian Center for Not-for-Profit Law Foundation</u>, www.bcnl.org, e-mail: , tel.: (02) 988 81 66 Bulgarian Association of people with intellectual disabilities, www.bapid.com, e-mail: , phone: (02) 4174419 Global Initiative on Psychiatry Foundation- Sofia (GIP), www.gip-global.org, phone: (02) 987 78 75</p>

Good practices under art. 1

Professional good practices: Empowerment of people with disabilities

Good practice 4. – Consumers Council

Organisation	Day centre for people with mental disorders, Sofia
Description	<p>In the day centre users are entitled to decide what they will do in their art therapy. They meet together on Friday to set up the therapy plan for the next week with one of the therapists. I. e. they decide which etudes to play during the theatre therapy, what to do in classes on ceramics and so on. During these meetings they discuss the past week and the therapist assists them in analysing the activities carried out in the centre, as well as their emotional status and experiences. Thus they can control how they enjoy support in the social service. Users can control the support given in case the professionals working in the centre:</p> <ul style="list-style-type: none">• organize activities tailored to their interests and / or suggested by them;• set up together the different activities and the time for their implementation in the daily work plan in the social service;• Create opportunities for the users to choose the specific content of activities and art therapy classes.
Environment and target group	Municipal social service – day care for people with mental disorders
Origin	Innovative service
Results and outcome	<ul style="list-style-type: none">• Better social support is achieved through taking into account the desires and decisions of the patients.• Increased motivation of patients to get involved in the support activities that are delivered by the service through their input to planning.
The practice is a success because:	<p>In its work the Council of users makes possible the enjoyment of series of fundamental human rights as:</p> <ul style="list-style-type: none">• The freedom of opinion and expression• The freedom of decision making and control over the given support• The right to participate in the cultural life, the right to have a rest, free time and sport.• Independent life and social inclusion.
Applicability	<ul style="list-style-type: none">• The empowerment of patients through different forms of individual and collective decision making can be applied in all

Republic of Bulgaria
Ministry of Labour and Social Policy

Project JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "A right is not what someone gives you; it's what noone can take from you"

types of social services, day care centres and residential centres.

- The active participative approach towards the users in the organisation and carrying out of supportive activities is a criterion for high quality professional work in the social services.

Contact information

Day centre for people with mental disorders, Sofia, 59 Exarch Yossif St., phone 0888-425-560

With the financial support of the Programme for Employment and Social Solidarity
PROGRESS 2007-2013, European Union

Good practices under art. 1

Professional good practices: Empowerment of people with disabilities

Good practice 5. We decide together

Organisation	Protected home for people with mental disabilities, Sofia
Description	<p>In the protected home for persons with mental disabilities the art therapy evolved in work with "added value". The funds raised from the sale of manufactured items have been used to meet the common needs. The patients decided together what to buy with these revenues. Their last acquisition was an investment of funds collected for ten months, a semi-professional camera, which filmed all the important moments in their life.</p> <ul style="list-style-type: none">• For the success of this practice it was important to: produce items of good quality; pack them well so as to be sellable.• Display the products permanently in the form of exhibition and bazaar on communicative and appropriate space so as to ensure a good income.• On general meetings users decide how to spend the money.• Decisions are recorded by the staff.
Environment and target group	Residential service for persons with moderate intellectual disabilities, discharged from the institutions or with families
Origin	Innovative practice
Results and outcome	<ul style="list-style-type: none">- Communicative and labour skills of the users were taught;- Decision-making skills, sense of responsibility and resource allocation skills taught;- A sense of community was established;- Users have the opportunity to get meaningful employment;- Activities in the production of art objects within the social service.
This is a success because	<ul style="list-style-type: none">- Users got trained to specific labour skills.- Increasing the autonomy of users who have the opportunity to earn revenue from their activities with which to cover their needs.- Users learn to take joint decisions on how to allocate resources and take responsibility.
Applicability	<ul style="list-style-type: none">- Each social service could apply such practices making, record and implementing collective decisions on allocation of resources available to meet their common needs.
Contact information	Protected home for people with mental disabilities, Sofia 33 Tsaribrodskia St., Phone: 0889-503-207

Good practices under art. 1

Professional good practices: Empowerment of people with disabilities

Good practice 6. Involvement of consumers in the organisation of nutrition

Organisation	Protected homes for people with intellectual disabilities, Bansko
Environment and target group	Municipal residential service in the community for persons with moderate intellectual disabilities, discharged from the institutions or with their families
Origin	Innovative social service
Results and outcome	<ul style="list-style-type: none">• Satisfaction from the interaction between the users• Pleasure to taste delicious self-made food• An opportunity to put in practice the reading, calculating, writing skills and the independent living skills (shopping, handling money, cooking, cleaning)
The practice is a success because:	<ul style="list-style-type: none">• The information necessary for cooking (for products and recipes) is understandable for people with intellectual disabilities;• It puts into practice the enjoyment of the right to choose the food and to take up the household chores according to the wishes and abilities of consumers;• It combines the individual choice with collective decision-making;• It contributes to the normal course of daily living of people with disabilities by creating a home-like atmosphere in the residential service;• It stimulates the patients to act alone where the service team only has a support function.
Applicability	Each residential social service for adults could apply such practices within the state delegated budget through internal reorganisation of the activity.
Contact information	Protected homes for people with intellectual disabilities, Phone 0898 97 50 53, e-mail: go@abv.bg

Good practices under art. 1

Professional good practices: Influencing public attitudes

Good practice 7. – Calendar of Children with Down syndrome

Organisation	Association of parents of children with Down Syndrome
Description	<p>In 2015 for the second year the parents of children with Down syndrome organize the preparation and production of a special calendar for children with Down syndrome where they are shot together with prominent personalities - singers and actors. The calendar presents children with Down syndrome as happy, completely natural and normal children who are liked and participate in a joint project with famous personalities who are well known by the general public.</p> <p>The campaign shows that children with disabilities can be happy with an emphasis on human faces, rather than on the difference which is the syndrome.</p>
Environment and target group	The practice is targeted at children with Down Syndrome.
Origin	Bulgarian good practice
Results and outcome	<ul style="list-style-type: none">• Number of prominent public personalities, singers and actors got attracted and familiarized with the peculiarities of children with Down syndrome. As leaders of public opinion, they are motivated to recognize children with disabilities as full citizens.• The calendar is designed professionally and enjoys interest from a wide range of individuals and organizations. Due to good esthetical quality it reaches many people who learn more about children with Down syndrome and that they can be happy as the other children. The happiness of children with Down syndrome makes you happy, as well as the adults around them.
The practice is a success because:	<ul style="list-style-type: none">• The calendar makes it visible to the general public and presents in a positive way the group of children with disabilities, who are often stigmatized as problematic and are threatened most by the abandonment of their own families.• It uses the modern means of communication to express the right and ability of children with Down syndrome to live a happy life.• The action committed to the cause of children with disabilities leading personalities who have the power to influence the public opinion.• The practice has achieved a wide popularity influencing the

Republic of Bulgaria
Ministry of Labour and Social Policy

**Project JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "A right is not what
someone gives you; it's what noone can take from you"**

	attitudes of a wide and diverse range of holders of the calendar.
Applicability	This practice is applicable for the communication of the Convention through widening and diversifying but keeping in mind the line of stressing the <i>normal</i> features of people with disabilities. They are quite common persons with desires, individuality and rights that need to be respected and supported.
Contact information	Association of parents of children with Down syndrome

Good practices under art. 1

Professional good practices: Influencing public attitudes

Good practice 8. Ethical Principles and Ethics Code of the American Psychological Association

Organisation	American Psychological Association, 750 First Street NE, Washington, USA
Description	<p>The American Psychological Association (APA) is the largest scientific and professional organization and it is the world's largest association of psychologists with around 150,000 members including scientists, educators, clinicians, consultants and students. The APA has an annual budget of around \$115m. There are 54 divisions of the APA—interest groups covering different subspecialties of psychology or topical areas.</p> <p>APA's mission is to advance the creation, communication and application of psychological knowledge to benefit society and improve people's lives. We do this by:</p> <ul style="list-style-type: none">• Encouraging the development and application of psychology in the broadest manner.• Promoting research in psychology, the improvement of research methods and conditions and the application of research findings.• Improving the qualifications and usefulness of psychologists by establishing high standards of ethics, conduct, education and achievement.• Increasing and disseminating psychological knowledge through meetings, professional contacts, reports, papers, discussions and publications.
Environment and target group:	Professional psychologists in USA and Canada
Origin	Good practice applied in USA and Canada
Results and outcome	The professional skills of psychologists are improved through high ethical standards. The Ethics Code is applied only in the area of work of psychologists as scientists, teachers or professional role as psychologists.
The practice is a success because:	The practice contributes to the quality of the assistance

Applicability

provided to patients and to preserve the human dignity and integrity.

The Ethics Code is intended to provide guidance for psychologists and standards of professional conduct that can be applied by the APA and by other bodies that choose to adopt them. The Ethics Code is not intended to be a basis of civil liability. Whether a psychologist has violated the Ethics Code standards does not by itself determine whether the psychologist is legally liable in a court action, whether a contract is enforceable or whether other legal consequences occur.

The ground set up is good with regard to the ratification of the Convention in the future by the USA.

Contact information

American Psychological Association, 750 First Street NE, Washington, DC 20002-4242 E-mail: cws@apa.org American Psychological Association, telephone: (800) 374-2721; (202) 336-5500III.

III. Good Practices under Article 2

Convention on the Rights of Persons with Disabilities

Article 2 - Definitions

For the purposes of the present Convention:

"Communication" includes languages, display of text, Braille, tactile communication, large print, accessible multimedia as well as written, audio, Plain-language, human-reader and augmentative and alternative modes, means and formats of communication, including accessible information and communication technology;

"Language" includes spoken and signed languages and other forms of non spoken languages;

"Discrimination on the basis of disability" means any distinction, exclusion or restriction on the basis of disability which has the purpose or effect of impairing or nullifying the recognition, enjoyment or exercise, on an equal basis with others, of all human rights and fundamental freedoms in the political, economic, social, cultural, civil or any other field. It includes all forms of discrimination, including denial of reasonable accommodation;

"Reasonable accommodation" means necessary and appropriate modification and adjustments not imposing a disproportionate or undue burden, where needed in a particular case, to ensure to persons with disabilities the enjoyment or exercise on an equal basis with others of all human rights and fundamental freedoms;

"Universal design" means the design of products, environments, programmes and services to be usable by all people, to the greatest extent possible, without the need for adaptation or specialized design. "Universal design" shall not exclude assistive devices for particular groups of persons with disabilities where this is needed.

Article 2 of the Convention provides key definitions and presents the the process of protecting the rights of people with disabilities. It describes ways and forms of communication and communication as a broad concept, so as to ensure the participation of people with disabilities on equal footing with others in social relations.

In terms of content the good practices comply with Art. 2 illustrating appropriate communication for and with people with disabilities, consistent with the characteristics and the way they understand this and through the provision of reasonable accommodation not only for the group, but rather for each individual, on a full and equal basis with others, benefiting from the enjoyment of all human rights and fundamental freedoms.

The good practices selected are not numerous. Along with them there are other good examples, but we should outline that the most underdeveloped remains the communication in an easy to understand way for people with intellectual disabilities and the communication for people with impaired hearing.

The best practices show the right trends and the need to invest more effort in this direction.

Good practices under Art. 2

Good Practices at system level: social nature of the disability

Good Practice 9. Methods for assessing the extent of damage in a social context by the International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF)

Organisation	World Health Organisation (WHO)
Description	<p>The International Classification of Functioning, Disability and Health, known more commonly as ICF, is a classification of health and health-related domains. As the functioning and disability of an individual occurs in a context.</p> <p>ICF is the WHO framework for measuring health and disability at both individual and population levels. ICF is a universal conceptual base of the WHO as the international standard to describe and measure health and disability, and related policies.</p> <p>ICF was set up as combination of the medical and social model.</p> <p>The medical concept sees disability as directly caused by disease, trauma or other health condition. The social model sees it as a social problem not associated with the characteristics of the individual. None of both models is entirely adequate, although both are partially correct. According to ICF disability is a complex phenomenon that is as a problem at the level of a human body and a complex social phenomenon. Damage is always interaction between the characteristics of man and the characteristics of the entire context in which he lives. Therefore ICF synthesizes what is true in both models without narrowing the overall complex picture of damage to only one of its aspects.</p> <p>The ICF describes the changes in the functioning of the body and its structure, distinguishing between the levels of opportunity (what one can do with a specific health problem in his normal environment) and level of presentation (what actually makes the disabled person in his normal environment). A famous classification of WHO - International Classification of Diseases in its 10-th revision (ICD-10) gives etiological framework for the classification according to diagnoses, disorders and other health conditions. For comparison, ICF classifies functioning and disability in connection with health conditions. The two systems are complementary, and users are encouraged to use them together in order to create a broader and clearer health status picture of individuals and population.</p>
Environment and target group	All citizens, persons with chronic diseases, persons with disabilities, regardless of the causes for disability
Origin	Innovative practice
Results and outcome	<ul style="list-style-type: none">- It was transferred and introduced in many countries being an objective tool for the application of the Convention, which postulates the social nature of disability;- It allows to objectively evaluate the functional difficulty of the person and the

restrictions that it imposes in the self-service, social interaction and social life and to connect it to the given diagnose and its visible symptoms and manifestations.
- It allows making a link between the diagnosis and medical condition, social environment where the functional deficiencies get manifested as limitations using the objective tool.

The practice is a success because:

- It is applied in many countries around the world and it underpins the systems of social assistance, education and social benefits;
- It allows to make a distinction between the needs and the degree of autonomy of people with disabilities, to ensure the care which is necessary and fits the client's needs;
- This assessment tool fits the person with disability, allowing the fair valuation of public consumption and efficient use of public resources for social payments;
- It allows the objective understanding and communication with all stakeholders in society of the difference between disease and condition / disability.

Applicability

At the policy level:

- For developing policies including legal norms, legal models, guidelines and definitions for anti-discrimination legislation.
- For the elaboration of criteria in health and social policy for relevance of the interventions, services and social assistance including social benefits, disability pensions, labour compensations, insurances, etc.
- For studying the needs and evaluation of health and rehabilitation programs, social services and social assistance;
- For assessment of the environment and planning and implementation of accessibility requirements;

At the institutional level:

- For budgeting and setting up the direction of the development of health and social services;
- For education and training purposes;
- To improve the quality through setting up quality criteria for health and social services;
- For management and evaluation of interventions and services.

At the individual level:

Republic of Bulgaria
Ministry of Labour and Social Policy

*Project JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "A right is not what
someone gives you; it's what noone can take from you"*

-
- For the evaluation of the individual (level of performance);
 - For preparation of an individual plan for treatment and care;
 - For the evaluation of treatment, interventions and other social services;
 - For the communication between doctors, nurses, physiotherapists, social workers and other specialists and staff of social and health services and local organizations;
 - For self-assessment of the disabled person.

Contact information World Health Organisation
<http://www.who.int/classifications/en/>

With the financial support of the Programme for Employment and Social Solidarity
PROGRESS 2007-2013, European Union

Good practices under Art. 2

Professional good practices: appropriate communication with people with disability

Good Practice 10. - "Give me a story!" - Volunteering campaign for recording audio books for the blind

Organisation	Union of the Blind in Bulgaria
Description	<p>Blind people can perceive textual information in three main ways: through Braille, on computer using speaking software and listening audio files. Compared to the voice of software that sounds electronic and dry, human voice readable text is much more pleasant to listen to. Currently, access to books for blind and audio books in Bulgarian language is fairly limited.</p> <p>"Give me a story!" Started as an initiative of the Sofia organization of the Union of the Blind on December 15, 2014. The initiative encourages volunteers to read aloud literary works in Bulgarian, that they like i. e. poem, story, short story, novel or scientific development and record them in mp3 format on a computer, telephone or voice recorder. There are no restrictions related to age, diction, expression or speed reading. What counts is the enthusiasm and commitment of volunteers.</p> <p>Entries are intended for use by blind and are published by the Union of the Blind in Bulgaria on a web site available in speaking site from where each blind can download the recorded stories.</p>
Environment and target group	Visually impaired people in Bulgaria who speak Bulgarian
Origin	Innovative good practice of the organisation
Results and outcome	<ul style="list-style-type: none">• Easy access for blind to literature in Bulgarian by posting audio recordings on a site with speaking programs.• Increased capacity of the electronic audio library of Bulgarian language• Mobilized volunteers committed to the problems of blind and engaged in a particular activity
The practice is a success because:	<ul style="list-style-type: none">• It contributes to the access of the blind to literature in Bulgarian language in a way that is most convenient and pleasant to use based on the specifics of their disability• It guarantees the right of people with disabilities to participate in cultural life (Article 30 of the Convention) by providing reasonable accommodation for communication (Article 2 of the Convention)• It contributes to a change in public attitudes towards people with disabilities by encouraging empathy and desired active voluntary participation

Republic of Bulgaria
Ministry of Labour and Social Policy

Project JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "A right is not what someone gives you; it's what noone can take from you"

Applicability

- Organizing volunteering has a great potential in the work to guarantee the rights of people with disabilities and to change public attitudes towards them.
- Public institutions should encourage and clearly require by the social services providers and third parties to provide reasonable accommodation that assist people with disabilities in overcoming difficulties in their full participation in society.

Contact information

Union of the blind in Bulgaria – Sofia
1202 Sofia, 110 Tzar Simeon St.
Phone: 02 88 33 540

Good practices under Art. 2

Professional practice: Reasonable accommodation for communication with disabled people

Good Practice 11. - Programme "SpeechLab 2.0" – free software transforming the written text into synthesized speech

Organisation	Foundation Horizons
Description	<p>Access to information is a major problem for blind people. Modern information and communication technologies (ICT) are a real opportunity to address this serious problem.</p> <p>In 2003 he created the first Bulgarian speech synthesizer for Windows. The quality of the synthesizer is not very good, but it makes possible the use of Windows by blind users with Bulgarian language.</p> <p>In 2004, the foundation applied with a project before Microsoft, which has been approved and the work on the program Speech Lab-2.0 begins. In early 2005, the product is finished and in March of the same year they started to spread out the new, more qualitative program for speech synthesis in Bulgarian - SpeechLab 2.0, developed by the Bulgarian Association for Computational Linguistics, in partnership with Horizons Foundation funded by Microsoft.</p> <p>SpeechLab 2.0 complies with the standard SAPI5 of Microsoft and it is very well integrated with screen readers as JAWS for Windows and Window-eyes. The program allows the user to adjust the speed, intonation, voice pitch, different ways of reading the numbers, including Roman, it reads well in English. It is distributed free of charge to blind people in Bulgaria by the Horizons Foundation.</p>
Environment and target group	Blind people in Bulgaria (about 16 000 people, as per statistics)
Origin	Innovative product, created under a project of Horizons foundation, financed by Microsoft
Results and outcome	<ul style="list-style-type: none">• Around 2 000 people actually use the program. Based on a sound understanding and knowledge of the program, they created different training programs for specialized training for blind.• Using this specialized software for blind ensures better opportunities for independent life, career and personal development.
The practice is a success because:	<ul style="list-style-type: none">• It provides blind people with the opportunity to have equal access to information, equal starting positions for development and social integration in society.• It facilitates the access to education as the best alternative for integration

Republic of Bulgaria
Ministry of Labour and Social Policy

Project JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "A right is not what someone gives you; it's what noone can take from you"

-
- Applicability
- and inclusion of people with disabilities.
 - The implementation of this practice is very easy, since everyone in need can use it free of charge as long as you have access to information technology.
 - This software allows us to create new educational tutorials and programs.
 - The programme can be applied by the blind people for educational goals, for work or for their personal development and free time.
- Contact information
- Tel.: 02/ 444 88 58, 0898 430 799
e-mail: [@gmail.com](#); www.horizonti.bg

Good practices under Art. 2

Professional practice: Reasonable accommodation

Good Practice 12. – Care for the needs of every one – buying lifter for the user of Day centre Svetove

Organisation	Maria's world Foundation, Day centre for labour activities for people with intellectual disabilities Svetove
Description	<p>Man is at the centre of social work. This means that professionals design the support for each client as vital to his needs and to his dreams. Each of the clients of the day care centre has a personal mentor to whom he turns for advice and assistance.</p> <p>Example of adapting the service to the individual characteristics and needs is the purchase of special equipment - lifters - a client with cerebral palsy with the square paresis, which facilitates servicing the toilet so as to respect the dignity and personal integrity of the person. Other customers made their dreams come true with the help of the team: to drive a truck, to meet their favourite football team and talk to the mayor of Sofia, and this made them happy;</p> <p>The individualized professional support requires:</p> <ul style="list-style-type: none">- Good knowledge of clients, their needs, dreams and desires;- Creating relations of trust- Serious engagement to the dreams and desires of clients and understanding how important they are for the improvement of the quality of life of disabled people.- Ingenuity and creativity in the search for opportunities to meet the needs and the realization of dreams.
Environment and target group	Individuals with mild to moderate intellectual disabilities from families;
Origin	Bulgarian
Results and outcome	<p>Personal relationships built on trust and sharing between the team and the users</p> <p>Created conditions for staff to meet the specific care needs of personal hygiene of the user in a way that most respects his dignity and his personal integrity.</p>
The practice is a success because:	<ul style="list-style-type: none">● It accepts and guarantees the right of disabled people to be happy.● It uses the potential of the dreams of people with disabilities to motivate them for personal development.● Improves their quality of life through adequate response to their needs and personal attention to service.● It shows that paying attention to the specific need of even a single person

Republic of Bulgaria
Ministry of Labour and Social Policy

Project JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "A right is not what someone gives you; it's what noone can take from you"

is an expression of professionalism in social work.

Applicability

- The individual attention to the needs and desires of the users is a criterion for professional work in all types of social services.
- It is necessary to guarantee Individual attention to ensure the possibility of meeting and financing the care for specific needs of consumers in situations where they exceed the "standard" package of a given type of social service.

Contact information

Svetove Day care centre, 1404 Sofia, 8 Ricardo Vakarini St.
Tel. 02 423 97 40

Good practices under Art. 2

Professional practice: Reasonable accommodation

Good practice 13. - Social assistant for children with special educational needs who attend mainstream schools and kindergartens

Organisation	Social Inclusion agency <i>Vision</i>
Description	<p>The Social assistant Service includes a complex of activities focused on social work with the children in order to facilitate their integration in mainstream school. During the teaching process the social assistant provides his personal support for the children in order to overcome the barriers and limitations before their active participation. This support is in conformity with the personal needs, deficiencies and capacities of every child.</p> <p>The service was implemented with the responsible participation of parents of children in the process of assisting them in an active partnership with the school management.</p> <p>Social assistants prepare their work schedules according to the needs of children, the intensity and organization of educational process in schools and they support more than one child.</p> <p>Varna Municipality fully financed the social service from its own budget. Currently there are about 150 children with special educational needs who are supported.</p>
Environment and target group	Community service for children with special educational needs who attend mainstream schools and kindergartens in the municipality of Varna older than 3 years until graduation (living with their families or in institutional care)
Origin	The social service was established by Varna municipality and NGO 8 years ago.
Results and outcome	<p>Children are supported and encouraged:</p> <ul style="list-style-type: none">- To actively participate in the learning process;- To develop their individual qualities and to integrate into the educational environment;- To develop their potential, abilities and talents. <p>- Parents are supported in the process of education of their special children. Educators and school management are facilitated and supported to work professionally for real and active inclusion of children with special educational needs in education and in social interactions in schools and kindergartens.</p>
The practice is a success because:	<ul style="list-style-type: none">• It gives a chance for development of children with special educational needs and for developing their potential and talents;• It increases the self-esteem of children;• It actually integrates children with special educational needs in mainstream school;• It contributes to change the attitudes, facilitates daily work and increases the professionalism of teachers through their work with social assistants;• There is a strong preventive effect regarding the institutionalization of

Republic of Bulgaria
Ministry of Labour and Social Policy

Project JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "A right is not what someone gives you; it's what noone can take from you"

children;

- It provides opportunities for parents to work and support in raising children in the natural family environment that is most conducive to personal development of children with disabilities.

Applicability

- The service is fully applicable in all municipalities and educational institutions.
- The competent state bodies and institutions should recognize and appreciate "social assistant in education" as a necessary service to provide real educational integration and to ensure its sustainable development through relevant state funding as state-delegated activities

Contact information

Centre for social services Vision Consult, 9002 Varna, 35 Gen. Cimermann St., Tel. 052/646 600, 0884 688 117

IV. Good Practices under Art. 19

Article 19 - Living independently and being included in the community

States Parties to this Convention recognize the equal right of all persons with disabilities to live in the community, with choices equal to others, and shall take effective and appropriate measures to facilitate full enjoyment by persons with disabilities of this right and their full inclusion and participation in the community, including by ensuring that:

Persons with disabilities have the opportunity to choose their place of residence and where and with whom they live on an equal basis with others and are not obliged to live in a particular living arrangement;

Persons with disabilities have access to a range of in-home, residential and other community support services, including personal assistance necessary to support living and inclusion in the community, and to prevent isolation or segregation from the community;

Community services and facilities for the general population are available on an equal basis to persons with disabilities and are responsive to their needs.

Article 19 regulates the right of persons with disabilities to live according to their own desires and choices with their families and friends in their community and thus be able to receive the necessary support for life on the site where they are. Thus meeting the requirement to provide support and life opportunities that provide for this right. An isolating and targeting person with disabilities to live in certain places because of a decision of someone else is a wrongful act.

The implementation of this article is associated with activities on system level and concrete practices in supporting people with disabilities. Practices are more professional level and have already given guidance on what are the necessary changes in normative base to facilitate support closer to home.

Best practices present the following substantive aspects of art. 19:

- Deinstitutionalization and providing various services in the community;
- Choice of residence and the specific conditions of life;
- Access to various social services according to the needs and wishes of people with disabilities so as to facilitate their social inclusion (home and outside the home);
- Accessibility of utilities and public places so that these could be used by people with disabilities.

Good practices under Art. 19

System level good practices: Deinstitutionalisation and delivery of various social services within the community, which are in conformity with the level of independence of disabled persons

Good Practice 14. - Support provided as a part of the care services delivered by the Kingdom of the Netherlands

Organisation	Ministry of Health, Welfare and Sport
Description	<p>The Support for life is established as a business and evaluated accordingly. It can be given alone or in combination with other support activities (care package). Support for life can have a different character and intensity (provide 24 hours support, hourly daily or weekly support support) depending on the functional limitations and difficulties in social adaptation and coping a life that meets the person. Support for life is an activity dedicated for those who cannot fully autonomously deal with elections and activities of daily life. It is different from the support of self-service or medical care (treatment of wounds or other medical activities at home) IT may if necessary be combined in an appropriate package of care. Support for life may be provided at home when it comes to the lower level of intensity and in residential environments. In cases of 24-hour or daily support it is combined with provision of place to live, since it achieves greater economic efficiency due to the provision of service for several persons simultaneously.</p>
Environment and target group	People with disability who need support for life, mainly persons with intellectual impairments and mental health disabilities
Origin	The Kingdom of the Netherlands, General Act on Special health care se
Results and outcome	<p>The separation of support for life as an independent social service for support and its commitment to the autonomy of the person allows to:</p> <ul style="list-style-type: none">- meet the specific needs of the individual and not to intrude on anyone unneeded support;- effectively use public resources for social services;- apply flexibility in organizing support;- combine the support activities necessary in personalised way;- It allows to develop several groups of social services that meet their specific needs - housing with intensive support for life, support for self-service, medical services and / or support to tackle behavioural problems; housing with intensive support for life; Housing with support for hourly/ daily life; Housing with a weekly support for life;

weekly support for living at home;

The establishment of the social service support for life as a separate activity from housing (residential service) enables individuals who need specialized support for life to access it without having to use the highly structured and expensive residential environment limiting their autonomy in areas where they are completely independent and able to cope. This is especially valid for people with physical or sensory impairment only.

The practice is a success because:

- It guarantees the public interest with regard to the right of people with disabilities to use support which enables them to live in the community, as well as to use only the support they need without becoming dependent from the people who deliver the service.
- It guarantees the public interest through the possibility given to everyone to receive the combination of support services that he really needs.
- It works for the public interest in terms of economic efficiency of support.

Applicability

This practice is applicable as a model that shows the possibilities for flexible reorganization of social services in a way that provides support activities in response to the specific needs of people with disabilities in economically efficient manner.

Contact information

www.ciz.nl

Best practices under Art. 19

Good practice at system level: De-institutionalisation and provision of various services in the community, according to the level of autonomy of people with disabilities

Good practice 15. – Vision for the change of the system for child care provision in the Republic of Bulgaria

Organisation	The government of the Republic of Bulgaria
Description	<p>In 2010 the Bulgarian government adopted a national strategy „<i>Vision for the Deinstitutionalisation of Children in the Republic of Bulgaria</i>” and Action plan for its implementation. They both outline the political will to implement social policies aimed at improving the well-being and social inclusion of all children and to achieve European standards and quality criteria in this area. These documents adequately addressed the special needs of children with disabilities and their deinstitutionalization was set up as a priority task.</p> <p>The document outlined the horizon of change and the parameters of the reform. In accordance several measures have been taken to create a successful model for the removal of children from institutions and construction of accompanying social services in the community. In 2010 an Action Plan was adopted, which outlines the stages of the reform and the first projects that provide the initial stage of operation of the new services in the community. The Action plan includes several specific national projects: project for the closure of institutions for children with disabilities, to transform homes for babies in 8 pilot homes for development of foster care, to provide capacity of the ASA and regional planning. Part of the plan is concrete steps towards legislative reform to ensure the sustainability of change. The value of the Action Plan for the first four years is € 100 million.</p>
Environment and target group	Children with disabilities and children without disability from institutional care
Origin	National policy
Results and outcome	<ul style="list-style-type: none">• Bulgaria had high expectations from the first stage of the reform. The closure of institutions transformed not only the services but also attitudes towards people in general since deinstitutionalization laid the foundations of a new model of care. This is valid not only for the most vulnerable children with disabilities, but for all people with disabilities living in Bulgaria. <p>The reform has two other very important aspects: 1. It was realized as national scale; 2. It applied for the first time in</p>

Republic of Bulgaria
Ministry of Labour and Social Policy

Project JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "A right is not what someone gives you; it's what noone can take from you"

The practice is a success because:

Europe the "cross" approach to spending of EU structural funds for regional development and human resources development.

- The first projects of Vision and Plan for its implementation were directed to the most vulnerable children - children and young people with disabilities. They demonstrate capacity building at the national level to provide new living conditions for all children with and without disabilities. The joint political vision made possible the massive change in support services for life, which was considered unthinkable before.

Applicability

The approach to regulate national policy and program-based funding and built a vision that specifically bound to the interests of vulnerable groups (children with disabilities) is applicable in respect of de-institutionalization of adults.

Contact information

Council of Ministers, Public consultations portal, National strategic documents: <http://www.strategy.bg/>

Good practices under Art. 19

Professional good practices: Delivery of various social services within the community

Good Practice 16. - Substitute care for people with disabilities

Organisation	Foundation St. Nikolai, member of BAPID
Description	<p>Although there are several social services for people with disabilities in the municipality of Dobrich, in the evenings and weekends families should take full care of them, regardless of their needs, difficulties or problems. There are people with disabilities who do not attend services in the community and all the care for them is assumed by their families. In response to this need we organized a pilot scheme for an additional service where trained foster families take care at home for a child or a person with intellectual disability for a specified short period of time - night visit with accommodation, daily visits and Saturday- Sunday overnight visit. Children with disabilities "visit" the families of social workers for a time in which their parents can relax meet urgent commitments or take care of their health. The service is provided on schedule and upon request of parents filed five days before the planned visit.</p> <p>Six professionals working in social services welcomed in their homes 24 children, as 11 of them have visited them more than 2-3 times. Two of the families use the service regularly - every month for the duration of the project.</p> <p>Initially, the service is called "inter family negotiation"; later - temporary foster care, until finally we approved the title "substitute care".</p> <p>Despite the available social services for people with disabilities in the municipality of Dobrich, evenings and weekends families should take full care of them, regardless their needs, difficulties or problems. There are people with disabilities who do not attend services in the community and all the care for them is assumed by their families.</p>
Environment and target group	Parents, children and youth with intellectual impairments of 24 families in Dobrich, 14 women from protected homes, displaced from Protected home for adults with intellectual impairments or Home for children deprived from parental care.
Origin	The initiative was realised through a two-year pilot project Share your home following an Irish model
Results and outcome	<ul style="list-style-type: none">• Multilateral influence – over the children with intellectual impairments, the parents and the foster families• Children - have the opportunity for social interaction and communication outside the family and the social service• Parents - have the opportunity to have a rest and recovery, to

improve their social contacts, to take care of their personal development.

- Foster families - gain personal experience of communication with children with intellectual disabilities; they feel useful and involved.

After completion of the project with DCCID, the provider Dobrich Municipality began to offer overnight care for children with disabilities in the building of the day care centre. The idea of "substitute care" managed to attract many volunteers who open their homes and hearts for the "visiting" people with disabilities.

The practice is a success because:

- It contributes to overcome the typical exclusion of people with disabilities and their families.
- It promotes and develops communication skills and builds relationships of trust with all stakeholders - consumers, professionals and foster families. Contributes to social inclusion of people with disabilities by providing opportunities for participation in everyday social activities outside the usual environment of their family and social services - visits, meeting new people - friends and neighbours of the foster family, visits to the cinema, hairdresser, and walks.
- It influenced the public opinion and made an assessment of the importance of professional social work - through increased respect for the host families and their social networks to the career development of their members. Three young people from foster families have begun work as volunteers in existing social services.

Applicability

- The initiative is applicable as a supplement to any type of daily community social services for people with moderate and severe disabilities.
Convenient engagement of special social worker / coordinator to take care of the entire documentation of the activity can "host" to fully devote to individual support to their "guests". Encourage municipalities to finance their budgets from the service.

Contact information

Turning the "substitute care" in the state-delegated activities to ensure its sustainability

A short video on the project:

Good practices under Art. 19

Professional practices: Access to services according to the desire of the user in or outside the home

Good practice 17. – Mobile teams for home care

Organisation	The organisations members of Caritas Bulgaria – Caritas Rouse, Caritas Sofia and Caritas Vitania
Description	<p>Caritas provides complex home care (health care and social services) to nearly 400 elderly patients (including people with disabilities) in their homes where older people feel most relaxed.</p> <p>Since 2002 they established and operate eight home care centres of Caritas that provide mobile teams complex home care to needy elderly people in Ruse, Belene, Malko Tarnovo, Rakovski , Zhitnitsa, Burgas, Plovdiv and Sofia and in other 5 villages near those.</p> <p>Complex home care include: medical treatment (injections, blood sampling, skin care, wound dressings, monitoring of vital signs (blood pressure, pulse, blood sugar) control the intake of drugs; health advice; giving feedback on the condition of the old man to his general practitioner, etc.), body care (bath, partial toilet, shaving, changing the urine bag, diapers, etc. .; general mobilization - movement; help with eating, dressing, etc.) and social services (accompaniment to the doctor and other institutions to maintain a regular relationship with a GP, buying drugs, validation of health books; domestic help, cleaning, laundry, shopping, provision of aids.</p> <p>Mobile teams consist of nurses and domestic helpers who each year undergo training. Often the collaborators of "Caritas" are the only people who visit the homes of the elderly people in need.</p>
Environment and target group	<p>Seniors (over 65 years) with disabilities, chronic diseases, after major surgery, fractures, stroke and heart attack, etc., that alone cannot care for themselves and their household and need supervision and care. Number of people living alone, because no relatives or their relatives live far away. Have low income and limited access to health and social services.</p> <p>The practice is done at home, in the home of an adult, where he feels most relaxed and well.</p>

Origin	The knowhow and the experience of Caritas acquired all over Europe were used.
Results and outcome	<p>The home care provides decent ageing for the elderly in their own home and ensures specialists' support to maintain their health. It complements the healing process and recovery after-care and promotes adequate rehabilitation after acute illness and operations.</p> <p>It provides the necessary conditions for maintaining optimal health with severe chronic diseases and contributes to the prevention of chronic diseases.</p> <p>It helps to mobilize the forces and capabilities of older people to maintain optimum condition for independent living.</p> <p>Prevent unnecessary hospitalization, re-hospitalization and institutionalization.</p> <p>The good practice is multiplied and got sustainable for 13 years.</p>
The practice is a success because:	<ul style="list-style-type: none">• It provides realization of the right to life in the community because it enables older people to choose where to live even when they have difficulties to maintain an independent life.• It provides effective and efficient complex medical care at home for elderly people without admission to hospitals and specialized institutions.
Applicability	The practice can be applied to support adults with varying degrees of disabilities or health problems. Support at home is effective; it contributes to improving health and social functioning of users. It is effective is because it "saves" expensive specialized healthcare and social services. It is sustainable and its transfer could be guaranteed by the state through provision of state delegated funding.
Contact information	Caritas, tel. 02 944 18 58; home.care@caritas.bg ; www.sofia.caritas-bg.org ; www.vitania.caritas.bg

Good practices under Art. 19

Professional good practices: Access to services upon request of the client at home or outside

Good Practice 18. Telecare – home care for older people

Organisation	Institute for community based social services Foundation
Description	<p>Telecare is an innovative distance service supporting people with disabilities (Telecare - „tele” in Greek means distance, „care” in English means - care).</p> <p>Within the pilot project 30 persons with disabilities in Sofia municipality use the service Telecare. The service includes regular contact, monitoring of the situation of consumers and alarm in case of risk. Users send a signal through the panic button in situations of risk - in deteriorating health, falls, disorientation, risk in the home environment, etc. This signal enters the monitoring centre where technical experts, social workers and assistants work 24 hours, 7 days a week. After signal reception, the team of the monitoring centre takes action, which was previously agreed with the customer - contact an ambulance, doctor, loved one or another particular response from the team.</p>
Environment and target group	<p>Bulgaria is one of the few EU countries without infrastructure to provide remote services. At the same time needs of Telecare are objectively high due to the demographic profile of the population (17.3% are aged over 65 years) and the high percentage of people with disabilities (11%).</p> <p>The practice has developed in the home and community environment and is aimed at the needs of supporting 30 adults with various disabilities, among which the most common are: cardiovascular diseases, neurological diseases, injuries to the musculoskeletal system, sensory disabilities, endocrine and pulmonary chronic diseases. The age profile includes most people in the group over 70 years (23 persons), and least people - the group between 30 and 45 years (3 persons).</p>
Origin	<p>Telecare occurs on the initiative of consumer organizations and institutions involved in Europe and the US in the 90s of XX century. As an ordinary alarm system, known as first generation Telecare establishes a continuous connection between the disabled person and his loved one, who can prove his timely support.</p> <p>Telecare is a second generation that includes various sensors and detectors - smoke, fever, flood, opening doors and windows, reminders of important events and tasks of the user and others. The aim is that consumers live in a peaceful and secure environment.</p> <p>Today Telecare includes additional users' active detectors - falls</p>

detectors, motion, leaving the bed or chair and others. Based on information gathered daily activities and habits of the user build patterns of behaviour. By monitoring his condition and deviations from the normal pattern of behaviour the need of help and support can be assessed in advance (before the emergence of risk). Data shall be provided preoccupied staff or family members.

The practice of ISUO equipment includes first- and third generation.

Results and outcome

- The users share that they get more active in their daily lives and feel more relaxed in terms of possible risks in the home and their activities;
- The relatives of the users can devote more time for themselves and for other important tasks, even if their relatives are totally dependent on their care;
- Optimal use of human resources of professionals - assistants, domestic helpers, therapists engage in direct contact with the user in the case of risk and / or negotiation.

The practice is a success because:

- The service delivered is highly individualized and tailored to the situation of consumers who are looking for support only in the case of risk.
- It has preventive character, because it is a way to monitor the health and emotional state of consumers - through direct contact and through adequate technical equipment.
- The service supports both people with disabilities and their families by creating opportunity for load balancing and assisting released during the unloading of stress and the high degree of responsibility.
- It affects the system of social services in Bulgaria by encouraging the provision of flexible services that can be requested and modified by the user.

Applicability

Providing Telecare is necessary, useful and possible under the following conditions:

- Telecare recognition as a complementary social service at home;
- Development of a program to further test the service in several municipalities of the country, to assist preparation of financial standards and planning its development;
- Providing funding to gradually introduce the service as part of a package of services in the home environment and providing access to the most deprived persons in the service.

Contact information

Institute for community based social services Foundation
web site: , E-mail: [@gmail.bg](mailto:), tel.02/ 983 2149

Good practices under Art. 19

Professional good practices: Inclusion in the community Access to services upon request of the client at home or outside

Good Practice 19. Enlargement of the social contacts of the users

Organisation	Protected home for people with mental impairments, Sofia
Description	<p>The presence of men is a deficit in social work. Therefore, the protected home found a volunteer - a man – who does repair works. Professionals support a targeted user to join as assistant the volunteer. Thus they created opportunities for communication and establishing of personal relations between both, resulting in the volunteer begins to engage the user as an assistant in work activities outside the service. Service professionals contribute to expansion of social network users and improve the quality of life as:</p> <ul style="list-style-type: none">• They facilitate the communication of the user with the volunteer;• They guarantee respect of consumer rights and compliance with the arrangements in the course of paid work outside the service;• They give advice and support to the volunteer.
Environment and target group	Residential service for people with moderate intellectual disabilities, who are deinstitutionalised or live with their families.
Origin	Bulgarian
Results and outcome	<ul style="list-style-type: none">• Enhanced social networking capacities of the user• Improved communication skills and work• Provided opportunities for paid work• Satisfaction and increased self confidence• Self-respect generated by the established friendly relationship between a consumer and a volunteer
The practice is a success because:	<ul style="list-style-type: none">• It contributes to improving the quality of life of the consumer• It approves the establishment and maintenance of social network users as a criterion for professionalism in social work
Applicability	All social services, especially the resident should pay serious attention to building, maintaining and expanding the network of social contacts of users because it ensures their right to social inclusion and improving quality of life.
Contact information	Protected homes for people with intellectual disabilities, Sofia, 33 Tzaribrodskia St., tel. 0889-503-207

Republic of Bulgaria
Ministry of Labour and Social Policy

***Project JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "A right is not what
someone gives you; it's what noone can take from you"***

With the financial support of the Programme for Employment and Social Solidarity
PROGRESS 2007-2013, European Union

Good practices under Art. 19

Professional good practices: Access to services upon request of the client at home or outside

Good Practice 20. Programme for skills' building for independent living

Organisation	Maria's world Foundation, Day centre for labour activities for people with intellectual disabilities "Worlds"
Description	<p>Decent life of people with disabilities depends on their capacity to serve themselves and to cope with the challenges of everyday life. Within their usual daily activities, the centre purposefully and consistently develops important skills for self-sufficiency and independent living:</p> <ul style="list-style-type: none">• Work in the kitchen - cooking, serving, cleaning the table and cleaning• Cleaning of the premises - cleaning of bins, washing the floor, cleaning, disinfection and loading bathrooms• Laundry and ironing - working with washing machine and dryer, dosing preparations stain removal, careful and safe handling of iron, folding and sorting clothes.• In working with clients with mild and moderate intellectual disability we apply special methods for developing skills for:<ul style="list-style-type: none">- using the urban transport- handling money- management of small personal budget- Time management.
Environment and target group	Persons with mild to moderate intellectual disabilities living with their families
Origin	Bulgarian
Results and outcome	<ul style="list-style-type: none">• Improved privacy of consumers and built skills for dealing with typical situations in everyday life• Changed attitudes of parents and increased confidence in the skills for independent life of their children
The practice is a success because:	<ul style="list-style-type: none">• It prepares the clients to live independently outside their families

Republic of Bulgaria
Ministry of Labour and Social Policy

Project JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "A right is not what someone gives you; it's what noone can take from you"

- It improves their opportunities for development, social realization and control over their way of living
- It contributes significantly to normalize the lives of people with disabilities.

Applicability

Such programs should be implemented in all residential and day social services. Families should be encouraged to support the efforts of the clients and their desire to apply what they have learnt in the Day centre for a lasting effect.

Contact information

Day centre „Worlds“, 1404 Sofia, 8 Ricardo Vacarini St., tel. 02 423 97 40

V. Best practices under Art. 27

Article 27 - Work and employment

1. States Parties recognize the right of persons with disabilities to work, on an equal basis with others; this includes the right to the opportunity to gain a living by work freely chosen or accepted in a labour market and work environment that is open, inclusive and accessible to persons with disabilities. States Parties shall safeguard and promote the realization of the right to work, including for those who acquire a disability during the course of employment, by taking appropriate steps, including through legislation, to, inter alia: Prohibit discrimination on the basis of disability with regard to all matters concerning all forms of employment, including conditions of recruitment, hiring and employment, continuance of employment, career advancement and safe and healthy working conditions; Protect the rights of persons with disabilities, on an equal basis with others, to just and favourable conditions of work, including equal opportunities and equal remuneration for work of equal value, safe and healthy working conditions, including protection from harassment, and the redress of grievances; Ensure that persons with disabilities are able to exercise their labour and trade union rights on an equal basis with others; Enable persons with disabilities to have effective access to general technical and vocational guidance programmes, placement services and vocational and continuing training; Promote employment opportunities and career advancement for persons with disabilities in the labour market, as well as assistance in finding, obtaining, maintaining and returning to employment; Promote opportunities for self-employment, entrepreneurship, the development of cooperatives and starting one's own business; Employ persons with disabilities in the public sector; Promote the employment of persons with disabilities in the private sector through appropriate policies and measures, which may include affirmative action programmes, incentives and other measures; Ensure that reasonable accommodation is provided to persons with disabilities in the workplace; Promote the acquisition by persons with disabilities of work experience in the open labour market; Promote vocational and professional rehabilitation, job retention and return-to-work programmes for persons with disabilities. 2. States Parties shall ensure that persons with disabilities are not held in slavery or in servitude, and are protected, on an equal basis with others, from forced or compulsory labour.

Article 27 regulates the employment of people with disabilities and explores as widely as possible, all aspects of their employment and access to the labour market. It prevents from limiting their employment only to specialized forms.

The best practices presented in this Handbook present the following specific issues related to the application of Art. 27:

- They shall work and earn money necessary for their needs;
- They shall choose work according to their preferences;

-
- They should not be treated differently when they are employed;
 - They shall gain fair wages, equal with others;
 - They shall participate in professional and trade union organizations;
 - They shall receive vocational training and career advice;
 - They shall take advantage of opportunities to develop their own business or private undertaking;
 - They shall be employed in the public and private sector;
 - They shall receive reasonable accommodation in the workplace, where necessary;
 - They shall take advantage of educational and vocational training programs to go back to work.

The study of best practices indicates that most of these practices are based on professional approaches and activities that allow the employment of people with disabilities. Their transformation into a systemic approach is a matter of further reforms in policies and regulations.

Good practices under Art. 27

System level good practice: Employment opportunities and equal pay

Good practice 21. - Labour and remuneration of the labour of disabled people in Geneva Canton, Swiss confederation and United Kingdom of the Netherlands

Organisation	Public undertakings for integration (EPI)
Description	<p>Both countries mobilise the means of everyone to participate in the labour market, according to his/her abilities. Organized labour activities are within the day care, are not paid but this is meaningful everyday challenge for people involved.</p> <p>In the canton of Geneva, Switzerland in addition to the daily care, sheltered employment workshops are run, where individuals who receive a pension are also entitled to work in activities that are paid according to their skills. A pay methodology was set up for wages according to the degree which the person holds and his skills. Three groups of skills are classified - from the least to the most highly developed as the remuneration based on daily rate increases depending on the skills that the person holds.</p> <p>Skills are specifically defined for each profession and employment, as each year passes any person assessment which allows determining if there is progress. Individuals who make more progress can enter the free labour market, along with other citizens.</p> <p>Supported employment, which is common in both countries, is made possible through providing support for work in a real working environment. In this activity again different wage options based on the abilities of the person are applied- from any payment to the employment contract with the employer. Regardless the organization of the employment relationship, the person is provided additional support needed to pursue this work (mentoring, advising the person and the receiving team, etc.).</p>
Environment and target group	The practice can refer to all persons with disabilities, but is primarily applicable to persons who have mental or intellectual disabilities that give rise to demand for support and daily guidance and support in life situations.
Origin	Geneva Canton, Swiss confederation United Kingdom of Netherlands
Results and outcome	An opportunity to enjoy the right to work and to gain fair remuneration for all persons with disabilities, depending on their abilities and skills was created.
The practice is a success	<ul style="list-style-type: none">• It guarantees the interests of people with disabilities to have

because:

access to work and to receive remuneration for their labour.

- The public interest to give equal opportunities for all citizens is observed. This is a way not to allow tolerance but to compensate for the limitations that a disabled person has because of her/his disability.

Applicability

This practice is applicable as a model that shows the various options for organizing social support and supported employment aimed at ensuring the right to work and employment according to the specific capabilities and limitations of the respective client.

Contact information

Public undertakings for integration (EPI)

Good practices under Art. 27

Professional good practice: Vocational training and career orientation

Good Practice 22. - Protected employment for people with intellectual impairments within the day care CSRI

Organisation	Association Egida - Pazardzhik, member of BAPID With the support of the company ALBA GROUP OOD, School cooperative "G. Benkovski" and Labour office Directorate – Pazardzhik
Description	<p>In the service provided by the Association Centre for Social Rehabilitation and Integration (CSRI) a training program for labour skills is carried out tailored to the individual abilities of each user, which includes activities, developing fine motor skills, concentration, visual coordination, thinking and interaction, common support. Users are trained in two work-related activities: 1. Preparation of gift bags - bonding with silicone insertion of links, knotting, counting, sorting, packing and shipping and</p> <p>2. Work in the garden - landscaping, planting and growing flowers and vegetables, maintaining paths and fruit trees.</p> <p>When performing work activities support consumers have social workers and a psychologist.</p>
Environment and target group	Community social service 14 people with mild to moderate intellectual disabilities and related disabilities, living with their families or deinstitutionalised who currently live in protected homes.
Origin	In partnership with Lebenshilfe, Germany
Results and outcome	Users <ul style="list-style-type: none">• Acquire general and specific skills for work• Get the opportunity to be employed outside service <p>Social workers develop skills for:</p> <ul style="list-style-type: none">• creating educational programs and training documentation• preparation of professional profile of persons with intellectual disabilities• mentoring skills
The practice is a success because:	<ul style="list-style-type: none">• Thanks to the acquired labour skills, service users enter the labour market programs for temporary jobs such as two gardeners, one hygienist, one hired by the school "G. Benkovski" and two packers; one was hired by ALBA

Republic of Bulgaria
Ministry of Labour and Social Policy

Project JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "A right is not what someone gives you; it's what noone can take from you"

GROUP OOD.

- The initiative provides equal pay for equal work. It offers flexible working time arrangements, tailored to the individual abilities of each user.
- Protected work is suitable for people who cannot work in a regular environment and have no chance for work by giving them powers and responsibilities and interpret their daily lives.

Applicability Protected employment is suitable for people who cannot work in a regular environment and have no chance for work by giving them powers and responsibilities that rationalise their daily lives.

Contact information Pazardzhik, 63, Maria Luisa Blvd., tel. 034/44-38-00.
e-mail: pz@abv.bg

Good practices under Art. 27

Professional good practice: Vocational training and career orientation

Good Practice 23. - Master craft school – Centre for labour for people with intellectual disabilities as an element of the day social service

Organisation	Association "Civil Initiative for Lovech", a provider of social service Centre for social rehabilitation and integration of people with intellectual disabilities
Description	<p>The labour centre „Master craft school“ has a capacity of 15 users and it has been open in December 2012. The premises are located in a clear and cosy house in the downtown of Lovech.</p> <p>Users work in the cafeteria and kitchen (making coffee, producing Dutch waffles and goffers, cleaning the kitchen), printing, photocopying, laminating and binding documents and making souvenirs and jewellery in the art workshop.</p> <p>Organising labour activities for people with intellectual disabilities goes through the following steps: 1. Requesting a desire by the user (the person from his relatives or as an element of individual support plan); 2. Interview and evaluation of the possibilities and interests of the client; 3. Collection of information for people with disabilities and building a shared understanding of labour practices; 4. Preparation of the professional user profile that contains motivation, practical skills, social skills, emotional state and behaviour; 5. Determination of potentially suitable jobs, according to the profile and interests of the consumer. When looking for employment opportunities outside the social service, professionals, in addition to these steps, hunt for suitable jobs and establish contacts with employers, organize practice test to see whether the consumer and workplace meet and, upon successful matching between user and workplace, they go to permanent work practice.</p> <p>Service in the community for people with mild and moderate intellectual disabilities in institutions or families</p>
Environment and target group	Community service for people with mild and moderate intellectual disabilities living in institutions or families.
Origin	The employment centre was built by Lovech Municipality in partnership with <i>De Pasarel Bulgaria Foundation</i> as the Dutch experience was adapted to the conditions in Bulgaria with the support of Dutch specialists.
Results and outcome	<ul style="list-style-type: none">• Feeling of happiness and satisfaction of consumers coming from the opportunity to work and to be useful;• Strong motivation for quality work, well implemented obligations, kind and smiling customer service in the cafeteria and the Copy Centre and commitment for personal development;• Professional know-how on how to organize labour activities for people with intellectual disabilities by social workers. Developed management

- and organizational skills, entrepreneurship and market sense;
- Positive impact on the attitudes of people from the community of the city for acceptance of persons with disabilities as full and useful citizens.
- The practice is a success because:
- It is focused on the opportunities rather than on the limitations of people with disabilities;
 - It provides an opportunity for meaningful activities within the support provided by the daily social service (in a protected environment) and under the budget of state-delegated service;
 - It prepares and motivates users to look for supported employment.
- Applicability
- Labour activities are extremely important part of the support provided in the social services for adults because it allows people with disabilities to spend meaningful time in useful occupation, to learn and develop themselves.
- Labour activities within the daily care for persons over 18 years adequately meet the needs and age of the users. Labour activities within the daily service should be organized professionally as a permanent rather than a campaigning activity within the support program and to be consistent with the desires, interests and abilities of users.
- Contact information Labour centre with the CSRI for adults and disabled persons, Lovech, 16 Stephan Karadja St., tel. 068 601 387

Good Practices under Art. 27

Professional practices: Vocational training and career orientation

Good Practice 24. – Protected cafe and protected employment for people with intellectual disabilities

Organisation	Foundation Maria's world
Description	<p>The Foundation provides two activities that expand the classic Day care for persons with intellectual disabilities. Both are aimed at providing employment for people with disabilities. Protected cafe is an activity in which users of the day centre interact with real customers of the café, which has revealed itself as a day care centre. Participation in this activity develops the skills of users in a secure environment with continuous support by a staff member of the daily centre. Within this activity, they are not paid for their labour. The second activity is related to providing support to people with intellectual disabilities to be employed on a contract of employment and engaged in a real working environment. So as to adapt to their duties, as well as to the working environment, they need support. This support is given again by the staff of the Day care centre. In this supported employment users are assigned tasks consistent with their skills and emotions. Piloting supported employment is associated with retention of people with disabilities in the labour contract, and with the support they need to establish themselves on the workplace - to learn to deal with specific tasks and interact with the team.</p>
Environment and target group	Persons with intellectual disabilities. The practice is based on Dutch, American and Swiss experience is adapted to Bulgarian conditions due to the specifics of the labour market and labour laws in the country.
Origin	The practice is based on Dutch, American and Swiss experience, adapted to Bulgarian conditions due to the specifics of the labour market and labour legislation in the country.
Results and outcome	<ul style="list-style-type: none">• Group of 6 to 8 users are engaged in activities in the protected cafeteria. As a result, they improved their basic skills (memory, self-control, communication with strangers, thoroughness, etc.). As well as specific skills associated with customer service in the cafe (serving, transfer order, prepare coffee, billing, handling money, etc.).• Users, engaged in the protected café, significantly improved their communication skills and feel more confident and independent in an environment with strangers.

Republic of Bulgaria
Ministry of Labour and Social Policy

Project JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "A right is not what someone gives you; it's what noone can take from you"

The practice is a success because:

- As a form of supported employment it currently provides half-day employment for two users of the day centre.
- It provides gradual skills' building for individuals with intellectual disabilities. So they learn to be able to have a job and to earn their own money.
- There is support for the development of labour skills and labour realization both within the service and the real labour market outside

Applicability

It is a model for the development of day care for people with mental disabilities in Bulgaria. This practice enables you to get out of the vicious practice of people not doing anything significant during the day. This is a way to structure activities in and outside the social service in a manner that allows meaningful time spending, personal development, so as persons with disability feel useful and recognized.

Contact information

Maria's world Foundation, 88 Bulgaria Blvd., office 8, 1680 Sofia, tel.: 02/ 808 171, e-mail: office@mariasworld.org

Good Practices under Art. 27

Professional practices: Vocational training and career orientation

Good Practice 25. – Youth with slight intellectual disabilities work as volunteers

Organisation	Social training and vocational training centre Knyaz Boris I and transitional home Dolphins, Sofia
Description	<p>After individual assessment of the wishes and possibilities and careful preparation by the team they support the users to make out of volunteering a real job for a few hours a day. Currently youth of the centre are engaged two or three times a week visiting a veterinary clinic, a botanical garden, a car repair station, a kindergarten, where they help in various activities according to their abilities. They feel wonderful because they are useful and respected by their "colleagues" with whom they work.</p> <p>In this process a key role plays the labour mentor:</p> <ul style="list-style-type: none">- Exploring the needs and desires of the user.- Assisting in finding a suitable job;- Encouraging users because young people with intellectual disabilities are insecure, prone to relax and depression, difficult to adapt to an unfamiliar environment;- Assisting them to adapt to the workplace;- Facilitating communication between the user and his employer;- Users have the labour and the mentor on the workplace, determined by the employer. <p>Voluntary work is part of the third stage of the so called chain to support to develop skills for work, which includes the following three stages:</p> <ul style="list-style-type: none">– Building skills - support for vocational training– Practicing skills - group practice skills for work– Strengthening skills - individual practice skills for work.
Environment and target group	Community service for young people over 16 with mild intellectual disabilities in institutions or families in age of adulthood, who need support in vocational training and development of labour skills

Origin	Developed as part of a strategy on restructuring the service SVTC in a complex of social services aimed at integration in the community under the Project "I can be useful - Model for social inclusion of young people with intellectual disabilities" Operational Programme Human Resources Development
Results and outcome	Users <ul style="list-style-type: none">● feel valued and respected by employers;● acquire specific labour skills and general skills for urban transport, time management, communication and responsibility;● Build professional and social experience in a real working environment. Employers <ul style="list-style-type: none">● They can explore the possibilities and characteristics of users without any financial or legal risk;● Receive professional assistance for adapting the workplace and communication with users.
The practice is a success because:	<ul style="list-style-type: none">● Consumers realize the right to work and be useful.● Users who do well can receive an offer for permanent employment from the same employer.
Applicability	<ul style="list-style-type: none">● The model of voluntary employment is applicable to a variety of social services and target groups as a step towards building up labour skills and providing employment.● Social integration of young people with mild intellectual disability has a greater chance of success if they receive support for training in vocational schools.● Developing tools for regular assessment of the acquired work skills
Contact information	Social training and vocational training centre Knyaz Boris I, Sofia, jk Hadji Dimitur, 1 Baba Vida St., tel. 0885-511-347

Good Practices under Art. 27

Professional practices: Vocational training and career orientation

Good Practice 26. – Do the job you love

Organisation	Social-Educational Centre "Knyaz Boris I" and Transitional home "Dolphins" in the town of Sofia
Description	<p>Boyka Velinova is aged 21, as a user of the centre "Knyaz Boris I" Boyka participates in the volunteer program for employment, which aims to develop the skills of young people with intellectual disabilities and to prepare them for real jobs, building contacts with employers.</p> <p>Boyka has completed vocational training for a seamstress, but she wants to work with children or animals. The girl has speech difficulties that preclude work in kindergarten, but she communicates easily with animals because she loves them. Boyka started work for several months as an assistant in a veterinary clinic.</p> <p>The team of the social service is makes a concerted effort to help Boyka to adapt to the workplace and the employer's requirements. Professionals also assist employers with advice and guidance on how to communicate with people with intellectual disabilities. So the meeting between the two parties is facilitated and good results - not delayed. People from the clinic offered Boyka to start work on 4-hour workday with remuneration under a contract.</p>
Environment and target group	Community service for young people over 16 with mild intellectual disabilities in institutions or families in their age of adulthood, who need support for vocational training and development of labour skills.
Origin	Resulting from restructuring the service SVTC in a complex of social services aimed at integration in the community under Project "I can be useful - Model for social inclusion of young people with intellectual disabilities," Operational Programme Human Resources Development
Results and outcome	<ul style="list-style-type: none">• Ensuring a real paid employment of a young person with mild intellectual disabilities under a labour contract.• Strong motivation by aligning the employment with the personal preferences of the user.• A constructive relationship was established between the employer and the user through the professional support provided to both sides by the social workers.
The practice is a success because:	<ul style="list-style-type: none">• It shows how professionals can support people with disabilities to actually enjoy their rights.• It validates the compliance of the support with the personal interests and

Republic of Bulgaria
Ministry of Labour and Social Policy

Project JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "A right is not what someone gives you; it's what noone can take from you"

desires of the consumer as a criterion for quality and professionalism in social work.

Applicability

- Taking into account the personal interests and desires of the user is a criterion for quality and professionalism in all forms of social support.
- Supporting the provision of employment in accordance with user preferences contributes to successful career development.

Contact information

Social training and vocational training centre Knyaz Boris I, Sofia, jk Hadji Dimitur, 1 Baba Vida St., tel. 0885-511-347

Good Practices under Art. 27

Professional good practices: Persons with disabilities work and gain money needed for their living

Good Practice 27. – Public laundry *Green*

Organisation	Global Initiative in Psychiatry Foundation (GIP), Complex for mental health services in the community, Sofia, Slatina area
Description	<p>In the Laundry "Green" work people with mental disabilities who have received appropriate training to develop general and specific occupational skills. The laundry is equipped with small washers and dryers, which are disinfected thoroughly after each use. Only quality products are used, what ensures purity, freshness and long-term use of clothing, bed linen, tablecloths and other.</p> <p>The work of the team is flexible and tailored to the needs of each client. Workers in the laundry are people with mental disorders supported by professionals. They are highly motivated and grateful for this opportunity for employment and the confidence.</p> <p>Laundry „Green“ offers transportation to and from the client’s place, performs laundry and offers a subscription service. Customer orders are executed within 1 to 3 days from the date of acceptance of the request (depending on the type of contract) and are delivered carefully packed.</p>
Environment and target group	Community based social service for people with severe mental disorders (schizophrenia and bipolar disorder) in a state of stable remission, lacking supporting fellows (living alone) or their relatives have limited resources for support.
Origin	The Laundry as a social undertaking was created under the project of the Global Initiative on Psychiatry Foundation, Sofia, with the financial support of <i>Programme (Matra/KAP) of the Royal Netherlands Embassy in Sofia</i>
Results and outcome	<ul style="list-style-type: none">● Increased motivation, the will is strengthened and users developed their ability to take on responsibility● Strengthened confidence and satisfaction with the opportunity for full and autonomous life● It provides employment for people with severe mental disorders as an opportunity for a dignified way to overcome poverty and exclusion● It improves the standard of living of consumers● It creates conditions for personal development despite the effects of the disease.
The practice is a success because:	<ul style="list-style-type: none">● It provides employment for people with severe mental disorders as an opportunity for a dignified overcome poverty and exclusion

Republic of Bulgaria
Ministry of Labour and Social Policy

Project JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "A right is not what someone gives you; it's what noone can take from you"

- It Improves the standard of living of consumers
- It creates conditions for personal development despite the effects of the disease

Applicability

Social entrepreneurship is an opportunity to provide employment for people with different disabilities in their work are supported by professionals and receive adequate training.

The key to the success of the social enterprise is the quality of the products and/or service. A big advantage of these companies is the strong motivation of the staff and the flexibility and maximum compliance with the needs and requirements of customers due to the relatively small size of operations.

Contact information

Sofia 1000, 1 Malyovitza St., floor 2, appt. 5, tel. 02 987 78 75
e-mail: @gip-global.org, @gip-global.org
[://www.gip-global.org](http://www.gip-global.org),

Good Practices under Art. 27

Professional practices: People with disabilities work and earn money for their living

Good Practice 28. - Public-private partnership between the municipality and the corporation aimed at creating jobs for people with disabilities in a specialised municipal undertaking

Organisation	Municipal enterprise Prolet EOOD in partnership with the municipality of Pirdop and Aurubis – Bulgaria AD
Description	<p>The municipal enterprise Prolet EOOD in the town of Pirdop employs 35 persons with permanent disability. The staff is composed entirely of people with disabilities. Municipal enterprise Prolet EOOD is specialized in manufacturing: paper packaging - bags and coloured boxes in various sizes; cardboard disposable cups; concrete products for exterior and interior cladding. As a result of public-private partnership between the municipality and Aurubis – Bulgaria AD significant business initiatives for expansion and reduction of manual labour in the municipal enterprise was supported. A new production line for preparation of various sizes of ecological paper bags and packaging that allows the production of new products increased the production capacity and helped to increase orders and the amount of realized production. Also an automatic production of cardboard disposable cups in four sizes was launched with the support of Aurubis Bulgaria. Local government built new working space on the premises that is used jointly as a club with the Society of disabled. Since the beginning of 2011 the company has its own transport for delivery of finished products to the customer as well as the organization of the inland transport of disabled employees to their jobs. The brand new car was donated by Aurubis Bulgaria as a part of the social program of the Corporation for 2010, which is implemented in cooperation with the municipality of Pirdop.</p>
Environment and target group	People with permanent disabilities from the community.
Origin	<ul style="list-style-type: none">• A strategy of Pirdop municipality for opening and preserving of jobs for people with disabilities through public-private partnership.• Corporate social policy of Aurubis Bulgaria AD, aimed at supporting people with disabilities and change of public attitudes to their employment.
Results and outcome	<ul style="list-style-type: none">• Full-day employment is provided for persons with disabilities in the municipality.• Through diversifying of production the labour of workers was made easier by automation.• Expanding the markets increased the income of workers in the enterprise.

Republic of Bulgaria
Ministry of Labour and Social Policy

Project JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "A right is not what someone gives you; it's what noone can take from you"

The practice is a success because:

- It is an example of a successful partnership between local authorities and businesses to support the employment of people with disabilities.
- It provides equal employment opportunities and decent wage to workers.
- The Municipal enterprise is competitive thanks to investments in expansion and automation of manufacturing.

Applicability

The model of public-private partnership between local authorities and economic operators can be applied in all municipalities that have a clear policy to support the employment of people with disabilities and in which there are corporations and businesses that are aware of their social responsibility. Specialized enterprise should invest economic resources efficiently provided through a public-private partnership to ensure its sustainable development and competitiveness.

Contact information

Pirdop 5090, 39, Tzar Osvoboditel St.
Tel. 07181/5055

Good Practices under Art. 27

Professional practices: People with disabilities work and earn money for their living

Good Practice 29. - Corporate policy for employment of people with permanent disabilities

Organisation	Company Economic Activities FNFM OOD, Plovdiv, set up in June 2003 as a subsidiary of the private company FNFM AD (Factory for non-ferrous metals)
Description	<p>Economic Activities FNFM OOD is a specialised undertaking that provides employment opportunities to persons reassigned in FNFM and to people with disabilities from the community. Since July 2005 Economic Activities FNFM OOD is registered in the Agency for Persons with Disabilities as a specialized company providing employment for disabled workers. The company is registered as an agricultural producer since 2003.</p> <p>The company has grown through outsourcing and decentralization of activities of the "big" company FNFM to "small" - service and create jobs suitable for reassigned employees with reduced performance (in accordance with Art. 315 of the Labour Code).</p> <p>The company's work begins with an analysis of the health status of persons with disabilities. A file and draw up recommendations for the work of these individuals. They monitor changes in their health status and their eventual ability to return to normal working environment. First was created a sewing workshop for the production of special clothing, underwear and filters for workers of FNFM, which revealed five jobs for people with disabilities. Currently, the company carries out various activities such as laundry and dry cleaning of clothing; installation and maintenance of coffee machines and hot drinks; cleaning of objects, planting and growing of trees and shrubs; maintenance of parks, gardens and flower beds; cleaning of offices, offices' utility rooms and bathrooms; distillation of essential oils; agricultural activities - processing of 185 acres of lavender.</p> <p>The company operates at a profit since its inception, enabling it to invest in both expansion and modernization of its activities and in improving the working conditions of their workers. So far the company has made investments of over BGN 500 thousand to purchase machinery and equipment and improve working conditions.</p> <p>Very good conditions of work and rest are provided: free meals within the company, free transport from home to work and back pay of funds for medicines to disabled persons, annually paid amounts for rest - reimbursement of BGN 200 per person, as well as bonuses for Easter and Christmas, clothing and personal protective equipment, aid is paid for treatment, rooms for rest and recuperation are provided, as well as changing rooms and bathrooms. Certain models are set up for work and rest according to the workload of persons and their disabilities.</p>

Republic of Bulgaria
Ministry of Labour and Social Policy

Project JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "A right is not what someone gives you; it's what noone can take from you"

Environment and target group 50 people with a different kind and degree of disability by the Municipality of Plovdiv Municipality Kuklen and Asenovgrad Municipality

Origin The establishment of the subsidiary specialized enterprise is an expression of the corporate social responsibility policy for active social inclusion by adapting the activities, processes and jobs to the characteristics of people with disabilities.

Results and outcome

- To date the company employs 102 people, out of whom 50 are disabled, and 37 are people with permanent disabilities.

The practice is a success because:

- Economic stability and sustainable development of the company.
- It creates conditions for full and effective workload of persons with disabilities through job creation in the mainstream team.
- People with disabilities in the company are perceived as economically active human resource.
- Working conditions are modelled and tailored according to the individual characteristics of workers' health.
- Specialized venture is profitable, competitive and sustainable development.

Applicability

- The model for creating of a subsidiary specialized enterprise is applicable to large corporations and in situations where there is significant social sickness rate induced by specific environmental factors and the corresponding production.
- The Specialized undertaking for people with reduced capacity can use specific statutory preferences, projects and programs.

Contact information Plovdiv 4009, Asenovgradsko Chaussee St.
tel. 032 609 746, e-mail: piskova@kcm.bg

Good Practices under Art. 27

Professional practices: People with disabilities work and earn money for their living

Good Practice 30. Electronic labour mediation for people with disabilities

Organisation	National Federation of the employers of disabled persons (NFED)
Description	<p>A model for electronic recruitment and assistance for people with disabilities was set up, which contributes to overcoming social and digital exclusion by creating an Internet site, electronic consultation and online training.</p> <p>Alternative social service for electronic recruitment. The agency provides advice and training opportunities in line with capabilities, desires and abilities of persons with disabilities. It provides individual support from mentors of the labour bureau aimed at developing social skills, motivation, and psychological support or to meet other needs of individual users. It turned into support for self-employment of persons with disabilities to start their own business, advice in developing project ideas and business plans.</p> <p>Employers receive counselling and support by the expert team of the Bureau to adaptation and equipment of work places, according to the needs of people with disabilities.</p>
Environment and target group	<ul style="list-style-type: none">• People with permanent disabilities, regardless the type and extent of damage throughout the country.• Employers, municipalities and social service providers for people with disabilities
Origin	Project "Mediation and electronic services - a new form of decent life and overcoming social exclusion" under the Operational Programme Human Resources Development, cofounded by the European Social Fund
Results and outcome	<ul style="list-style-type: none">• A functioning electronic environment to support all stakeholders in the process of providing employment for people with disabilities, consumers, employers and service providers was built.• A methodology was developed to provide alternative social service "Electronic based brokerage oriented to the individual needs of people with disabilities", together with a system assessing the employability of people with disabilities and manuals for all stakeholders to support social inclusion through employment.• A register of people with disabilities who want to work remotely - from home was set up.• Employment of 10 persons with disabilities was provided. 4 individuals with disabilities have been backed up to start social entrepreneurship.• 25 labour mediators have been trained to provide the service in the country in the six planning regions.

The practice is a success because:

- The electronic format provides an effective and efficient option to provide flexible and highly individualized support to the specific needs of each user.
- It facilitated contact between employers and people with disabilities as both parties have been supported in the process of mutual adaptation.
- Electronic environment for recruitment overcomes regional limitations and restrictions related to movement in space.
- Development of social entrepreneurship of people with disabilities to enable them to become entrepreneurs and employers of others.
- It contributed to social integration and personal development of people with disabilities.
- It supported the change in attitudes of employers towards hiring people with disabilities and improved public awareness of their skills.

Applicability

The innovative model of specialized electronic recruitment can be applied by all social service providers that engage in support to provide employment for people with disabilities.

Developing evaluation of employability can be applied by social services for the evaluation of potential of users to work.

Contact information

Sofia, 11 Dondukov Blvd.
Tel: +359 2 986 53 00

Good Practices under Art. 27

Professional practices: People with disabilities work and earn money for their living

Good Practice 31. - Integrated employment for people with intellectual disabilities

Organisation	Regional undertaking for support of people with mental impairments (RUSPMI) – Vidin, member of BAPID
Description	<p>The Regional undertaking for support of people with mental impairments (RUSPMI) – Vidin is the first NGO in the country that elaborated a project for integrated employment of persons with intellectual impairments. The initiative started in 2005 and is still doing well.</p> <p>The employment of people with intellectual disabilities is not easy due to the lack of communication skills, adequate behaviour and difficulties in evaluating reality. A survey conducted by the company shows that only a minority of people with disabilities have opportunities or are interested on employment realization. To work for their support a flexible team was adequately trained. A through targeted study of the labour market in Vidin region was carried out and a database of potential employers was established.</p> <p>The team provides support to people with intellectual disabilities in finding work and keeping the job under targeted individual plans for support. The desires and capabilities of users for employment were studied through a form, giving information about the person, his family, living conditions, skills, preferences, education level, etc. People with disabilities are trained and encouraged to practice self-advocacy. They propose available contracts with employers to provide practical training/internship without pay. Following the methodology of the International Association for integrated employment (IAIE), the RUSPMI applied their approach to find the right person with an intellectual disability for an identified workplace, introducing changes in the working environment when necessary, entering the workplace, on-site training by labour assistant, assistance outside of work, ensuring continuous support.</p> <p>The team of the organization works in partnership with the Labour Office, a special school, professional organizations, employers, parents, families, social workers and staff of the institutions and social services.</p> <p>They explored the possible social programs of the MLSP and the EA (Employment Agency). During several years the RUSPMI Vidin implemented successful projects under the national programs with the labour bureau, Vidin ("From Unemployment to Employment"), under which the company entered in the role of employer.</p>
Environment and target group	Young people with intellectual disabilities living with their families or in institutions or in other social services in the region of Vidin

Origin	<p>In realizing the project the methodology of the International Association for integrated employment was applied.</p> <p>The experience of the organization Salva vita to provide practical training without pay was transferred.</p>
Results and outcome	<ul style="list-style-type: none">• 5 persons with intellectual disabilities are employed now into the integrated employment.• Improved awareness of all the parties in the process of integrated employment (people with intellectual disabilities, NGO workers, parents, relatives, carers from the institutions and social services, specialised school, Labour office, employer's organisations, etc.)• Improved awareness and customer engagement through better selection of people with disabilities who receive support.• Increased willingness to cooperate of employers.
The practice is a success because:	<ul style="list-style-type: none">• It increases the chances of employment for persons with intellectual disabilities through the implementation of a successful model for improving career guidance and their specific social and labour skills.• It offers a model for individualized support for employment through appropriate training on the workplace and beyond and subsequent support for permanent employment.• It promotes the cooperation between different institutions and stakeholders.• It improves the understanding on the possibility of employment of persons with intellectual disabilities among consumers, employers, government and the general public.
Applicability	<ul style="list-style-type: none">• As methodology and sequence of steps for integrated employment, the model can be applied in all regions and municipalities in terms of setting up user groups with different kind and degree of disability.• The model of integrated employment is successfully combined with opportunities to provide temporary employment under the national programs, i. e. "From unemployment to employment".
Contact information	<p>3 700 Vidin, 13 Stephane Karadzha St., tel.: ++ 359 94 644 917, e-mail: @hotmail.com</p>

Good Practices under Art. 27

Professional practices: People with disabilities work and earn money for their living

Good Practice 32. Team for inclusive employment

Organisation	Institute for community social services, provider of social services for elderly
Description	<p>Inclusive or supported employment is an approach applied in many countries, to support the employment on real labour market where people with disabilities are hired under the same conditions and meet the same standards as people without disabilities. In this sense, inclusive employment is not just hiring a specific number or percentage of disabled persons; it is an enjoyment of the right to equality, employment and independent living.</p> <p>The pilot team for inclusive employment is set up by six disabled persons and three persons without disabilities who were trained to provide training and advice to employers on how to hire and work with employees with disabilities and how to make the work place a part of an accessible and inclusive environment. The team held three training sessions on "inclusive employment" for 36 representatives of NGOs, public and municipal administrations. They provided individual consultations for 12 employers and employees with disabilities, after the interview and observation of the work environment. The team came up with specific proposals to every employer and employee in the organization of work, selection and coordination of tasks, communication with the team, working with materials and data accessibility of the environment and to deal with risky situations. The team tested and demonstrated in practice how can work together trainers and consultants with a high degree of disabilities and without disabilities. Supported inclusive employment is an approach to support the employment on real labour market where people with disabilities are hired under the same conditions and meet the same standards together with people without disabilities applied in many countries. In this sense, inclusive employment is not just hiring a specific number or percentage of disabled persons; it is a manifestation of the right to equality, employment and independent living.</p>
Environment and target group	<p>The practice was developed with the help of people with disabilities and has been applied in diverse institutional environment - working environment of NGOs, state and municipal administrations, social service providers, and business.</p> <p>The good practice is suitable for any employer who wants to employ people with disabilities and for each disabled person who is motivated to work on real labour market needing individual support.</p>

Origin	The practice was developed on the basis of the Austrian know-how applied in the work of the partner organization <i>Inovia</i> and municipal government departments, NGOs and business in Austria.
Results and outcome	<ul style="list-style-type: none">– A change in the attitudes and skills of all participants: employees (with and without disabilities), employers, people of the inclusive employment team.– Better awareness of disabled people on potential difficulties in workflow;– Increased confidence and willingness to seek constructive solutions together;– Positive change in behaviour and language - language "them and us" was replaced with "we" and "together". Their behaviour became more open, with more communication and more knowledge about each other.
The practice is a success because:	<ul style="list-style-type: none">● It provides an opportunity for personal expression and full social integration of people with severe visual disabilities, but with a good education, motivation and background on the topic of provision of employment.● Its impact on the participants is immediate (in the moment of meeting and collaboration) and long-term - in the constructive relationships between the different actors in the positive attitude towards the possibilities of people with disabilities, the willingness for continued collaboration.● When training and counselling is part of the process of hiring a disabled person, the effect on labour relations is immediate, positive and longstanding.● It influences the organizational culture of the employer and the social environment
Applicability	<ul style="list-style-type: none">● Various organizations in Bulgaria have already implemented the model of supported employment.● Sustainable development of this good practice can be obtained after its transformation into a part of the normal labour practices in Bulgaria (following the example of other European countries). This requires the introduction of a specific social service and supporting responsible person, regardless what title will be chosen - Social worker, employment specialist, supported employment worker or mentor.
Contact information	Institute for community social services foundation , E-mail: @gmail.bg , tel. 02/ 983 2149

Good Practices under Art. 27

Professional practices: People with disabilities work and earn money for their living

Good Practice 33. Setting up of the profession *Expert of experience – social inclusion*

Organisation	Global Initiative in psychiatry foundation (GIP), Complex for mental health services in the community, Sofia, Slatina area
Description	<p>The new profession for Bulgaria Expert of experience - social inclusion was introduced thanks to the concerted efforts of the Global Initiative in Psychiatry and the Bulgarian Centre for Not-for-Profit Law (BCNL) in partnership with Training Centre Focus of <i>Initiative for Social Rehabilitation</i>, Bremen, Germany.</p> <p>Experts of experience are individuals with specific expertise acquired through personal experience and experience in social exclusion. They possess the knowledge obtained through their contact with the system of social care and health care, as well as in dealing with exclusion. This knowledge should be seen as an alternative and equal academic knowledge. After proper training, including work on the life stories of the experts of experience, they are prepared to support the social inclusion of marginalized groups as partners of professionals with experience in education and social assistance.</p> <p>From September 2014 in the Complex for mental health services in community work 5 Experts of experience who support the social inclusion of people with mental health problems within the program <i>Active community-based care for people with severe mental disabilities</i>, funded by Sofia Municipality.</p>
Environment and target group	<ul style="list-style-type: none">• Community based services for people with severe mental disorders (schizophrenia and bipolar disorder) in a state of stable remission, lacking supporting fellows (living alone) or their relatives have limited resources for support.• Other marginalized groups
Origin	Developed under the project "Missing Link - promoting social inclusion of vulnerable groups by involving them as experts, financed by the European Commission under the continuing education program" Leonardo da Vinci "- Transfer of Innovation, 1 September 2009 - 31 August 2011.
Results and outcome	<ul style="list-style-type: none">• Developed training programs for the training of experts of experience with a psychiatric history, training for trainers and tandems between ones and the others.• Created methodology for work with employers of EE including recommendations for organizational changes and programs for practical instruction on the workplace.

The practice is a success because:

- Trained and recruited experts of experience
- A model of successful cooperation and complementarity in the work between EEs and Trainers (working in tandem).
- The intermediary role of experts of experience between users and the social assistance system helps to significantly improve the quality of social work and promotes social inclusion before the users through the power of personal example to cope with the difficulties of life in isolation.

Applicability

- "Experts of experience" can be particularly useful as partners of social workers, in case assessment, preparation of an individual plan for support, assistance to users in the issuance of various documents, assistance for hospitalization, home visits. Their expertise is an indispensable link in all areas where contact occurs between the excluded and society - education, justice, health, child care, culture, housing and social policies.
- The main challenges in dealing with EE in social, health and education services are related to: the induction and support for newly appointed experts, changes in work organization in formulation of specific work tasks and responsibilities of the experts, change of public perceptions and attitudes of professionals to assess the contribution and impact of the work of EE to improve the quality of social services.
- As "integration workers' experts of experience can support social inclusion of different target groups - drug addicts, immigrants, ethnic minorities.
- Experts of experience may have invaluable contribution in the formulation of policies in all spheres of life and all levels of government. The contribution of experts of experience is equal to that of the training experts.

Contact information

Complex for mental health services in the community, Sofia 1574, Slatina area, 17 Rogletz St., tel.: 02/42 140 51
E-mail: ,

Republic of Bulgaria
Ministry of Labour and Social Policy

Project JUST/2013/PROG/AG/4955/AD "A right is not what someone gives you; it's what noone can take from you"

Limited edition of the Ministry of Labour and Social Policy of the Republic of Bulgaria
All rights reserved

Contact person:

Eleonora Pchedzhieva, manager of project JUST/2013/PROG/AG/4955/AD A right is not what someone gives you; it's what no one can take from you, director of Policy for Disabled persons, equal opportunities and social assistance benefits Department

E-mail: e.pachedzieva@mlsp.government.bg

The information contained in this publication does not necessarily reflect the position or opinion of the European Commission. This publication reflects the opinion of the authors, and the Commission is not responsible for the use of the information contained therein.

With the financial support of the Programme for Employment and Social Solidarity
PROGRESS 2007-2013, European Union

